

MAGAZIN SAVEZA BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ / MAGASIN UΤGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

Š E H E R

BANJA LUKA

Da li dolaze bolji dani za sve nas?

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji!

Šeher Banja Luka, naš zajednički projekt - prvo banjalučko glasilo koje se izdaje izvan našeg grada, slavi svoj dvanaesti rođendan. Moramo biti ponosni na sve ove prohujage godine, jer uloženi dugogodišnji volonterski rad se isplatio i Šeher je postao rado čitan magazin. Veliku zahvalnost dugujemo mnogim našim suradnicima i sponzorima, bez njih ne bi bilo ni Šehera. Ovaj broj pripremili smo kao - dvobroj u nešto proširenom izdanju. Htjeli smo, prije svega, pružiti stvaralačku podršku ovogodišnjem Velenom mostu, posebnim prilogom na čijim vam stranicama približavamo bogatu izdavačku i književnu djelatnost, kao neko posebno „živo čitanje i predstavljanje“ brojnih izdanja, kako bi i oni, koji neće biti ovog jula u svome gradu, zbog ove situacije, mogli doživjeti taj bogati splet književnih rječi i poruka. Isto tako, potrudili smo se da magazin ne izgubi na aktualnosti, jer se naše aktivnosti u Savezu i klubovima svode samo na one prioritete.

Ali, valjda, dolaze i bolji dani. Sve je više vakcinisanih u cijelom svijetu uključujući i BiH i Švedsku. Manje ljudi umire i manje ih je na intezivi. Međutim, ne treba se opuštati i treba se strogo pridržavati mjera koje su na snazi. Samo tako ćemo pobijediti virus i vratiti se normalnom životu. Naravno, za to treba i vremena, i valja nam se naučiti živjeti s virusom i sa svime što nam on donosi i određuje.

Naše aktivnosti u Savezu i udruženjima nisu zastale, ali su svedeni na ono što je moguće. Dok pišem ovaj tekst, već je sve spremno za održavanje godišnje skupštine našeg Saveza, koja će se održati i Alvesti. Bit će to i prilika da se opet vidimo nakon tačno godinu dana i u međuvremenu održenih digitalnih sjednica. Prilagodili smo se novonastaloj situaciji i u velikoj mjeri iznali adekvatna rješenja. Radujemo se dolasku u naš grad i našu domovinu, radujemo se predstojećem Velenom mostu. Opet ćemo sresti drage ljude i družiti se kao nekad.

Opel ću ponoviti, u ova nesigurna vremena ipak je najvažnije da su naši članovi i naši vjerni čitaoci živi i zdravi. Bosanci i Hercegovci u domovini se drže sjajno, pratimo svakodnevno što da smo događaji i mogu reći da su restriktivne mjere i disciplina naših ljudi dati bolje rezultate, uprkos problema oko nabavljivanja vakcina i zamršenih političkih odnosa. To nam daje nadu da će, uprkos svemu, mnogi ljudi iz Dijaspore krenuti prema svojoj domovini i tamo provesti svoj ljetni odmor. Treba ponovo iskazati ogromno poštovanje i zahvalnost zdravstvenim radnicima, ljekarima, medicinskim sestrama i ostalom osoblju, koji daju sve što je u njihovoj moći, da se stanje stabilizuje i da se oboljeli što prije oporevaju.

Od aktuelnih događaja treba spomenuti da je potvrđena doživotna kazna ratnom zločincu Ratku Mlađiću i da majke Srebrenice konačno mogu naći svoj spokoj i dobiti jedan dio satisfakcije za ono što su doživjele i proživljavaju i danas. Međunarodni Haški tribunal je donio očekivano i pravednu odluku, a oni koji su nezadovoljni ovakvom odlukom i negiraju genocid, te doživljavaju Mlađića kao svog heroja, neka pročitaju kolumnu vrhunskih bosanskohercegovačkih novinara Gojka Berića i Dragana Bursaća. Valjda će tada neki od njih progledati.

Na ovoj stranici možete čitati sve dosadašnje brojeve "Šeher Banje Luke".

<http://issuu.com/savezbl>

Na kraju da se vama, koji ste nam već poslali dobrovoljne priloge, u ime naše male redakcije i u svoje lično, iskreno zahvalim na pomoći i razumijevanju, i nadam se da će vam se pridružiti i mnogi drugi naši čitaoci.

Vaš urednik
Mirsad Filipović

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare

SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

Glavni i odgovorni urednik/
Chefredaktör och ansvarig utgivare
Mirsad Filipović

Urednik/Redaktör

Goran Muhalusić

Grafička obrada/Grafisk arbete
Gurić Zlatan, Art-studio EMMA

Lektor/Korrektur läsare

Ismet Bekrić

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Econom

Zlatko Avđagić

Redakcija/Redaktion

Goran Muhalusić

Enisa Bajrić

Fatima Mahmutović

Ozren Tinjić

Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)

Mišo Vidović (BiH)

Radmila Karać (BiH)

Mersad Rajić (Kanada)

Ljubica Perkman (Njemačka)

Reuf Jakupović (Švedska)

Dr Severin D. Rakić (Australija)

Dinko Osmančević (BiH)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Šeher Banja Luka,

Luxorgatan 12, 591 39 Molata

Telefon: +46(0) 739 872 284

Internet: www.blsever.se

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:

6 brojeva 150 SEK plus poštarnina

Preplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

Štampa/Tryck

NIGD DNN Banja Luka

Sanjin Čošabić

Nesta "Sebastijana" s banjalučkog dlana.....	4
Višak kolograma i Covid-19.....	6
Za demokratiju, mir i pravdu.....	8
Nametnuti zakon o zabrani negiranja genocida i ratnih zločina.....	9
Na ljudskoj obali života.....	10
Katarza: Kulturom protiv primitivizma.....	14
Abid Kovačević: Fudbalski dragulj sa Vrbasa.....	16
Hor Prve osnovne škole Donji Vakuf u Balkanskom projektu.....	20
Udružili tradiciju Švedske i Bosne i Hercegovine.....	22
Sjećanje: Trgovački objekti.....	24
Putopis: Štokholm.....	26
Minela Čehović.....	34
Sjećanja: Posljednja želja.....	36
Prilog "Šeher Banjaluke": "Vezeni most 2021".....	38
Zlatno doba kulture.....	54
Iz snova na javu: Opet sanjam Banjaluku.....	56
Knjiga pjesama i proze Beise Romanić.....	58
Asima Smajić Čosabić: Boem.....	60
Zvonko Kovač: Pjesme starog sata.....	63
Iz arhiva: Lova od bonova.....	64
Jajce, kraljevski grad.....	66
Velika hajka.....	68
Kako je Banjaluka dala ime jednoj princezi.....	70
Haj' malo prošetaj po čaršiji.....	72
Vicevi.....	74
Adem Slipac: Drug, prijatelj i dobar čovjek.....	76
Program "Vezeni most 2021".....	78

str. 14

Katarza: Kulturom protiv
Primitivizma

str.26

Putopis: Štokholm

str. 38

"Vezeni most 2021."

str. 16
Abid
Kovačević

Ili: kako se rušenjem „Čajavečevog“ zdanja, koji je bio i mjesto kulture, prema mišljenju jedne grupe arhitekata, urbanista i nastavnika Arhitektonsko-gradevinsko-geodetskog fakulteta u Banjoj Luci, čini dramatična degradacija centralne zone grada.

Nesta „Sebastijana“ s banjalučkog dlana

Piše: Mišo VIDOVIĆ

Fotografije: Arhiva i Mišo Vidović

Nakon što su fabrički pogoni „Rudija Čajaveca“ nestali u procesu privatizacije i „pretvoreni“ u shopping centre, markete, hotele, privatne fakultete, kafane, srušen je i dio samačkog hotela „Čajavec“ u centru grada. Nestala je i sala u kojoj su se održavale brojne kulturno-umjetničke manifestacije.

Nešto stariji čitaoci „Šeher Banje Luke“ pamte ovu salu iz šezdesetih i sedamdesetih godina kao kulno mjesto igranki, plesnih večeri, koncerata tada popularnih banjalučkih muzičkih grupa i sastava, ali i poznatih bendova sa prostora nekadašnje države. Fotografije koje vidite uz ovaj tekst nastale su nekoliko dana prije nego što će bageri srušiti i sa lica zemlje ukloniti salu „Čajaveca“, koja je bila sastavni dio „Čajavečevog“ hotela. U trenutku pisanja ovog teksta (druga polovina maja-op.aut), bageri još uvijek nisu „napali“ ostali dio hotela.

Degradacija centralne zone Banje Luke

Prije nego što će sa lica zemlje nestati ova draga nam sala, u medijima se pojavila informacija da će se na „mjestu samačkog hotela Čajavec graditi stambeno-poslovni kompleks pod nazivom ‘Bijeli dvor’“. Povodom toga oglašila se grupa arhitekata, urbanista i nastavnika Arhitektonsko-gradevinskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci:

„Kao gradani ovog grada, kao arhitekti, urbanisti i nastavnici Arhitektonsko-gradevinsko-geodetskog fakulteta Univerziteta u Banjoj

Luci, zabrinuti smo-u najmanju ruku-onim što nam obećava ‘Bijeli dvor’, obećava dramatičnu degradaciju centralne zone Banje Luke. U pitanju je kompleks sačinjen iz dva osnovna dijela. U pozadini, izuzetno velika masa objekta, horizontalno i vertikalno predimenzionisana, arogantno se nameće okruženju, više nego dvostruko premašujući visinsku regulaciju koju diktiraju, prije svega, istorijski objekti od najvećeg značaja: Banski dvor, Gradska uprava, Palata predsjednika, Hram, Narodno pozorište... Možda nam se danas, nakon tri decenije izgradnje raznih dvorova duž puteva i sokaka, može činiti suvišnim da objašnjavamo da (pseudo)stilski stubovi, vijenci, lavovi i labudovi, predstavljaju jedan bazični i svima prepoznatljivi kić...“. Ovakvo su stručnjaci reagovali kada se u javnosti pojavio projekt tzv. „Bijelog dvora“, pritom postavili pitanje nadležnim organima da li investitor ima svu potrebnu dokumentaciju i dozvole za izgradnju objekta. Međutim, kao što je već navedeno, dio samačkog hotela „Čajavec“, gdje je bila sala, već je srušen, dok bi prema onome što se pomjalo u medijima, ostali dio hotela bio saniran i preuređen?

Podsjećamo, fabrika „Rudi Čajavec“ osnovana je 1950. godine. Kako se fabrika razvijala, tako su u nju pristizali neophodni kadrovi - radnici, inženjeri, tehničari, iz svih krajeva tadašnje Jugoslavije. Javila se potreba za njihovim smještajem, počelo se sa izgradnjom samačkog hotela. Radnici, „Čajaveca“, koji su svojevremeno koristili samački hotel, prisjećaju se da su na raspolaganju imali kvalitetan smještaj, sa svim potrebnim uslugama i sadržajima. Vremenom „Rudi Čajavec“ počinje ulagati znatna novčana sredstva u izgradnju stanova za svoje radnike. Izgradnjom i dodjelom stanova zaposlenima, samački hotel, početkom osamdesetih, polako „gubi“ osnovnu djelatnost, pa se koristi i kao kancelarijski prostor preduzeća.

Riznica banjalučkih nota

Kao što je već navedeno, u sklopu objekta nalazila se sala, korištena za brojne društvene i kulturne događaje. Banjalučane za salu „Čajavecu“ vežu uspomene na kino-predstave, plesne večeri, igranke, nastupe banjalučkih rok-grupa šezdesetih i sedamdesetih godina. Ovaj prostor, često ističu banjalučki muzičari, bio je svojevrsni „temelj“ muzičke i rok-scene u gradu. Banjalučki fotograf i umjetnik Slobodan Rašić-Bora podsetio je na čuvene gitarijade početkom sedamdesetih godina, pa i nastupe grupe zanimljivog imena – „Rimsko pravo“, u kojoj su svirali njegovi prijatelji. Svoje nastupe imale su i grupe iz drugih gradova.

O tome postoje i anegdote. Jednu takvu autor ovog teksta čuo je tokom jednog ljeta na plaži Studenac. Početkom sedamdesetih godina u „Čajavecu“ nastupila je grupa „Jutro“, iz koje će kasnije nastati „Bijelo dugme“. Prije početka koncerta voda grupe „Jutro“, Goran Bregović, zamolio je prisutne Banjalučane ispred „Čajaveca“ da pomognu unijeti

i postaviti opremu na binu. „Nismo u mogućnosti, nešto smo prehladeni“, glasio je odgovor na Bregovićevu molbu.

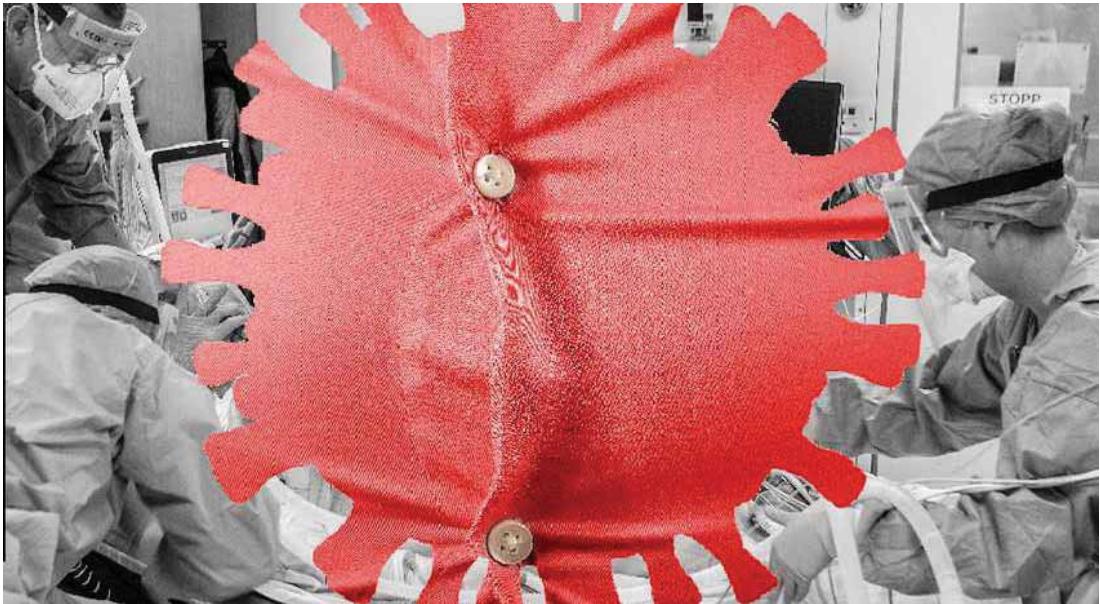
Osamdesetih godina počinje sa radom kulturni banjalučki muzički klub „Sebastijan“. Osim redovnih programskih sadržaja, kada se puštala i slušala najnovija muzička ostvarenja, nastupa mafičnog klupskega benda sastavljenog od iksusnih banjalučkih muzičara, sa repertoarom klasička rok-muzike, ovdje su svirali i najpoznatiji bednovi tadašnje jugoslovenske rok-scene. I banjalučki bendovi imali su priliku zasvirati na bini „Sebastijana“ - na samostalnim nastupima i koncertima, te na gitarjadi...

Nema ni spomenika banjalučkom sportu – malog stadiona

U blizini ovog zdanja nalazio se i Stadion sportskih igara, „Čajavec“ ili „mali Borčev“, kako su ga još zvali Banjalučani. Na Stadionu sportskih igara, otvorenom 1952., udareni su temelji banjalučkog sporta. Rukometništi Borca ovdje su osvajali šampionske titule i kupove tadašnje države, uspjehu su nizali košarkašice Mladog Krajišnika, košarkaši Borca, bokseri Slavije. U julu 2002. godine tadašnje gradske vlasti donose odluku da sruse Stadion- nepuni pedesetak dana prije njegovog 50. rođendana. Stadion je, zapisaše i hroničari, banjalučki objekat - spomenik koji je imao svoju objektivnu historijsku vrijednost, objekat koji je mogao, trebao i zasluzio da ostane i opstane kao svjedok slavne prošlosti banjalučkog sporta: boksa, košarke i rukometa, posebno.

A sada... Niko ne stanuje u samačkom hotelu „Čajavec“, sa bine „Čajaveca“ i „Sebastijana“ ne čiju su zvuci rokenrola, sa Stadiona ne čuje se publika koja bodri i navija za rukometare košarkaše „Borca“, boksere „Slavije“ i majstore malog fudbala....

Višak kilograma i Covid-19

Višak kilograma - dodatna opasnost za osobe zaražene Covidom-19

Tekst i design:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

„Procijenili smo da koronavirus može biti označen kao pandemija“ - saopšto je 11. marta 2020. godine u Ženevi Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus, direktor Svjetske zdravstvene organizacije. Od tog istorijskog datuma svijet je započeo s preduzimanjem agresivnih radnji na suzbijanju širenja zaraze koronavirusom Covid-19, zatim iznalaženju adekvatnog načina liječenja zaraženih osoba te pronađenju odgovarajućih vakcina koje bi, smatra se, jedine mogle izbaviti čovječanstvo iz najveće zdravstvene krize, u kojoj se ono našlo već na početku ovog vijeka. I ne samo zdravstvene, nego i velike

ekonomski krize, koju je ova zdravstvena izazvala.

Obzirom da je Covid-19 nepoznat a pritom i veoma agresivan virus, bilo je i za očekivati da će biti i oprečnih odgovora na mnoga pitanja u vezi s virusom: kako je virus nastao, kako se prenosi zaraza i kako spriječiti njeno prenošenje, kojim lijekovima i na koji način liječiti oboljele, kako povećati bolničke kapacitete, koje mjere poduzeti da ne dođe do kolapsa zdravstvenog sistema, kako najbrže doći do sigurnih i učinkovitih vakcina, kako spriječiti ekonomski kolaps izazvan pandemijom...

U ovom tekstu ćemo, međutim, ukazati na nešto drugo - nešto što s početka pandemije pa sve do danas nije izazivalo oprečna mišljenja. To je zapažanje da pacijenti koji se zbog ozbiljnosti problema nastalih uslijed zaraze moraju smjestiti u odjel intenzivne njage, uglavnom imaju tjelesnu težinu koja je iznad normalne. Tako je bilo u vrijeme kada su na intenzivnoj njezi prevashodno bile starije osobe, ali tako je i sada - kada je takva njega potrebna sve većem broju mlađih osoba. Višak kilograma je, izgleda, veliki problem sam za sebe i sve više je predmet pažnje medicinske nauke.

Tako je, na primjer, Švedski registar intenzivne njage objavio podatak da su pacijenti koji su bili zaraženi virusom Covid-19 i prošle godine bili smješteni u jednom broju odjela intenzivne njage u Švedskoj, težili u prosjeku 11 kg više od pacijenata koji su u tim odjelima bili smješteni 2019. godine (koji, dakle, nisu bili zaraženi ovim virusom). Inače, odnedavno je svim odjelima intenzivne njage u Švedskoj preporučeno da za paciente evidentiraju, između ostalog, i njihovu visinu i težinu. Ti podaci će poslužiti analizi ovog uočenog problema kod osoba koje imaju višak kilograma a zaražene su Covidom-19.

Drugi primjer je iz Engleske. Jedno istraživanje iz ove zemlje (objavljeno u američkom naučnom časopisu Science) pokazalo je da se rizik da će neka osoba zaražena virusom Covid-19 morati biti smještena u odjel intenzivne njage, povećava u skladu s porastom indeksa tjelesne mase (engl. BMI). Šema priložena uz ovaj tekst prikazuje broj bolnički lječenih pacijenata zaraženih Covidom-19, u odnosu na 10 000 osoba. Iz šeme je vidljivo da je već kod prekomjerne tjelesne težine povećan rizik, a on je značajno veći kod gojaznih osoba - posebno kod izrazito gojaznih.

Podsetimo se: prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, vrijednost indeksa tjelesne mase 18,5-24,9 označava normalnu tjelesnu težinu, vrijednost 25-29,9 prekomjernu, a vrijednost od 30 i više pretilost (gøjaznost). A sam indeks izračunava se tako što se tjelesna težina (kg) podijeli s kvadratom visine (m).

Inače, tjelesna težina koja je iznad normalne, kao što je poznato, povezana je s

Foto: Björn Larsson Rosvall / TT

čitavim nizom ozbiljnih bolesti, poput diabetesa, zatim kardiovaskularnih bolesti... S tog stanovišta, osobe s prekomjernom tjelesnom težinom imaju veći rizik da će, ukoliko se zaraze, imati ozbiljnije zdravstvene probleme. S druge strane, takve osobe obično imaju i manji plućni kapacitet, što je dodatni rizik obzirom da Covid-19 uglavnom „cilja“ na pluća. Čini se i da prekomerna tjelesna težina doprinosi jačoj upali pluća nastaloj zbog Covida-19. Ovome treba pridodati i to da je krv osoba s prekomjernom

tjelesnom težinom sklonija stvaranju ugrušaka, a upravo se Covid-19 blisko povezuje sa stvaranjem krvnih ugrušaka. Još nešto: takve osobe imaju slabiji imunološki sistem, što je za njih još jedan dodatni rizik. Na kraju, ne treba zamemariti ni to da je liječenje pacijenata u odjelima intenzivne njage kudikamo komplikovanije kod pacijenata koji imaju prekomjernu tjelesnu težinu nego kod pacijenata čija je tjelesna težina normalna. Teži ih je intubirati, a teže i pozicionirati, premještaši...

Nedavno je u Švedskoj objavljena jedna studija, koja je detaljnije tretirala 1 000 pacijenata priključenih na respirator. Autori ove studije smatraju da osobe čiji je ITM 30-39,9 imaju faktor rizika jednak faktoru rizika osoba koje imaju diabetešte bi ih zbog toga trebalo izjednačiti s dijabetičarima, kada je u pitanju lista prioriteta kod vakcinisanja. Za sada su s dijabetičarima na listi prioriteta kod vakcinisanja izjednačene osobe čiji je ITM 40 i više.

Međutim, još nema naučnog odgovora na pitanje da li je i koliko je prekomjerna tjelesna težina, kada je Covid-19 u pitanju, sama po sebi faktor rizika. A čini se da jeste. I to ne malo. Nema nikakve sumnje da će se medicinska nauka ovim pitanjem, kao i mnogim drugim otvorenim pitanjima vezanim za Covid-19, pozabaviti. Jer, svjetlo na kraju tunela zvanom pandemija koronavirusa Covid-19 još se ne nazire. A nema ni odgovora na pitanje šta će ljudskoj populaciji u budućnosti prirediti virusi, ti njeni sićušni a po život opasni dušmani.

Covid-19: Visok ITM - faktor rizika

Engleska: broj bolnički lječenih pacijenata zaraženih Covidom-19, u odnosu na 10 000 osoba

Normalna tjelesna težina	ITM 18,5-24,9
Prekomjerna tjelesna težina	ITM 25-29,9
Gojaznost	ITM 30-34,9
Izrazita gojaznost	ITM 35 i više

Šema: Reuf Jakupović

9. maj dan pobjede

Uz 9. maj, Dan pobjede nad fašizmom

Za demokratiju, mir i pravdu

Piše: Edin OSMANČEVIĆ

Danas 9. maja, na obljetnicu Pobjede nad fašizmom, najljepši je povod da se sjećamo jednog izuzetnog vremena jedne hrabre generacije ljudi širom svijeta koja je opravdala dostojanstvenost i svrhu svog življenja i postojanja u odbrani humanističkih načela i digniteta čovjeka.

Ljudi tog vremena vrijedni su našeg divljenja! Dužni smo im za svaku žrtvu, za svaki život darovan za ideale društva u kome će biti više solidarnosti, jednakosti, ravnopravnosti. Bez njih danas ne bi bilo ni nas! Ova generacija je imala odgovor na najveći izazov modernog ljudskog postojanja: „Sa fašizmom i nacizmom se NE može dogovoriti i pregovarati. Zlo fašizma i nacizma se može samo jezikom oružja sprječiti.“

Našim generacijama je omogućeno da se rađaju, odrastaju, obrazuju, rade, stvaraju porodice i prožive svoj život u miru bez ratnih razaranja i stradanja. Bez mržnje i ksenofobije prema drugom i drugačijem! Oni su nas naučili da mir i demokratija imaju svoju cijenu i žrtvu, ali i vijek trajanja.

Antifašizam nema alternativu. Odgovornost je na nama i u nama! 9. maj nije samo puki datum koji nas podsjeća na vrijeme odvažnih i veličanstvenih, koji nisu poklepli nad nadirućim fašizmom i nacizmom. To je Dan opomene i zavjeta -generacija „veličanstvenih“ nas opominje i zaklinje: „Za demokratiju, mir i pravdu valja nam svima da smo budni i borimo se dok postojimo. Jer nas se tiče! Nema neutralnih, ili si za ili si protiv! Odgovornost leži u svakome od nas, same što se njeni nivoi viši i niži. Kada avet neofašizma vaskrsne, kasno je! Ono što se desetljećima i vijekovima gradilo ruši se kao kula od karata preko noći! Gorka iskustva iz naše bliže prošlosti se ponavljaju i stalno nas opominju.“

Do nas je da konačno naučimo lekcije iz prošlosti i primijenimo stečena iskustva!

U našoj svijesti i znanju da gradimo zdravu društvenuzajednicu kojoj pripadamo ali i spremnosti na vlastito požrtvovanje. Puralistička

demokratija u formi antifašističkih vrijednosti u kojoj ćemo prepoznati, savladati i poraziti destrukciju, podjele medju ljudima, antisemitizam, islamofobijsku rasizam, afrofobijsku i druge pošasti nesvojstvene normalnom čovjeku, ponavljaju, nema alternativu!

Mi smo ti kojima je ostavljena u amantet odbrana zavjeta "Nikad više!" Svojom opredjeljenosću, pravnom državom pa i oružjem ako zatreba! Dakle, istim onim „alatima“ koje su upotrebili i antifašisti!

Smrt fašizmu – sloboda narodu!

Zahtjev Visokom predstavniku u BiH

Nametnuti Zakon o zabrani negiranja genocida i ratnih zločina

Zahtjev delegata Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Denisa Bećirovića i Zlatka Milićića, da se u Krivični zakon BiH uvrsti član kojim bi se zabranilo i kažnjavalo negiranja genocida, nije prošao zahvaljujući prije svega glasu zamjeniku predsjedavajućeg Doma naroda BiH Dragana Čovića i delegata iz redova HDZ-a.

Tako su još jednom „štovatelji europskih vrijednosti“ pokazali da im je Europa daleko i od očiju i od srca i da više vole njenu periferiju, a loptica je dalje prebačena na Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovinu Valetinu Incka, koji Bonskim ovlastima, ima pravo nametnuti usvajanje Zakona. Donošenje ovog Zakona je preduslov relaksacije političkog ambijenta u BiH kojim bi se ojačala sigurnost, povjerenje, pravednost i solidarnost za žrtvama u BiH, i to dobro znaju oni koji opstruiraju njegovo donošenje i još uvijek sanjaju o podjeli BiH. Historijski revizionizam i negiranje genocida su u suprotnosti sa najosnovnijim evropskim vrijednostima.

Negiranje holokausta, genocida i ratnih zločina u mnogim evropskim državama se tretira kao kriminalni akt. Osim Njemačke i Austrije su Belgija, Francuska, Izrael, Liechtenstein, Litvanija, Luksemburg, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunija, Rusija, Švicarska, Slovačka, Česka i Madarska kriminalizovale negiranje holokausta i ratnih zločina.

Bosna i Hercegovina nije jedina država bez ovog zakona. U ovu skupinu spadaju države poput Švedske, Danske, Veleike Britanije, Italije i Španije. Uprkos činjenici da se u lekcijama historije u javnim školama uči o holokaustu, potpuno je dakle legalno javno tvrditi da se on nikad nije desio. Zašto? I države koje su kriminalizovale kao i one koje dozvoljavaju negiranje holokausta svoj temeljni argument nalaze u osnovnim principima prava na izražavanje.

Države koje dozvoljavaju negiranje holokausta vjeruju da „svaki čovjek ima pravo na vlastito mišljenje i izražavanje o historiji i njenim događajima u prošlosti“. U svom zakonodavstvu ove države najčešće pribjegavaju kažnjavanju u slučaju ako se djelo klasifikuje kao podstrekivanje na mržnju prema jednoj grupi ljudi na osnovu njihovog rasnog, nacionalnog i etničkog porijekla, religiozne pripadnosti, seksualne orientacije ili boje kože. Zabranom negiranja holokausta bi se od zagovornika historijskog revizionizma proizveli

mučenici a njihova mišljenja bi ostala „skrivena“ bez kritičkog osvrta društva i javnosti.

Za razliku od njih, države koje su kriminalizovale negiranje holokausta polaze od toga da mora postojati granicna prava na izražavanje; negatori holokausta su u stvari rasisti i mrzičelji Jevreja. Kroz historijski revizionizam oni svjesno lažu o prošlosti kako bi ojačali antisemitizam i legitimirali indirektne napade na Jevreje. U određenim kontekstima je dozvoljeno ograničiti pravo na izražavanje kao što je to u ovom slučaju a što je takođe odobreno od Evropskog suda o ljudskim pravima.

Zakon protiv negiranja holokausta se primjenjivao i primjenjuje u najvećem broju država koje su ga uveli. Tako je, naprimjer, Jean-Marie Le Pen platila Njemačkoj kazne od 183 000 Euroa 1987. godine, 6 000 Euroa 1999. i 30 000 hiljada Euroa 2016. godine. Roger Garaudy je u Francuskoj osudjen na 6 mjeseci zatvora, Gerhard Forster u Švajcarskoj na 12 mjeseci, Wolfgang Fröhlich u Austriji na 6 godina dok je Horst Mahler kažnen u Njemačkoj na 5 godina zatvora 2009. godine.

U cijelom svijetu jačaju procesi koji ponekad dovodi do nasilnog ekstremizma i terorizma. Debate o tome što je tačno a što je laž te socijalni mediji radikaliziraju mišljenja, dovode u sumnju historijske fakte, holokaust i presude Međunarodnog suda u Hagu. Negiranje holokausta, genocida i ratnih zločina ohrabruje neofašiste, populiste i antidemokratske snage u cijelom svijetu. Oni koji su odgovorni za holokaust i genocide se slave kao heroji i postaju njihovim uzorima.

Ljudi dobre volje moraju ostati odlučni u obrani historijskih činjenica. Dati nedemokratskim snagama „pravo“ da u ime demokratije dovode upitnost zločina poput holokausta, počinjenih genocida i ratnih zločina novi je zločin uperen protiv osnovnih ljudskih prava kao i ponovno ponizavanje žrtve rata.

Zato zahtjevamo od Visokog predstavnika da bez odlaganja nametne Zakon o zabrani negiranja genocida i ratnih zločina u BiH.

Piše: Radmila Karlaš

I, generale najdraži, šta čekamo. Držim knjigu u formi rukopisa u rukama, koju mi je upravo dao da je iščitam. Gledam ga dugo i upitno. Pa dobro, bre, hoćeš li ti da govorиш kad je odštampam. Hoću, kažem. I znam da neće objaviti tu knjigu za života. On je vjerovao u Bosnu, ali oni koji su je predstavljali formalno, nisu vjerovali u njega. Zašto bi me to iznenadilo. Kada je zapucalo, zadnja osoba na svjetlu koja bi mogla dabude garant multietničke BiH svakako nije bio Alija Izetbegović. To sam izrekla gdje god sam stigla. Od Bijele kuće, State Departmenta, Pentagona, New York Timesa, Washington Posta i tako redom. A bilo je to 1996., kada su očekivali da skočim i iz cipele izvučem nož. Otprilike. Pošto se već znalo da dolazim iz "zakrvavljenog naroda", pa sam rado razbijala i tu predrasudu, da nismo svi oni. Manje se znalo da je malo falilo da skupa sa familijom nestanem za vrijeme rata. Među "svojima." Gadio mi se taj trojac SDS - HDZ – SDA, koji je i danas na djelu, samo se neki sad drugaćije zovu. Šta je bilo sa mnom kod kuće zbog metenja ispred svojih vrata, već se zna. Ali sam odbijala da me bilo koja stranka iz pomenutog trojca zloupotrebljava protivno mojim uvjerenjima, pa tako nisam prisustvovala bilo kakvom dogadjaju u Sarajevu gdje bi selzetibegovići zadesio nakon rata. Dok barjaktari preostale dvije strane nimalo nisu skrivali svoje nacionalističke tendencije, Izetbegović je svoje zaodjenu u carevo odijelo. Samo što je car cijelo vrijeme bio go. A Jovo, Jovo je blistao u svim tonovima ove zemlje, Jovo jeste bio sve, on je živio svoju Bosnu valjda koliko sam je i sama živjela u svojim snovima. Šaroliku, baštu raznobojnog cvijeća. I kad je bila napadnuta, ranjena, bila je to Bosna koju treba braniti. I, ne samo

od nacionalističkih pomamnih težnji za guljačenjem između Srba i Hrvata ili Srbije i Hrvatske, već i od Alije Izetbegovića. On će sudu "svog" naroda jednom odgovarati na mnoga pitanja. Naći će se neko da podastre zašto nikо iZABiH, a nije da nisu htјeli, nije poslan da brani Srebrenicu od onog užasa koji je slijedio. I slično. Što reče jedan moj prijatelj iz Sarajeva; Da mi se zakopati pod zemlju i izvršiti svi sve što znam. A zna puno. Jovo je branio Bosnu u kojoj je vjerovao. Multietničku Bosnu, u pravom smislu te riječi. Bosnu koju su izdali oni koji su se u nju kleli. Ejvala čufta, generale. Zato te volio i golica i romica. Jesi robijao i za vrijeme rata (Parsović, opština Konjic, decembar 1992. op.a.), i poslije rata su te poslali kao žrtveni paket u zatvor, ali nikad više osmješja, susreta, stisaka ruke i ljubavi od običnog svijeta, raje ne vidjeh, što prema tebi u Sarajevu. Čitam, čitam i čitam tvoj rukopis, dnevnik, knjigu Ne pucaj! Jeste, rekao si; Ne pucaj! u Dobrovoljačkoj, ali nije to moj Jovane, moj prijatelju, moj generale, odgovaralo moćnicima. Ono sto mi se zabulo u oči u knjizi, moj Jovo, strašna je mržnja Alije Izetbegovića prema tebi. Od prvog dana rata. Njemu nisi passao nikako. Ali, on nije Bosna. On je antipod Bosni. Koliko su slične te poštasti, ta troglava aždaja u ovoj zemlji govori i to da im je odgovaralo da je Jovo izdajnik. Za sve. I za Srbe i za Muslimane i za Hrvate. Za te spojene posude i poštasti. Ali oni će, moj Jovo, biti zaboravljeni kao lanjski snijeg. Ti smješni moguli i marionete. A ti ćeš svijetliti svima nama i u najvećoj tami kao Čovjek. Prije nego što čitaocima dam na uvid uvod koji je Jovo napisao u svojoj knjizi; Ne pucaj! pomenući okolnosti načeg upoznavanja i kako smo vremenum postali veliki prijatelji. Bilo je to kod Adila na Studiju 99. januara 1996. Poslijem smo svi isli u restoran, jedan od rijetkih koji je tad radio. Kavaljerski, Jovo me pozvao na ples. Prije nego što odem u Haag, namignuo mi je. Oni "tvoji" oče da me tamo pošalju. I tako su plesali General i Novinarka koja je prva iz manjeg entiteta došla u gotovo spaljeno Sarajevo. Bilo je to prijateljstvo na prvi pogled. Nijedan moj potonji odazak u Sarajevo nije mogao proći bez susreta sa Jovom ako bi to okolnosti dozvoljavale, odnosno, ako bi bio u gradu. Kada sam počela

Na ljudskoj obali života

objavljivati romane i zbirke priča, prvi ih je dobivao, iščitavao, komentarisao sa mnom, i redovno prisustvovao promoci... ne, on nije volio tu riječ. Naime; Kakva braća promocija, ražestio bi se. Kaže se predstavljanje; potom. Promocija znači sasvim nešto drugo. I znači. U pravu je. Sjećam se, Narodno pozorište, Gradimir Gojer organizovao predstavljanje knjige Kad utihnu mlezi, Jovo stoji sa strane naslonjen na zid. Mislim sam da neće ništa reći, tu su predstavljivači knjige. Ali je progovorio, tako tečno i bistro, da je mene, tešku k' dume na tude reinterpretacije, obuzela milina. Ne zato što je Jovo kitio knjigu hvalospjevima, već zato što je bio čovjek koji je umio izreći mišljenje o pročitanom. A to je rijetkost. Bio je elokventan, načitan, izuzetno inteligentan sagovornik, a evo i besprednik. Kada je uhapšen, moj otac je s tugom ustvrdio da je on tražićna figura. Delikatna situacija, najblaže rečeno. Ni tamo, ni ovamo. Nigdje. Otac me tad pogledao, i znam šta je ostalo neizgovorenje. Ja. Uvijek je bilo lako kad si negdje udaljen, pa pričas protiv onih "drugih." Ili si ti tamo neka žrtva, pa opet pričas protiv "onih drugih" što je najčešća praksa. Ali, ona je ostala tu, a tako priča, mislio je tata. A Jovo je ostanao Sarajevu. Dve bijele vrene, dva izroda. Za sve. Svako od nas dvoja na svoj način. Jovo je to osjećao kao i ja i zato smo bili tako povezani. I tužni oboje. Nigdje prisjetili, što bi narod rekao. General i novinarka. Sjećam se, u Počitelju sam 2011. kad je pušten iz zatvora u Sarajevu. "Letim" u Sarajevo, pa u Dobojsku. Kao i uvijek, u udruženju Obrazovanja gradi BiH na stolu krasna loza, a on po običaju jedan litar pakuje za mog tatu. Plaćemo i smijemo se. A šta si ti mislila, da će oni mene tamo da zadrže zauvjek. Pričamo na terasi, lijep dan. Ajde bre da ti kupim ružu. I idemo van. Generale, samo da Vas pozdravim. Dobro došli kući, generale. Pa to ste Vi, čika Jovo, Ljudino, plaće neka žena. Srećemo bezbroj ljudi koji izljeću iz prodavnica, kafića, pretrčavaju cestu po cijenu da ih nešto zgazi, svih hrle prema njemu kao sateliti prema Suncu. Toliko je mnogo emocija da okrećem glavu, samo im fale još i moje suze. Njegovi martovski rodendani su bili posebna priča. Jednom sam zakasnila jedan dan. Ili uranila, ne sjećam se. Oprosti, neću nikad više. Stvarno. Stvarno, obećavam. Onda se smijemo oboje preko telefona. Priča mi o suprudi, sinovima, rat je ostavio tragove. Misliš li ti bre da rađaš, pa da ti budem kum dectetu. Ne mislim, Jovo. Moja djeca su moje knjige. Ne baš si mi ti neka mustra. Onda mi kaže; A 'oće da ti kažem koliko je meni života još ostalo. Reci Jovo. I on kaže. Kako znaš. Ispriča mi da mu je jednom jedna Ciganka gatarica rekla tačan dan, mjesec i godinu njege smrti. Strašno, zatreptim ja. Idi bre, nije. Ja svaki dan u svom dnevniku upisem jedan dan manje. Godine koju su mu preostale pretvorio je u dane i tako načinio neku svoju računicu. Umro je tačno onog dana kada mi je rekao. Kada je rak pružio pipke po drugi put prema Jovi, prijetice da ga proguta, znala sam da je stigma nad njim uzela danak. E moj Jovane, moje žrtveno jagnje. Tijelo je posustalo za nepokorenim duhom. Knjigu Ne pucaj, rekao mi je, prenosila je u nastavcima Slobodna Evropa. Bar nešto. Meni je u glavi stalno. Od riječi do riječi, od slova do slova. E moj Jovane, moj prijatelju. To jest svjedočanstvo kako su te mljeli, ali ipak, to su samo riječi. Ti si sebe ispisao na obroncima ove naše i sirote i gladne da proštii. Utisnut si u Bosnu kao pečat. Hvala ti što smo sanjali zajedno, voljeli zajedno i boriли se zajedno za našu zemlju. Svaka na svoj način. General i novinarka. A ti si i sa svog posljednjeg ispršaćaja poručio naš životni kredo; Bella ciao!

Uvodni dio knjige Ne pucaj! generala Jovana Divjaka

Za koga ovo pišem... Ostao sam na ljudskoj obali života...Zaštoto pisati i kome?Sjećam se, bilo je to još ratne 1994. godine. Moji štapski saradnici Branka i Šrđan svakodnevno su mi dodijavali jednim te istim: - Pišite knjigu, generale! Zapisano ostaje! - pametovali su... Tà, zapisao sam! - branio sam se. - Sve je lepo, crno na belom, u mom ratnom dnevniku. - Nije to isto! - nastavljali su pritisak. - Ratni dnevnik je hitra pribilješka, puka hronika događanja. Dobra građa i podsjetnik jeste, ali nije knjiga. Pišite! - zujali su danima.I tako, vremenom, uh-

vatih se na lepk način. Najpre toga nisam bio ni svestan. Po mozgu su mi se počela vrzmati mnoga odbojna pitanja. Eto, mislio sam, kada bih i htio da ih poslušam, što bih time postigao? Nemam literarnih ambicija, vojnici sam od karijere. U početku su ova pitanja bila samo retorička, nisu tražila odgovore. Bila su moja odbrana od nastajala Branke i Šrđana. Kome pisati i zašto? - rezignirano sam ironisao. Zar ono što gledali, doživljavali i preživljivali na bosanskim ratnim prostorima nije roman nad romanima? Branio sam se tom mišlju od njih, ali i od sebe i svoje podsvese kapitalizacije koju sam sve jasnije naslućivao. Ali, seme koje su mi posejali nije istrulilo u mojoj glavi i toga sam postajao sve vesniji. Uplašio sam se mogućnosti pisanja i nastojao je otkloniti relativiziranjem njegovog smisla. Da sam zagrizao, da je same pustilo slabušnu klicu, ali ipak klicu (jer i život ljudski započinje od kapi, zar ne?), uvideo sam onog momenta kada sam na samozironična pitanja počeo sam sebi suvislo odgovarati.Neću pisati radi sebe, meni je dovoljan moj dnevnik. Moram pisati radi drugih. Moram i sâm dati prilog svedočanstvima o stradanju Bošnjaka, Srba, Hrvata, Crnogoraca, Albanaca, Jevreja, Roma, Madara, Slovenaca, Makedonaca, Rusina i pripadnika svih drugih nacionalnosti širom »druge Jugoslavije«, o stradanjuima koja, od 1991. do 1995. godine, kao da traju celu večnost. Ta stradanja ne treba da se pamte da bi trovala, nego da se bi prevladalo zlo i omogućilo pomirenje zaduženih i zavedenih ljudi i nacija, žrtava raznovrsnih zločinačkih manipulacija. I ne da se zaboravi sve što se dogodilo, to nikako, nego da se pamćenjem i praštanjem otvor potukoz prema novom i boljem, ali i da se sačuva trajni belež koji opominje da zlo nikada sasvim ne iščezava. Moram da pišem, jer je moj dnevnik samo za mene, a ja javno moram da posvedočim o zлу, kako bih i sâm pomogao da neljudi budu osuđeni za strašne zločine koje su počinili, za genocid koji je vršen nad nedužnim građanima bosanske zemlje.Moram pisati i zbog moralnog duga prema palim saborcima, koji su sada sebe za idealu i ideju slobodne Bosne i Hercegovine, a sada ih prekriva ne samu rodnu zemlju, nego i brz veo zaborava onih koji sada pod suncem hodaju zahvaljujući njihovom herojskom. Moram pisati, da bih od zaborava otrogao sve one mlade koji nikada neće ostareti, jer sa svojih jedva dvadesetak godina ili manje života lete u hiljadama zakorovljenih mezarja i grobova, na mrtvoj strati, osamljeni, nestali u opštem sećanju, prisutni još samo u bolnim srcima svojih bliskih, ucviljenih članova porodica.Pisajući zbog obaveze, ali i prava da kažim istinu koju znam o zbijanjima u Bosni i Hercegovini. Znam, to je moja lična istina, moj osobni doživljaj. Ali, imam pravo na nju, jer sam bio neposredni aktor najusdubonosnijih dogadanja u Bosni i Hercegovini s početka 90-ih i njihov izravnji svedok, zato što sam od prvih dana agresije na BiH učestvovao u organizovanju i odbrani Sarajeva, shvatajući da tako branim i opstojnost cele Bosne i Hercegovine. Padom prestonice nestalo bi i naše domovine. Bivao sam na prvim linijama odbrane grada - na Trebeviću, Borijama, Poljinama, u Fočanskoj ulici, kod Saobraćajnog fakulteta u Vogošći, na Tuči, Mijatoviću kosi, Sokolju, Brijescu, Otesu, Stupu, Nedžarićima, Aerodromskom naselju, Dobrinji, Mojlinikom brdu, Hrasnom, kod »Devet plavih« na Grbavici, na Zlatištu, ali i na ratističima širom Bosne i Hercegovine - u Teočaku, Omerbegovači kod Brčkog, Građaču, Lipovači, na padinama Majevice, u Visokom, u Olovu, Olovskim Lukama, Kalesiji, Mostaru, Jablanici, Konjicu, Bjelimićima, Bješljanici, Igmanu... Susretao sam srčane ljude, borce i sa njima delio odlučnost za odbranu ove lepe zemlje. Na zidu Komande bataljona, razmještene uz reku Lepenicu, pročitovali sam poruke koja me pratila i neprestano motivisala za borbu kroz čitav ratni period: »Bosna je ovo, budalo; malo se povije, ali se nikada ne savije«. Obavezu da sredim beleške iz ratnog i poratnog dnevnika i da ih pretočim u knjigu moje istine o Bosni i Hercegovini imam prema majkama i očevima koji su izgubili po pet-šest sinova i kćeri i sada usamljeni, ojadeni i tužni, čekaju, s varljivom nadom, da im se bar neko od dece vrati. I prema onima, takoder, koji su izgubili jedince sinove.Moram da pišem o svima njima, bez razlike da li sam ih lično upoznao ili sam o njima saznao od drugih, od onih sa kojima sam direktno ili indirektno

General i novinarka

saradivao. O zaslužnima se premašo pisalo. Obaveza je nas, preživelih boraca, da se živo sećamo i podsećamo, i sebe i druge, usmenom i pisanom rečju, na borce pale za slobodu Bosne i Hercegovine. Njih i njihovo delo moramo sačuvati od ponora zaborava. To je ljudski i drugarski čin, poštovanje kojeg su dostojni. Moram pisati i zbog svih onih ljudi pomračenoguma, onih koji su ubijali, mučili, palili, pljačkali, silovali druge same zato što nisu bili iste vere i nacije kao oni. Zaboravili su da su njihovi preci živeli stotinama godina kuća uz kuću, plot uz plot, njiva uz njivu, voćnjak uz voćnjak, sa svojim komšijama u ljubavi i slozi, ženeći se i udavajući međusobno, zajednički slaveći i taleći, ne gledajući jedni druge kroz veru i naciju...Mora se svedočiti i o odgovornosti Slobodana Miloševića, predsednika svih Srbija (!) i svih onih koji su ga podržavali, kao i o odgovornosti i vojnog vrha JNA, najpre za raspad Jugoslavije, zatim za rat u Sloveniji, Hrvatskoj i BiH, za genocid i prijava etnička čišćenja. Pisanjem želim ukazati i na odgovornost Franje Tuđmana za „humana preseljenja“ naroda, što je samo eufemizam za zločinačku etničku čistku u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, ali i za vojno angažiranje hrvatske vojske u agresiji na Bosnu i Hercegovinu. Razlog mojoj odluci da se prihvatom pisanja je i traženje odgovora na pitanje da li su ondašnje vlasti Republike Bosne i Hercegovine uradile dovoljno za očuvanje bosanske državnosti, onako kako je to bilo osmišljeno u „Platformi Predsjedništva RBiH“jula 1992. godine? Uveren sam da nisu i zato na stranicama ove knjige nameravam iznjeti argumente za tu tvrdnju, s obzirom na ogromne žrtve i mnoge negativne posledice koje su iz tog proizašle i koje osećamo i danas. Dužan sam predstaviti čitaocu i moj lični stav i položaj u tim istorijskim okolnostima, koji će mu, moguće, olakšati razumevanje mojih zaključaka. Ako mu se ponekad učini da sam ličan, ili sujetan, shvatite da za to ima dosta objektivnih razloga. Teško je bilo, ali časno, biti Srbin, Bosanc, gradanin i oficir u Armiji RBiH. Ovo neće opravdati moju eventualnu subjektivnost, ali će je relativizirati. Neku mi se ne sudi prestrogo...sa drugima sam delio sve poteskoće ratovanja, ali sam imao i svojih dodatnih, specifičnih. Bio sam u najužem vrtu Armije RBiH i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, ali gurnut na samu periferiju odlučivanja. Tek sada, godinama udaljen od vojnih aktivnosti, spoznajem mnoge činjenice o načinima vođenja odbrambeno-oslobodilačkog rata u Bosni i Hercegovini. Bio sam stalno razapet između Izetbegovićevog ličnog rizika što me ostavio u Štabu Armije RBiH (o čemu mi je u dva navrata pričao) i onoga što se dogadalo već na samom početku odbrane Sarajeva, u vremenu kada je nacionalni dečatnik Omer Behmen javno govorio: »Neće nam taj četnik postrojavati jedinicu!« A armijski general Delić izjavljuje u intervjuu: »General Divljač je jedan od najškolovanih i najuskinskih oficira ARBiH.« Moja profesionalnost nije, dakle, bila upitna, ali jeste moja podobnost. I ne samo moja! Nije mi se verovalo iz više nego očiglednog razloga. To me bolelo i vredalo. Lično, ali i objektivno, kao atak na dušu Bosne – zajedništvo! Bio sam gurnut na rub odlučivanja i ni jednom nisam bio uključen u proces planiranja vojnih operacija. Za rukovodstvo Stranke demokratske akcije (SDA) bio sam i ostao nepouzdan element, baš onakav kakvog me, na suprotnoj strani, video komandant srpske vojske general Ratko Mladić, odbijajući da pregovara sa vojnom delegacijom ARBiH na sarajevskom aerodromu 1993. godine zato što se »...u muslimanskoj delegaciji nalazi izdajnik srpskog naroda i onaj koji je u Dobrovoljačkoj ulici komandovao da se ubijuš Srbici.« Pišem i zbog novinara Roja Gutmana (Roy Gutman), koji je prvi svetu otkrio stradanje Muslimana (Bošnjaka) u srpskim logorima na Manjači, u Keratermu i Omarskoj, kao i zbog Džona Barnsa (John Burns), novinara New York Times-a, koji je od juna do novembra 1992. godine svakodnevno slao u svet dramatične izveštaje o stradanju građana opkoljenog Sarajeva, a koji nam je bio sugrađanin i sapatnik u tim dramatičnim okolnostima. Iz istih razloga i osećanja činim to i radi francuskog filozofa Bernara-Anri Levija (Bernard-Henry Levy) i njegovog saradnika Žila Hercoga (Gul Herzog), tih sjajnih i angažiranih ličnosti, koje su uporno objašnjavali neodlučnoj Evropi i svetu karakter i ciljeve rata, ustajući odlučno u odbranu demokratske i nezavisne BiH. Njihov film Bosna

je dokumentarno remek-delo o bestijalnosti agresivnih nastajta JNA, paravojnih jedinica Arkana, Šešelja, Jovića, Draškovića i drugih četničkih dobrotovljaca iz Srbije i Crne Gore na suverenu, međunarodno priznatu Republiku BiH. Pišem da bih se zahvalio i plesjadi svetskih humanista – intelektualaca, političara i umetnika, od Tilmana Zülcha, Susan Sontag, Otto Urbana, do Alojza Moka (Alois Mock), Simona Wiesenthala (Simon Wiesenthal), Tadeuša Mazoyjeckog, Manuela Vile, Jean Claude Carreau, Henry George Bruna, Bernard Henry Levyja, Jean Francoise Musina, Erica Haucka i stotine drugih, hrabrih ljudi i žena, koji su riskirali svoje živote dolazeći u ratno Sarajevo, da posvedče svoje humano opredelenje i odbrane ideju Bosne i Hercegovine kao nacionalno, kulturno i religijski raznovrsne, ali zajedničke države njenih naroda Srba, Hrvata i Bošnjaka i svih drugih. Ratne zabeleške, koje sada pretvaram u knjigu, pravio sam i zbog brojnih hrabrih i visoko profesionalnih filmskih i tv snimatelja, koji su u svet slali informacije sa licemata o patnjama i stradanjima građana Sarajeva, ali i cele Bosne i Hercegovine. Medu njima su nemerljiv doprinos odbrani građanske Bosne dali Den Dejmond, (Dan Damon), Kristijana Amanpur (Cristiana Amanpour), Livi Klingl (Lifie Klingl), ta slavna imena svetskog novinarstva, svojim jasnim i argumentarnim člancima, izjavama, publikacijama o tragičnoj sudbinji Bosne i Hercegovine. Dužan sam zabeležiti trajnu zahvalu velikim ljudima s naših jugoslovenskih prostora - Predragu Matvejeviću, Mirku Kovaču, Bogdanu Bogdanoviću, Safetu Zecu, Mersudu Berberu, Radomiru Konstantinoviću, Saši Vučaliću, članovima Beogradskog kruga, beogradskom radio/TV studiju B, Stjepanu Mesiću, Martinu Špegelju, Zdravku Tomcu, Ivanu Đuriću, koji su »tamodaleko« od sarajevskog pakla, u belom svetu, uporno ponavljali istinu o agresiji na suverenu Bosnu i Hercegovinu, o genocidu nad njenim narodima, a naročito nad Bošnjacima, kao i istinu o rušenjima kulturnih i verskih objekata neprocenjive materijalne i istorijske vrednosti, o progonima, izgonima, stratištima nedužnih i nevinih ljudi, civila – žena, dece, staraca... Pišem i zbog svojih drugara i drugarica iz zrenjaninske gimnazije, generacija 1956. godine. Pišem zbog Maje, Saše, Bogdanke, Ksenije, Mišeka, Save, Pere, Veljka, Vlade, Kiša... koji su 1996. godine obeležili 40 godina naša matura, a mene nisu pozvali na pravslavu! Hoću da znaju, a knjiga će im pomoći, da ih njihov Jova, sa gimnazijskim nadimkom Đivi, nije ljudski iznevorio. Borio se za iste ideale koje smo negovali u našoj gimnaziji – za demokratiju, ravnopravnost, toleranst, ljubav, ljudsku sreću ...Prosto im je da mi budu sudije, ali pravedno sudenje podrazumeva objektivnost. Ako je ikada dosegnut, njihovog suda o moje tri i po ratne godine neću se nimalo plašiti. Nažalost, mnogi odavno nisu živi. Obavezam sam da ove zapise dam na uvid javnosti i zbog hiljadne pitomaca, studenata i oficira i pripadnika TO okruga Mostar i Sarajevo, kojima sam bio učitelj vaspitač. Jednima, da bih se javno zahvalio, jer su učestovivali na pravoj strani, u odbrani Bosne i Hercegovine, i dostigli najviše činove u Armiji RBiH i visoke funkcije u vlasti, društvenim institucijama i u privredi Bosne i Hercegovine. Ponosan sam na njih i njihovo delo. Ali, i da istaknem svoj javni prezir prema onima koji su pošli za »novim učiteljima«, onima koji su propagirali ideju da se samo oružjem i krvavim delom može preseći gordijev čvor Bosne i Hercegovine. Danas su oni okruženi majkama u crnom, koje se pitaju gde su im sinovi, za koga i za kakve ideje su ostavili kosti širom Bosne i Hercegovine? Oni, koji su dopustili da ih likovici zavedu, prevare, koji su prepustili svoje sudbine u njihove zločinačke ruke, mogu se iskupiti samo spoznajom i priznanjem vlastite krivice i odgovornosti za činjeno zlo. Srpski narod je u ovom ratu osramočen velikosrpskom idejom, planovima i ratnim pokušajima nasilne realizacije ideje o »velikoj Srbiji« i »svim Srbima u jednoj zemlji«, kojeg su provodili genocidom nad Bošnjacima i ne-milorsnrom otimačinom bosanskohercegovačkog teritorija. Na prosvaćenim Srbima građanske, demokratske provenijencije je težak, ali častan zadatak da skrinu ljugu koju su srpskom narodu naneli njegovi vlastiti nacional-šovinisti. Ali, isti takav zadatak stoji i pred bošnjačkim i hrvatskim građanima, da i sami svedu račun sa svojim nacionalistima. Ostao sam na ljudskoj obali života. Floskula da istoriju pišu

pobednici u ovoj poharanoj zemlji Bosni i Hercegovini ne vredi. Ovde nema pobednika – svi su gubitnici! Pa, ipak, i takvi pišu »pobedničke« istorije! Istoriju ne pišu stručnjaci, istoričari, nego nacionalne stranke i njihovi ostrašeni »istoričari«, po diktatima svojih dnevnopolitičkih zahteva. I zbog toga mi valja publikovati ovo delo. Ne želim dozvoliti da ta »istorija« zamagli činjenice, ostavi pokolenjima lažnu gradu i nacionalistička tumačenja koja menjaju smisao i karakter ministrog rata. Temeljni istorijski zaključak je da su paražene ideje »Velike Srbije« i »Velike Hrvatske« u troipogodишnjem ratu, ali je istina i to da nije realizovana ideja bramilaca o jedinstvenoj Bosni i Hercegovini, državi tri konstitutivna naroda, u njenim međunarodno priznatim granicama. Teši činjenica da koliko god je sigurno da se nikada neće oštovati teritorijalne pretencije susednih zemalja na teritoriju BiH, isto toliko je realno očekivati obnavljanje bosanske državnosti na celoj njenoj teritoriji, uz punu ravnopravnost svih naroda i građana. Možda se to neće desiti u desetinama narednih godina, ali jednom hoće sigurno, kad logika života i ljudskosti ovlasta ovim, sada isparcelisanim materijalnim i duhovnim prostorima BiH. Na pisanje me traže i moja obaveza prema najblžima, članovima moje uži i šire familije, koji su delili sve potekoće zajedno sa svojim sugrađanima, Sarajljama, u ratnom obrucu, ali su bili stalni uz mene, fizički, moralno i duhovno, dajući mi potporu u izboru, pri dilemama i u kratkim trenucima malodrušnosti, ali i snagu da istrajem, prevladam, oprostim. Veliko i ljudsko hvala supruzi Veri, sinovima Želimiru i Vladimиру, snahama Vesni i Azri, unuciima Gregoru i Damiru, unučici Nori, mojoj sestri Nadi. Mislim da sam im bio primeran uzor, a znam – oni su bili meni snažna potpora kada je bilo najteže. Ovu knjigu treba da objavim i radi mojih bliskih saradnika, kako onih sa kojima sam saradivao kraće, tako i onih sa kojima je saradnja potrajalala duže u vreme ovog surovog rata – radi Branke, Srđana, Emira, Jasminu, Sakiba, Nede, Siniše, Ede... Svi su oni dati značajan doprinos mom radu u Štabu. Bili smo tim koji pobeduje! Konačno, pišem i radi brojnih prijatelja koje sam poznavao pre rata, ali i onih, takoder brojnih, koje sam stekao u ratu. Svi oni su mi bili svakodnevna inspiracija u nastojanju da sačuvam svoj vlastiti ponos, dostojanstvo i moral. Nemerljiva je njihova ljubav, podrška i poštovanje koje su mi pružili! Verujem da su se takva prijateljstva mogla ostvarivati samo u Sarajevu i nigde više na svetu! Kimet, Jelici, Cici, Emiru, Kemi, Rešadu, Samiru, Fadili, Abdulahu, Muhammedu... malom delu pobrojanog komšiluku u Starom gradu, s kojima sam delio deo tog ratnog života, kao i onim zlatarima, obućarima, krojačima, trgovcima, kolporterima, kujundžijama, frizerima, čistačima ulica, slastičarima, konobarima, staklorescima, fotografima, pekarima, limarima, stolarima, imamima, crkvenim dostojnicima... svom onom divnom svetu koji me, u neljudskom okruženju, toplim pogledom, razumevanjem, poštovanjem i zahvalnošću, darivao i kuražio – sada se i ovom knjigom odajujem. Srećan sam čovek, duboko svestan da su te, nažalost ratne godine u Sarajevu, zapravo zvezdani trenuci moga života. Srećan sam da sam bio i ostao na ljudskoj obali života... Stoga pišem sa nadom da će knjiga jasno osvetliti kovanje te srće, da će »ugledati svetlost dana« i biti prihvaćena od čitalaca, da bili njenom distribucijom »namakao« još sredstava za Udrženje »Obrazovanje gradi BiH«, čiji sam izvršni direktor, a koja bije postratum, mirnodopsku bitku za decu bez roditelja, našu ratnu siročad, decu invalide i decu vrednu i talentovanu. To je naš dug prema njihovim životnim hendi-kepima, za koje ne snose ni najmanju odgovornost. Ne zaboravljamo ih! Nije mi bilo lako 1992. godine izvršavati ratnu zadatku. Ali, nisam ni slutia da će mi pisanje knjige biti teže i napornije od toga. Pisao sam ja, nije da misam. Pisao sam ja i apele srpskom narodu da prekine genocid nad bosanskim ljudima, posebno Bošnjacima. Pisao sam 1993. godine engleskoj kraljici i molio je da podigne svoj kraljevski glas protiv ubijanja dece Bosni i Hrcegovini. Pisao sam i narodu Sarajeva iz zatvora Armije BiH u Parsovićima kod Konjica. Napisao sam i svoju ostavku i proteste gospodini Izetbegoviću i generalu Dželiću; pisao sam i Srpskom građanskom vijeću i Streljačkom savezu BiH i na mnoge druge adrese. Međutim, ništa mi od svega toga nije padalo tako teško kao oblikovanje ove knjige, sredivanje zabeleški iz tridesetak sveski,

pregled raznovrsnih ličnih i društvenih arhiva: borbenih dokumenata, stotine intervjuja, press-klipinga, radio i TV emisija. Preko deset hiljada stranica materijala je prošlo kroz moje ruke ratnika, nenavikle na ovaku vrstu posla! Spomenut već da je ova knjiga moja istina o sudobosninskim događanjima devedesetih godina u Bosni i Hercegovini. Pravo na svoju istinu imaju svi ljudi i akteri tih događanja. Dajem pravo onima koji su do zadnjeg dana, s puškom u ruci, u rovu, branili Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu, kao što sam i ja činio, da prosudu, potvrđuju ili osporavaju moje vidjenje rata i postratnog doba. Isto pravo dajem majkama, očevima, braći i sestrama, udovicama i ucviljenim devojkama, koje ostade bez svojih najbližih. I lekarima, novinarima, vatrogascima, pekarima, apotekarima, umetnicima i drugimakoj su samopregorgu, bez straha i mane, pomagali herojskom sarajevskom narodu da živi i preživi. Mogu to, prosto im bilo, i majstori od pera, pameti i duše: jedan Sarajlić, Vešović, Sidran, Plakalo, Jovičić, Gojer, Grgić, Šabanagić, Šaćiragić, Kenović, Resić, Zijo, Dizdarević, Čerimagić, akademik Berberović, Tanović, Filipović, Bjelobrak... To pravo pripada i vrlim damama Senadi Kreso, Nerminti Kuršpahić, Viljani Selimbegović, Arijani Saračević, Ines Fančović, Nadi Đurevska, Minki Muftić, Mireli Huković, Duški Jurišić, Halidi Bojadžić, Madiri Pavlović, Studi Kapić, Amili Omersoftić, Jasni Diklić, Gordani Magaš, Emiri Žmiro, Behirlić Šljivić i brojnim drugim dragim ženama Sarajeva. Svima njima dajemo moju ratnu istinu na sud. Njima, ljudima, ali ne i onima koji su klali, ubijali, silovali, sakatili i proterivali žene, decu, stare i nemoćne; onima koji su rušili i palili gradove, sela, spomenike mog bošnjačkog, srpskog i hrvatskog naroda; onima kojima je studio, sudi i kojima će suditi Hag i dragi Bog za njihova zla dela. Njihov sud ne priznajem! To pravo oduzimam i onim političarima i generalima koji su nam Bosnu i Hercegovinu sveli na polovinu i četvrtinu teritorija. Bosna je ovo, budale! Nije ona za cenzanje i potkusušivanje. Ko je to činio i čini, stiči će ga zaslužen prezir naroda i sud istorije. Ne tiču me se ni mišljenja nacionalista, šovena, ratnih profitera, tatova, spletka, travestita, nepismene rulje, izdajica, dezterera, svih tih kojima će suditi vlastita deca, unuci, pokolenja....»Svaki čovjek na zemlji ima blago koje ga čeka – reče mu njegovoj srce. Mi, sardaša, rijetko govorimo, jer ljudi ne žele naći to blago. O njemu govorimo samo maloj djeci. A onda puštamo život da on preuzeme na sebe da vodi svakoga prema njegovoj sudbini.« Ovu sentencu iz knjige »Alhemija« brazilskog pisca Paula Coelha, najlepše knjige koju sam pročitao nakon rata, doživeo sam kao autentičnu potvrdu svog životnog izbora. Malo ljudi, nažalost, sledi put svog Srca, put autentične Priče, i Sreće... Ja se, na sreću, nisam oglušio na glas svog srca, i ovo je priča o tome, koja, verujem, može pomoći prilježnou čitaocu da stigne do svoje, vlastite, pa tako i do istine da stanju i opstanku bosanskih naroda i njihova nesrećne domovine. Prisećam se da tugom i vremenima kada su knjige gorele, što od dušmanskih granata, što od nepodnošljive zime, koja je promrzle ljude terala da ih spaljuju ne bi li se malo ugrejali. Isti osećaj je bio kada se u Fabrići duvana u Sarajevu zbog nedostatka papira duhan motao u stranicu školske literature. Dok se telo grejalo, duša se ledila. Nekad manje, kad smo palili Čosićeve, Draškovićeve, Nogine »tvorevine«, a nekad više, kad su na red došla dela Marks, Lenjina, Tita, Šekspira, Andrića, Dostojevskog, Krleže, Crnjanskog... U vremenu kada su »tamo« rušene bogomolje čudesne arhitekture – Aladža đamija, Ferhadija, Saborna crkva... a »ovde« postamenci spomen-bista Andrića, Čopića, Dizzara, Kulenovića... Vandalskim komandama »Pali« i »Ruši!«, suprostavio sam vlastitu »Ne puč!« u predvečerje 3. maja 1992. godine u Sarajevu, u ulici simboličkog imena – Dobrovoločačka. Eto, imao sam, i imam potrebu i obavezu da o svemu ovome progovorim jasno i otvoreno, sa punom ljudskom i profesionalnom odgovornošću. Dosledno pozivu svog vlastitog, detinjeg Sreća. I da, odajući počast civilima, građanima Sarajeva, Rami (Omera) Biberu (42 g.), radniku GRAS-a, koji je obezbiedavao trebevičku žičaru i Kenanu (Adematu) Demiroviću (17 g.) sa Kobilje glave ubijenim na pravdi Boga 2. marta 1992. godine od zločinačke ruke, knjigu posvetim znanim i neznanim građanima i patriotama Republike Bosne i Hercegovine.

KATARZA

KULTUROM PROTIV PRIMITIVIZMA

Razgovarao: Dinko OSMANČEVIĆ

Ernesta Ernija Bučinskog neki znaju kao vrsnog aforističara britkog pera, za druge on je novinar koji piše za jedan od najpoznatijih portalata u Bosni i Hercegovini i regionu ("Buka"), treći ga uvažavaju kao pjesnika i prozogn pisca, za četvrtog on je rok muzičar, frontmen grupe Katarza. U stvari, svi su u pravu, Ernest jeste sve to, ali konkretni povod za naš razgovor je trijumf Katarze na Banjalučkoj gitarjadi krajem prošle godine i snimanje pjesama za album, za koji treba još malo vremena i još nešto više novca. Kaže da više voli da pjeva o promašenim ljubavima nego o promašenim politikama, pa ipak na albumu će biti i takvih pjesama.

Na žalost ljubitelja dobre rok muzike, "Banjalučka gitarjadi", čiji organizator je "Queen Estrada", zbog situacije vezane oko Korona virusa održana je bez prisustva publike, virtualno. Istakli bismo i izuzetno jaku ekipu koja je sačinjavala Žiri "Gitarjadi", pored Zorana Đurića uime organizatora, tu su bili i Aleksandar Čović iz "Regine", Igor Paspalj, najbolji gitarista svijeta u izboru čitalaca portalata "Gitar World", i legende rok muzike Bora Čorba i Žika Jelić iz "Yu grupe".

Za početak razgovora, Ernesta Ernija Bučanskog pitamo kada si se i kako zainteresovao za rok muziku, kada je Katarza osnovana, i zašto baš to imate?

Rokenrol sam zavolio još kao klinac, a krivac tome je moj otac koji je bio zaljubljenik u dobru mjuzu, naročito rokenrol. On mi je dao svoj gramofon i ploče na raspolažanje 24 sata na dan, pa sam većinu vremena provodio slušajući Deep Purple, Jimi Hendrikса, Dorse, Bitlse, Azru, Riblju čorbu i slične bendove. Kasnije mi je kupio gitaru pa sam krenuo na časove, ali u

Ernest Erni Bučanski:
*Ovdje svi pišu,
a niko ništa ne čita!*

principu sam načio da sviram. Sva sreća što je za rokenrol potrebno znati pet-šest rifova i već možeš stvarati svoju mjuzu. Na kasetofonu i magnetofonu sam snimao svoje pjesme i to traje otkad znam za sebe. I danas je sistem rada isti, samo što to danas radim na laptopu, gdje imam muzičke programe na kojima komponujem i pravim snimke pjesama koje kasnije radim na probama s bendom. Inače, moj prvi bend bio je zapravo "Plava vrana" koji sam osnovao u prvom osnovne, a u njemu su svirali, bolje rečeno lupali po loncima i kantama, plastičnim gitarama i improvizovanim instrumentima, moji drugari iz djetinstva. Na neki način dosta sam ljudi sa kojima sam se družio okrenuo ka muzici, pa tako neki koji nisu ni pomislili da bi svirali postajali muzičari i kasnije priveli svoju bendove. Na neki način muzika je i misjonarski posao. Tek kasnije sam osnovao svoj ozbiljniji bend "Aritmija" i u tom periodu sam napisao neke pjesme koje i danas sviram u Katarzi. Katarza je nastala 2008. godine i kroz nju su prozvali mnogi muzičari. Najmanje 7-8 postava ritam sekcijske je prošlo kroz bend, desetine muzičara i kvazimuzičara. Većinom smo djelovali kao trojac, a danas u bendu imamo još jednog gitaristu. Vjerujem da će ova postava potrajati, a eto radimo i na albumu što ukazuje da smo poprilično aktivni bar što se tiče proba i snimanja. Što se tiče imena Katarza, taj pojma etimološki vodi porijeklo od grčke riječi katarzis što znači pročišćenje. Mnogi mudraci su katarzu tumačili na razne stvari, a eto i ja ču malo ofrati mudracu, pa katarzu povezati za duhovno ili duševno pročišćenje kroz slušanje mjuze.

Koliko mi je poznato, ovo je treći nastup Katarze na "Banjalučkoj gitarjadi", i pokazala se ona narodna, treća sreća. Ipak, ranijih godina bend

je nastupao u drugačijem sastavu. Da li si konačno pronašao dobiti kom-binaciju? Možeš li nam predstaviti svoju ekipu?

Sa Arenom (Aren Tarabić), bas gitaristom, već sam i prije svirao na gitarijadi. Bilo je 2018. godine. Osim toga imali smo i još nekakvih manjih svirkica. Iste godine smo svirali i na danu grada u Sanskom mostu. Nakon toga uslijedila je pauza. Nakon pauze u ekipi je ušao Denis (Denis Selimović), koji sa nama bubrežje svira evo već godinu i po dana. Taman kad smo uyežbali repertoar uslijedila je ova dosadna pandemija, pa nismo imali priliku da odradimo svirku sve do gitarijade koja se održala u decembru prošle godine. Da nije bilo pandemije ne vjerujem ni da bих prijavio bend na takmičarski dio gitarijade, ali eto pošto nije bilo svirki to me je na neki način i primoralo da održivamo taj "mini koncert" od tri pjesme, samo da bismo održali bend u kondiciji. Pobjeda nam nije bila na umu, nit sam se nadao da ćemo osvojiti nagradu. Ali, eto, zadesio nas je onaj slavni Cezarovski poklič VENI VIDI VICI i mogu ti reći da prija nekada biti i pobjednik.

Nagrada za pobjedu bila je snimanje jedne pjesme u muzičkom studiju "Pavarotti", u Mostaru. Medutim, napravili ste mnogo više. Reci nam o uslovima rada u Mostaru, šta ste sve uradili i koliko si zadovoljan uradenim?

Uslovi su jako dobri. Imaju odličnu opremu i super ljude koji rade kao ton majstori. Ugodna je atmosfera i fjsko, jako inspirativna. Odradili smo četiri pjesme koje su još uvijek u fazi postprodukcije i imamo u planu da odradimo još pet, šest pjesama i završni album. Ja imam dosta pjesama na "lageru", samo treba da ih uyežbamo i odradimo tu završnu fazu snimanja. Bendu se priključio i Borko (Borko Stajić), gitarista koji je odradio odlične solo dionice. Svi iz benda su odradili svoj dio zadatka i vjerujem da ćemo do kraja godine završiti započeti posao.

Neki te porede sa Džonjem Štulićem i Azrom, koliko su u pravu i da li ti to godi?

Pa imamo mnogo sličnosti. On svira gitaru, a i ja sviram gitaru. On piše pjesme, a i ja to činim. On ima dugu kosu, a evo i ja sam pustio kosu da ličim na njega. Njega zovu Džoni, mene Erni, što će reći da imamo pedeset posto identičan nadimak. Mada ne znam zašto njega zovu Džoni jer on se zove Branimir, a ne Nikola. Sigurno zbog one njegove pjesme, nemam pojma.

Ipak, današnji bendovi su znato kritičniji prema stanju u društvu od onih iz osamdesetih godina prošlog vijeka. O čemu sve danas pjevaju mladi i da li je to razlog zbog čega su mediji uglavnom za njih zatvoreni?

Pa ako ćeš mene pitati o kritičnosti društva, ne znam šta bih ti rekao. Ja u ovim pjesmama koje sam da sada snimio i koje će se naći na albumu najviše kritikujem sebe. Uglavnom sam izabroao pjesme koje govore o žensko-muških odnosima, razvaljenim vezama, knjivim ljubavima, pocijepanim srcima, poderanim dušama i slično. Eto sad ćemo snimiti dvije pjesme koje govore o postojećem stanju u društvu ali i tu više kritikujem ovdašnju svjetinu nego vlast, jer vlast je onakvog kakav je narod, a ovdajšnji narodi i narodnosti su šupljii i kvarni k'o babji zubi. Eto taj Džoni, kojeg gore spomenusmo, kritikovao je sistem, ali na neki mataločan i svjetini nerazumljiv način. Niko ga nije skontao, a od pjesama koje su ostale Azrini hitovi zapravo su ljubavne balade. Naš narod voli sevdah, da pati kad je sit, a kad je gladan da pjeva. Imam dosta balada koje će snimiti u neko dogledno vrijeme. Zajebi politiku, ljubav je vječna! Kad si sam sa djevojkicom međ' četiri zida i časom vina ili limunade ispred sebe, sigurno nećeš pustit neku antrežimsku pankaču, pustićeš onu od Džonija "Jesi li sama većeras", ili od Džona Lenona "Imagine".

Kultura jeste jedini lik protiv primitivizma i propaganja društva. Čini se da nam je prizaučju na kašićicu, ima li nade za nas?

Ima nade, ali kapitalira, spuštiš mač i pridružiš se pobjedniku. A pobjednici su nekulturna svjetina koja je skinula gunj i nabacila na sebe markirane pruge, konjsku zapregu zamijenila limenim žđeračima vadzuha, pozavršavala privatnu škole i s magarcem diplomama okupirala državne institucije i poslove. E ako kapitaliraš i postaneš dio te "sive eminencije", onda ima nade da opstaneš u ovom svijetu mita i korupcije. Ne možemo mi, drugi moji, biti kulturni i fini sa ovolikim stepenom legalizovanog kriminala,

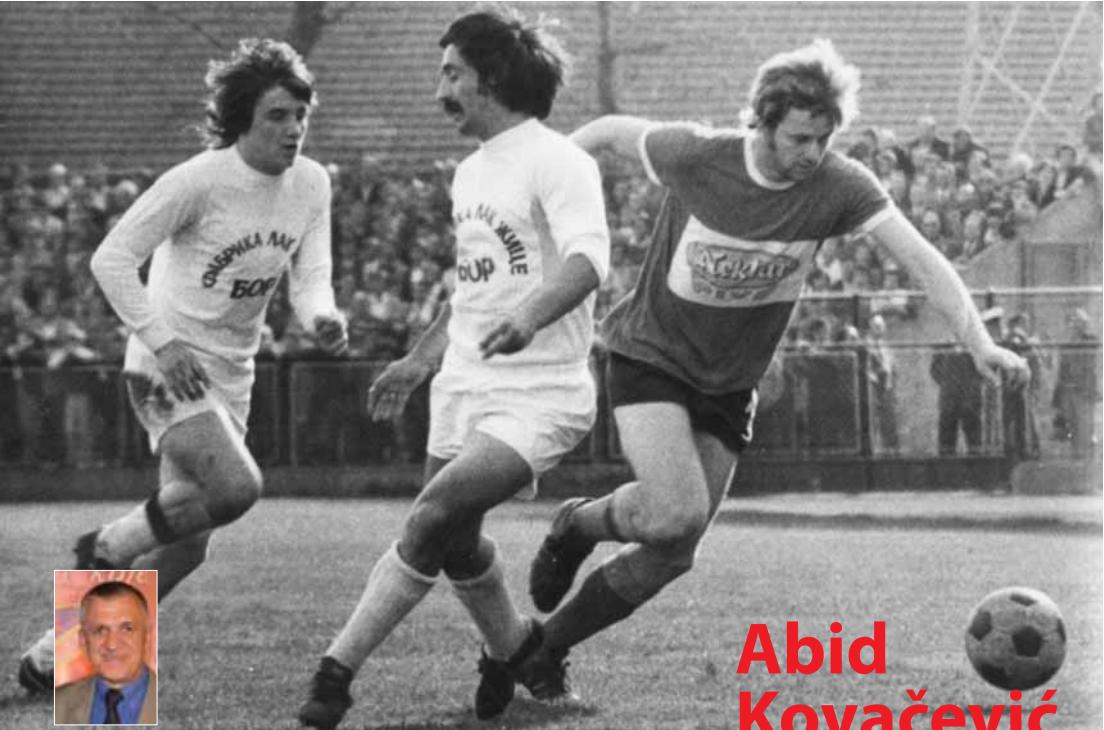

gdje su oni fini, duhovni i duševni ljudi željni kakve-takve kulture i umjetnosti postali društveno nevidljivi. Ovdje svi pišu, a niko ništa ne čita. Neko bi rekao da smo književni narod, a kad razmjenjujemo dvije ili tri rečenice sa tim genijalcima doživjeli kulturno-emotivni šok - sve sam nemuši peropačen. Užas. Ja se trudim birati društvo, pa se sve manje i družim sa samozvanim umjetnicima. Zato najviše volim samoga sebe pozvati na kafu i uživati u misaonu monologu.

Na kraju bih te zamolio da nam otkrijes svoje planove vezane za muziku, ali i književnost. Takođe, danas zbog opštег stanja, okrenuti smo internetu, možeš li čitatocima Šehera preporučiti neke tvoje materijale na YouTube, šta bismo obavezno trebali prestušati. Ja bih svakako preporučio i numeru "Grad".

Pa vidi, numera Grad će se najvjerojatnije preimenovati u GLad, jer kad prodrem Međojanom i vidim onu svjetinu ispred javne kuhinje s plastičnim prizorom za objedovanje dođi mi da plaćem ko mala beba. Molim se velikom Manituu da se red za komad hiljeba i porciju graha ne produži još stotinu metara prema centru grada. A možda bi i trebalo da se otegnu do Palate predsjednika, da gospoda vidi u kakvom je odpranom stanju ovaj narod. Užas užasa. A drugo, kada je riječ o pojmu grad, u ovoj načjoj izmrcvarenoj Bosni i posljednjem Hergovinom taj pojmom nema nikakvog smisla, jer sve smo gradove posjećaćili do te mjeru da im treba ukinut status grada. Gradonačelnike treba da preimenujemo u seljonačelike, a umjesto što sijemo ove zgradurine bolje bi bilo da promijenimo prostorno politiku i parkove i livade pretvorimo u bašte, napravimo staklenike i posadimo krompir i paradajz, bar bi i ova sitna buranija imala koristi od toga. Što se tiče preporuke, na Jutjubu (<https://www.youtube.com/watch?v=ypnrk0JY4SU>) i <https://www.youtube.com/watch?v=7oqmqCVPRYU>) možete da poslušate Katarzin nastup s Banjalučke gitarijade 2020., a planovi su da guramo dalje sa ovim svojim projektom, vježbamo i snimamo pjesme i da čekamo da se stiša ovo stanje s dosadnom pandemijom kako bismo mogli nastupati i predstaviti svoje pjesme ljubiteljima staroga dobrog rokenrola.

Napisao: Željo TICA

Abid Kovačević

Fudbalski dragulj sa Vrbasa

Već na početku karijere plavokosog Abida Kovačevića, koji je tada imao sedamnaest i po godina, iškusi novinarši „vuk“ je predosjetio da će on izrasti u istinskom fudbalskom aša Borca i jugo-fudbala.

I nije pogriješio.

Abid Kovačević je fudbalsku školu počeo u pionirima Borca, kasnije u omladinskom sastavu, da bi potom kao najtalentovaniji iz svoje generacije prebačen u prvi tim.

- Kao da je juče bilo, sjećam se svog prvog dolaska na Gradske stadijon, prvo učitelja Alije Osmančevića Hahe. On je zaslužan ne samo za moj fudbalski razvoj, nego i mnogih drugih, koji su kasnije sa puno uspjeha nastupali za Borac. Ja ču mu vječno biti zahvalan - prisjeća se Kovačević svojih fudbalskih početaka.

U fudbalskom kartonu Žutog ili Bide, kao su ga navičaju zvali, piše:

Prvu jaču utakmicu, kao član drugog tima Borca, odigrao je 13. oktobra 1968. godine, protiv Sloge iz Ivaničke. Banjalučani su slavili sa 3:0, a Kovačević je postigao jedan gol. Dvije godine kasnije stigao je do najjačeg sastava, odnosno 19. avgusta 1970. godine nosio je crveni dres u meču Kupa sa Prijedorom. Prvi prvenstveni duel za Borac Kovačević je odigrao 13. septembra 1970. godine.

- Borac se te godine vratio prvoligaško društvo, ali nije dobro počeo. U prva četiri kola osvojen je samo bod, na premijeri protiv Crvenke na Gradskom stadionu, pa nam se pobjeda protiv

Na poledini ove stare i požutjele fotografije, koju objavljujemo, Limun Papić, tadašnji urednik banjaluckog „Glasa“, rukom je napisao:

„Abid Kovačević, budući fudbalski aš. Februar 1970. godine.“

tuzlanske Slobode nametala kao imperativ. Iako smo bili bolji, nikako nismo mogli da probijemo odbranu Tuzlaka. Trener Arapović mi je ukazao šansu u finisu utakmice, zamijenio sam Emira Jusića. Pobjedonosni gol postigao sam u 87. minuti. U jednom trenutku stekao se nakon kombinacije Bećirbašić - Blažević odbila na penaltik. Nisam oklijevao. Zahvatim sam loptu koja je kroz „šumu nogu“ završila u mreži. Prvi mi je čestitao Hune, potom Neno, Pašo... Bila je to prva Borčeva pobjeda u prvoligaškom društvu. Tu utakmicu sa tuzlanskim Slobodom uvijek ču pamtit, zbog deblja i - gola - kaže Kovačević.

Od te 1970. godine počeo je da sija novi fudbalski dragulj sa Vrbasa - Abid Kovačević. Veoma brzo upoznali su ga protivnici bekovici, bilo da je igrao na „Marakanu“, Stadionu JNA, pod Marjanom, na „Maksimiru“, „Grbavici“, „Koševu“..., svojim majstorijama oduševljavao je brojne ljubitelje fudbala, bez obzira na klupsku pripadnost. Svi, bilo da je riječ o protivničkim igračima ili trenerima, navijaćima, govorili su u superlativima o njegovom fudbalskom znanju i umijeću. Bio je majstor drilinga, sjajno je izvodio slobodnjake, imao izuzetan centaršut...

- Za mene i moju generaciju možda je bila presudna ona sezona kada smo nezausleno moralni napustiti prvoligaško društvo. Iako sam bio tužan zbog toga, danas kad dobro razmislim mislim da je to bilo izuzetno korisno za mene kao mladog kapitena, ali i za čitavu ekipu. U drugolini

gaškoj konkurenцији smo stasali, sazreli smo i ekipa i ja, ekspresno se vratili na prvoligašku scenu. Igrali smo u finalu Kupa maršala Tita protiv Hajduka. Sjajno smo se suprotstavili „bilim“ asovima i prava je šteta što nismo uspjeli da stignemo do trofeja, jer smo bili ravnopravan rival. Utjeha za to bio nam je izlazati na međunarodnu scenu, nastupali smo u Kupu kupova, izbacili smo Rimeljan iz Luksemburga, a ispali od tada moćnog Anderlehta, kojeg smo savladali na Gradskom stadionu sa 1:0 i to je bio njihov jedini poraz na putu do trofeja. Igrali smo tih godina zapaženu ulogu u jugoslovenskom fudbalu, nosili se i sa onim najvećim - Crvenom zvezdom, Partizanom, Dinamom, Hajdukom..., ostvarili u to vrijeme najveći klupski uspjeh kada smo, pod komandom Momčila Spasojevića, osvojili šesto mjesto u prvoligaškom društву.

Koliko je fudbalski majstor Kovačević značio za Borac, najbolje se vidi po tome što su, kada je otisao u vojsku 1979. godine, iduće sezone Banjačani morali da napuste prvoligaško društvo.

- Bilo mi je žao Borca, ali tad sam imao brojne ponude gotovo svih prvoligaša, prihvatio sam onu Dinama. Rezonovan sam da je to evropski klub, da će igrajući za njega lakše doći do inostранog angažmana. Trener Dinama bio je Đalma

Marković, a nakon šest mjeseci stigao je Ćiro Blažević. To je najbolji trener koji je trenirao. Fudbal je imao u malom prst, znalač je prepremi i vodi ekipu, a za pozitivnu atmosferu u svlačionici, klubu i oko njega bio je zaista sjajan.

Za samo jednu sezonu u Dinamu, u konkurenциjiji takvih fudbalera kao što su Kranjčar, Zajec, Mlinarić, Deverić, Mustedanagić, Cvetković... Kovačević je izrastao u prvi igrača „plavih“, navijači su ga prsto obozvali. Odigrao je 31 prvenstvu utakmicu, u strijelce se upisao 14 puta.

- U mojoj posljednjoj utakmici na „Maksimiru“, protiv Veleža, postigao sam dva gola, od kojih je drugi bio remek-djelo. Ćiro me dva minuta prije kraja izveo iz igre, a čitav „Maksimir“ je skandirao „Abide, ostani“, „Abide, ostani“. Ćiro je baš to želio, da mi navijači pripreme ovacije!

Odlične igre „plavog“ asa nisu ostale nezapamćene. Iz grčkog prvoligaša Etnikosa dobio je ponudu od koje se i danas „vrti u glavi“.

- Ćiro Blažević mi je, kad sam mu saopštio da napuštam „Maksimir“ rekao: „Sine, neću te sprečavati da odes, jer je ponuda primamljiva, ali ti garantujem da ćeš za godinu dana kad Dinamo bude šampion od tih Grka dobiti tri puta više para.“ Imao sam tada 29 godina i mislio sam da je to krajnje vrijeme da odem u inostranstvo. Možda

sam i pogriješio što nisam poslušao Ćiru, jer se Dinamo iduće sezone okitio šampionskom krunom u Jugoslaviji. Možda sam pogriješio što nisam otisao u Crvenu zvezdu, Partizan, Hajduk ili Dinamo kada sam imao 22, 23 godine, pa bih sigurno napravio još uspješniju karijeru. Možda sam pogriješio što nisam otisao u belgijski Anderleht, jer mi je njihov predsjednik ponudio cek da ga sam ispunim. Ali, meni se u to vrijeme nije išlo iz grada na Vrbasu, volio sam Borac i Banjalučku i nije mi žao što sam svoje najljepše fudbalske godine proveo u matičnom klubu.

Životni put odveo ga je u grčki Etnikos, u kojem je proveo tri sezone.

- Bilo mi je lijepo u Grčkoj, naučio sam jezik, upoznao brojne prijatelje. Atinski Etnikos ne pada vrhu grčkog fudbala, tame so se vrți oko Panatinaikosa, Olimpijakosa, AEK-a, PAOK-a, ali kad sam igrao, uglovnom smrtozavršavali u sredini tabele. Imao sam i boljih ponuda, ali čovjek je preplaćen i na greške. Odradio sam ugovor, u klubu su me cijenili, baš kao u Dinamu željeli su da me zadrže, imao sam još odličnih ponuda, ali nešto me je vuklo u Banjaluku, pa sam u ljeto 1984. ponovo stigao u Borac.

- Borac je moj matični klub, koji iskreno volim. Pa, od 1970. godine kada sam zaigrao za prvi tim, pa do 1986., dvanaest sam proveo u klubu sa Gradskog stadiona. Borac je tada nastupao u drugoligaškom društvu, a ja sam imao trostruku ulogu. Bio sam igrač, kapiten i tehnički direktor. Nakon šest mjeseci zahvalio sam se na dužnosti „tehnika“. Htio sam da osjetim taj posao, provjerim svoje mogućnosti. Ali to je izuzetno težak, iscrpljujući posao, potrebne su velike žrtve, odričanje. Jednom sam žrtvovao porodicu, drugi put nisam htio.

Igrao je u Borcu do 1986. godine, ušao u „klub 500“, jer je Borčev dres oblačio na blizu 600 utakmica, da bi se oprostio od fudbala 23. septembra 1987. godine. Na oproštaju su mu došli Dinamo i Ćiro Blažević.

- Normalno je bilo da na mom rastanku od fudbala igraju Borac i Dinamo, to su dva kluba koje najviše volim, koji su mi u srcu. I danas mi, kada su me saigraci iznosili sa terena, odvazujući one ovacije sa stadiona i skandiranje „Abide, ma-

jstore“, „Abide, majstore“, kao i riječi Ćire Blaževića: „Sine, ti si dijete Borca, ali i vedeta Di-nama, ne zaboravi to.“

U fudbalu je bio srećan, ali u životu najtužniji kad je 1992. godine morao da napusti svoju Banjaluku. Jedno vrijeme živio je u Rijeci, da bi se 2006. godine, gle čuda, majstor fudbala otisnuo u nefudbalsku Ameriku. Posljednjih godina Kovačević živi na relaciji Amerika - Istra. Šest mjeseci u godini provodi „preko bare“, a šest mjeseci u Funtanu, istarskom gradiću koji je smješten između Poreča i Vrsara. I fudbal gleda samo na TV ekranu.

Ali svi oni koji su ga gledali i uživali u njegovim maestralnim fudbalskim izvedbama, nikad neće moći da zaborave asa i dragulja sa Vrbasa - Abida Kovačevića.

Fudbalskog majstora ekstraklase.

Zec, Miljuš, Bobi, Čiro...

U svojoj bogatoj i uspješnoj igračkoj karijeri Kovačević je promjenio dosta trenera, ističe neka imena.

- Od zaborava bih otrgnuo Gojka Zeca, koji je klub sredio u organizacionom pogledu, unio dosta novina, zavest red, profesionalizam, dao dušu našoj igri. Ćiru Blaževića pamtim kao trenera koji je znao izuzetno motivisati, kod njega nije bilo „filozifiranja“ pred utakmicu. Ali, isto tako, znao nas je na pravi način i opustiti. U lijepoj poslovniku su mi moji treneri Ilija Miljuš, koji je dosta uradio za klub, kao i Momčilo Spasojević, kod kojeg smo igrali sjajno, ne znam da li je Borac igrao ikad bolje nego tada - riječi su Kovačevića.

Džajić neprikosnoven

Iako je za vrijeme dok je igrao važio za jednog od najboljih fudbalera u Jugoslaviji, Abid Kovačević odigrao je dvije utakmice za „A“ reprezentaciju i oko 30 za mladu reprezentaciju.

- Smatram da sam trebao imati bar 30 utakmica za selekciju Jugoslavije. Mislim da sam igrao vrhunski, ali moja „mana“ je bila što sam igrao u „malom“ klubu, daleko od očiju selektora.

U to vrijeme Dragan Džajić bio je neprikosnoven kao lijevo krilo. Kasnije je na tom mjestu igrao Ivica Šurjak iz Hajduka. Džaja je, ruku na srce, bio neprikosnoven, Šurjak već nešto drugo, ali bilo pa prošlo - zagonetno će as sa Vrbasa, kako ga je prozvao poznati zagrebački komentator Ivan Tomić.

Sve mi pozdravite u Banjaluci

Tokom razgovora Abid Kovačević se raspitivaо za brojne svoje saigrače sa kojima je vojevala fudbalske bitke.

- Šta mi radi Neno Gavrilović, kako je, sa Berom Bukovićem sam se čuo, zvao me je da

dodem u Banjaluku, gdje su mi Emir Jusić i Esa Bašić, moj trener Momčilo Spasojević. Šta mi rade Kime Marjanović, Ćelo Malbašić, Fišer Ibrahimbegović, Hune Fazlić je čujem u Verderu... Iskreno me je potreslo kad sam čuo da su umrli Miljuš, Bećirbašić i Slavnić, oni su bili veliki borčevci. Pričao mi je Zvonko Vidačak da su ga sjajno dočekali u Banjaluci. Bio sam nedavno u gradu na Vrbasu, kratko sam se zadržao, nisam dolazio na Gradski stadion, dosta je vremena prošlo, došli su drugi ljudi, ko bi mene tamu prepoznao. Puno mi pozdravite sve u Banjaluci, koga god vidite, to će uvijek biti moj grad, a Borac moj klub - kaže Kovačević.

Elit Städ Sverige AB

Järnvägsgatan 2B, 582 22 Linköping

www.elitstad.com

Telefon 0142 126 01 Mobil 070 952 24 66

Elit Städ Sverige AB är en företag som har fokus på leverans av tjänster av högsta kvalitet. Vi startade vår verksamhet år 2006, och sedan dess har vårt kundunderlag och omsättning stadigt ökat, tack vare de kvalitetsnivåerna vi har uppnått. Vi levererar kundanpassade lösningar, i högsta möjliga grad beroende av kundens krav och önskemål. Lokalvård av kontor och butiker, bygg- och flyttstäd samt alla typ av golvvård ingår i våra dagliga uppdrag.

I vårt arbete använder vi oss av en modern maskinpark samt är miljöanpassade till rådande lagar och bestämmelser genom vårt miljövänliga arbetspolicy och miljötank. Vi utför uppdrag enl. löpande avtal samt enskilda uppdrag, båda med kvalitetsförsäkringar och kvalitetsgarantier. Idag är vi verksamma i Södermanland, Östergötland, Jönköpings län samt Älvborgs län. Vår personalstyrka är i dagsläget 23 personer och vi ser fram emot att inom kort även anställa fler. Vi samarbetar med Sveriges största leverantörer av hygienvärden, och är även certifierade och utbildade i de olika användnings områden. Elit Städ följer de rådande kollektivavtal samtidigt innehåller F-skattebevis och ansvarsförsäkring. Välkomna till Elit Städ Sverige AB - ett företag med kvalitet i fokus!

Svi vi koji ste zainteresovani za posao u ovoj branši, a želite biti raditi kod nas u gradovima: Linköping, Norrköping, Nyköping, Mantorp, Jönköping, Borås, Mjölby mogu se javiti na naše kontakt telefone.

PANSION VILLA EVA OMIŠALJ - OTOK KRK

SAMO 5km od aerodroma RIJEKA

*Bara 5 km från flygplatsen Rijeka
otvorení smo cijelu godinu*

Vi har öppet hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona
Privat strand, Restaurang och Pizzeria tillhörande själva pensionat
više informacija na WWW.VILLA-EVA.COM

Mer information på

HOR PRVE OSNOVNE ŠKOLE DONJI VAKUF U BALKANSKOM PROJEKTU

Piše: Dijana Duzić

Godina koja je iza nas, pored toga što je bila teška i neizvjesna, ipak nas je naučila novim, nešto drugačijim načinima rada i djelovanja. Učitelji i nastavnici Prve osnovne škole Donji Vakuf tražili su način da se izbore sa svim poteškoćama i da učenicima omoguće što prihvatljivije sadržaje. Iz toga se rodila jedna lijepa priča. Donjovakufski osnovci postali su dijelom balkanskog projekta i pjesmom predstavili svoju domovinu Bosnu i Hercegovinu.

Muzika kojoj ni CORONA nije mogla postaviti granice odvela je, istina virtualno, vrijedne sadašnje i bivše učenike Prve osnovne škole Donji Vakuf, članove Horske sekcije sa njihovom nastavnicom Aidom Cerić do njihovih vršnjaka iz Srbije, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Crne Gore. Bila je to prilika da zajedno naprave divan kolaž tradicionalnih pjesama.

Danas je javnosti, putem društvenih mreža, predstavljen projekt „Balkan pjeva/poje/pee/peva“ i pjesma „Balkanska rukovet“.

Projekat je realizovan na inicijativu i u organizaciji profesorice Aleksandre Stanković, predsjednice Udrženja muzičkih pedagoških Srbije, trajao je tri mjeseca i isključivo je volonterski.

Nastavnica muzike u Prvoj osnovnoj školi Donji Vakuf, voditelj školskog hora i VIS „Forte“, Aida Cerić, koordinator i muzički pedagog u ovom projektu, nije krila zadovoljstvo učešćem svojih školara:

„Saradnja sa profesoricom Aleksandrom počela je još prošle godine kroz fb grupu Balkanska nastavnička mreža. Nastavnici koji su navikli biti aktivni tražili su načina gdje usmjeriti svoju aktivnost. Meni lično pomoglo je to što sam istražujući razne alate, kreirajući i djeleći ideje i sadržaj upoznala slične sebi i pronašla zajedničku temu. Posebna je bila upravo kolegica Aleksandra. Bila je učesnica u mom projektu koji sam uradila sa svojim prijateljima, a potom je ona pozvala mene da uzmem učešće sa svojom djecom u ovom projektu što nam je predstavljalo veliki izazov.“

Muzički pedagozi iz šest zemalja učesnica u projektu birali su tradicionalnu pjesmu iz svoje zemlje, koje su uklopljene u jednu melodiju pod nazivom „Balkanska rukovet“. Značaj projekta je još veći jer su djeca iz država učesnica naučila i otpjevala zajedno svih šest tradicionalnih pjesama i tako dokazali da je muzika univerzalni jezik.

Donjovakufski osnovci predstavili su se pjesmom „Moj dilbere“. Zašto baš taj odabir govori nam nastavnica Cerić:

Voditelj školskog hora i VIS „Forte“, Aida Cerić

„Zašto Moj dilbere? Pa prepoznatljiva je, lijepa i naša tradicionalna, a tradiciju trebamo čuvati zbog generacija koje dolaze. Koristim ovu priliku da i na ovaj način zahvalim na pozivu u ovaj projekt i nadam se da će ih biti još. Uz nova poznanstva radaju se i nove ideje, a rad s djecom nadahnjuje, obogaćuje i ispunjava. U našem slučaju i srce i dušu“.

Pod vodstvom nastavnice Aide Cerić, Donji Vakuf i Bosnu i Hercegovinu predstavili su bivši i sadašnji učenici Prve osnovne škole Donji Vakuf, dugogodišnji članovi horске sekcije: Amינה Lizalo, Kanita Bilal, Lejla Cerić, Hena Abdagić, Samed Hadžić, Neira Gekić, Džejla Habib, Almasa Verem, Arnela Ajanović i Merima Balodžić.

Kreativne radionice povezale narode:

Udružili tradiciju Švedske i Bosne i Hercegovine

Kako bi dane u izolaciji nametnutoj pandemijom ispunila kreativnošću i druženjem, Dragana Pranjić pokrenula je kreativne radionice kojima je povezale mnoge narode.

Foto: Dragana PRANJIĆ

Autor: Andrea ALEKSIĆ

Dragana Pranjić ranije je osnovala Udruženje kroz koje promoviše tradiciju naroda sa Balkana, a s obzirom da živi u Švedskoj, svojim aktivnostima još više je povezala ove narode. Ovaj put radionice je organizovala u decembru povodom Božića, zajedno sa organizacijom „Narodna škola“ iz Švedske, ali s obzirom na veliko interesovanje radionice su se nastavile sve do danas.

— Radionice držim pondjeljkom, utorkom i srijedom na svom „Fejsbuk“ profilu po pola sata i besplatne su. Na ovu ideju sam došla početkom pandemije. Organizacija „Narodna škola“ nastojala je

svima olakšati izolaciju i podstići kreativnost, a ja sam imala čast da držim te radionice i planirali smo ih održati samo u decembru zbog Božića. Međutim, radionice su se nastavile i za ostale praznike i evo stigli smo do Uskrsa. U centar svegat stavili smo tradiciju, a ne religiju i tako kreativnost približili svima — rekla je Dragana Pranjić.

Kako kaže, sve ljubitelje ručnog rada uče tehniku, a motiv može biti svaciiji izbor. Da li uskrsnji, božićni, proljetni ili ljetni, to je sloboda izbora.

— Nedavno smo u Banjaluci imali jedan predivan mjesec druženja i uRADILI smo mnogo aktivnosti. Ono na šta smo najviše ponosni su naši onlajn kreativni kursevi koji su besplatni i koji su s vremena na vrijeme dvojezični, odnosno na švedskom i na našem jeziku. Jedna članica Udruženja i ja zajedno pričamo na obe jezika, odnosno ono što ona kaže ja prevedem na švedski. Veoma sam srećna što sam

Vladu Dijak i Selma

radila zajedno sa članicama našeg Udruženja, Ljiljanom Praštašo, Snježanom Radanović, Senkom Tomić i Vesnom Jovičić, na koje sam mnogo ponosna. U posljednjoj radionici željele smo da našu uskršnju tradiciju približimo narodu u Švedskoj, a i našem narodu tamo. Bičva Jugoslavija i Švedska su veoma povezane kroz narod i kulturu. Organizacija „Narodna škola“ koja nam je pružila podršku podstiče kreativnost, organizuje kurseve i druženja, poštuje tradicionalne vrijednosti, a izbjegava bilo kakav oblik diskriminacije – objasnila je ona.

U Banjaluci povodom uskršnjih praznika iz malog studia održale su radionicu farbanja jaja, što nije tradicija u Švedskoj, a što je privuklo dosta pažnje. Do sada su održali devet sličnih radionica i sve su bile veoma posjećene, te su imale i preko hiljadu pregleda.

– Ljudi širom svijeta se uključuju u naše radionice i na to smo baš ponosni. Pored farbanja jaja pravili smo slatkise, čokoladna jaja, vaskršnje dekoracije. Da bi zainteresovali ljude iz Švedske koji mnogo vole proizvode na prirodnoj bazi, sve što je reciklirano i napravljeni od prirodnih materijala, koristili smo se svim ovih tehnikama. Takođe, trudili smo se da svih radovi budu jednostavniji za izradu i da ih svako može napraviti, od djeteta od pet godina, do bake od 80 – naglasila je.

Kako kaže, članovi njihovih kulturnih večeri, odnosno kreativnih radionica, su veoma raznoliki.

– Najmlada članica je jedna djevojčica iz Hrvatske koja ima pet godina i gleda nas svako veće. Najstarija naša članica Ljiljana koja je sa nama šila stolnjake reciklirane od stare odjeće, ima 80 godina.

Naše članice su se dosta posvetile ovim aktivnostima i nadam se da će se ovaj program moći pokrenuti u Banjaluci i kada ja nišam tu, pa da bude i jedan način zarade. Za sada je to više volonterski i edukativno, ali nadam se da će se vremenom razviti – rekla je ona.

Dragana trenutno radionice održava sama dok je u Švedskoj. Tri puta sedmично priprema radionice na temu kreativnosti uopšte, vrtlarstva i prirodne medicine, odnosno ljekovitog bilja, te radionice o skandinavskim običajima.

– Tu govorimo o raznim skandinavskim ukrasima, kako se pripremaju praznici, svadbe, majčin dan koji je uskoro. Cilj mi je da tradiciju jedne zemlje približim drugoj i obrnuto – dodala je.

RADOST STVARANJA

Ove aktivnosti svakako imaju efekta, a Švedanke se sve više interesuju za našu tradiciju, posebno one koje žive sa ljudima iz bivše Jugoslavije ili su udate za ljude sa našeg podneblja. Za Uskrs su farbale jaja u čarapi, pravili naše tradicionalne kolace. Počele su koristiti i razno bilje koje mi koristimo, zatim materijale za šivanje. Ovakve onlajn aktivnosti sa gledišta naroda u Švedskoj su od životnog značaja. Ljudi da ne bi postali depresivni i udaljeni nastoje se baviti raznim kreativnim aktivnostima, družiti i komunicirati sa drugima. Oni ovakva druženja, pogotovo stariji ljudi, nazivaju svijetlim tačkama u ovoj situaciji u kojoj su svi nalazimo. Veliki značaj daju radosti stvaranja.

Robna kuća sa neboderima u naselju Borik

Arhivski snimci magazina "Šeher Banjaluka"

BANJA LUKA KROZ PROSTOR I VRIJEME

Trgovački objekti

Tekst i foto:
Adem Čukur

OD DUĆANA DO ROBNIH KUĆA

U XVI-om vijeku , kada grad 1553 godine postaje sjedište sandžaka, a od 1580 godine i sjedište Bosanskog ejalje / pašaluka, Banjaluka postaje i trgovački centar sjeverozapadne Bosne , pa i šire. Trgovina se obavljala poljoprivrednim proizvodima i prerađevinama, stokom i proizvodima od stoke, kolonijalnom robom, tkaninama i odjevnim predmetima , artiklima proizvodnog zanatstva (opisanim u članku Proizvodno i uslužno zanatstvo), bila je koncentrisana u čaršijama u Gornjem i Donjem Šehetu , kao i Maloj čaršiji preko Vrbaša. sa nizom manjih poslovnih jedinica – dućana , kako trgovačkih, tako i zanatsko-trgovačkih u kojima je, pored izrade određenih predmeta proizvodnog zanatstva, ujedno vršena i prodaja istih.

Trgovina na veliko obavljana je i u karavan - sarajima u čijim prizemljima su se nalazile prostorije za robu i konje, a na spratu gostinjice sobe. Pored toga što se trgovinska razmjena obavljala unutar Bosanskog pašaluka , (najviše sa Sarajevom), zabilježeno je da su postojale i trgovačke veze i sa Dubrovnikom, Splitom, Venecijom, Beogradom, Skopljem, Solunom i Carigradom. Obzirom da u vrijeme nisu postojali dobri putevi, transport robe se obavljao tovarnim konjima u karavanim, a dužina puta se do određenog mjesita se računala brojem potrebnih dana (Od Banjaluke preko Livna do Splita karavana je putovala deset dana). Trgovinom po selima u XIX-om vijeku su se bavili sitni trgovci / torbari koji su prvo bitno nosili robu u torbama, kasnije na tovarnim konjima, a neki od njih su vremenom

postali uvazeni trgovci u gradu. Pijaca je bila prvo bitno formirana u Gornjem Šehetu, a u XVII-om vijeku je preseljena u Donji Šeher na prostor sjeverno od tvrdjave Kastel,(zvana i Govedarnica), da bi godine 1955 bila izmještena kod Bojića hana na sjevernom dijelu grada. Svojevremeno je postojala dugogodišnja tradicija (sve do 1955 g.) održavanja godišnjeg ljetnjeg vašara (sajma) na pravoslavni praznik Duhove u trajanju od osam dana. Bio je to svojevremeno jedan od najvećih vašara u Bosanskom pašaluku,a trgovci sa robom su pristizali iz svih njegovih krajeva, pa i izvan pašaluka, a najviše iz Sarajeva.

U tadašnjoj Pokrivenoj čaršiji / bezistanu (izgradjen 1873 g.) banjalučki trgovci i zanatlije su od Vakufa Suljage Šibića iznajmljivali dućane pod kiriju.Medutim, prema ugovoru, oni su bili obavezni da u vrijeme trajanja vašara isprazne dućane koje je potom Vakuf izdavao trgovcima sa strane , najčešće iz Sarajeva, pa se prolaz kroz bezistan ponudje spominje kao Sarajevska ulica. Austrougarski period u trgovini obilježen je izgradnjom najčešće jednospratnih objekata u jednom od klasičnih stilova gradjenja u kojima su se u prizemlju nalazile trgovačke radnje, a na spratu stanovi, najviše zastupljeni u Gospodskoj ulici i glavnoj gradskoj saobraćajnici na potезu od džamije Ferhadije do buduće zgrade pozorišta. Pojava industrijski proizvedene robe u drugoj polovini XIX-og vijeka, prvenstveno u zemljama zapadne Evrope, bitno se odrazila i na assortiman trgovačke

robe u gradu, a izgradnjom pruge Bosanski Novi- Sisak Banjaluka postaje krajnja stanica uvoza navedenih proizvoda za BiH i polazna stanica izvoza za navedene zemlje. Istovremeno dolazi do izrade i makadamskih puteva prema Jajcu uz rijeku Vrbas, Prijedoru, Prnjavoru u Kotor Varošu što je pozitivno uticalo na trgovinsku razmjenu (makadam- način izrade puta u kojem se preko posteljice postavlja sloj grubog kamena, potom sitan kamen, šljunak i pijesak koji se poliva vodom i nabija valjkom. Ime je dobio prema izumitelju Džonu Mak Adamu).

U periodu između dva Svjetska rata manje je zastupljena izgradnja trgovačkih objekata; između ostalih, uradjeni su neki objekti u Gospodskoj ulici, prodavnice u prizemlju Vakufske palate, a na prostoru pijace zgrada tržnice. Šezdesetih godina prošlog vijeka gradi se niz većih trgovačkih objekata, između ostalih : otvara se prva samoposluga u gradu - " Avala " u adaptiranom prostoru prizemlja objekta na uglu Gospodske i ulice Borisa Kidriča, grade se prizemni objekat samoposluge u Donjim Hisetima, jednospratni objekat sa samoposlugom u prizemlju i robnom kućom na spratu na trgu u naselju Mejdan, jednospratni objekat na lokalitetu tržnice sa pojedinačnim prodavnicama raznog sadržaja u prizemlju i samoposlugom " Slavija " na spratu, robna kuća " Standard konfekcije " u Gospodskoj ulici sa prvim eskalatorom / pokretnim stepenicama u gradu (arh. Nedžad Hotić), nekoliko prodavnica u Gornjem Šeheru, Maloj čaršiji... U isto vrijeme, u prizemljima stambenoposlovnih objekata izgradjen je znatan broj manjih ili većih prodavnica mješovitog ili specijaliziranog sadržaja (obuće, konfekcije, prehrambeni proizvoda, knjižare, zlatare...). Period poslije zemljotresa u trgovačkom smislu obilježen je izgradnjom nekoliko robnih kuća ; u naselju Borik gradi objekat sa samoposlugom u prizemlju i prodajom mješovite robe na spratu (autori prof. arh. Hamdija Salihović / arh. Eminia Kolonić), objekat istog sadržaja i spratnosti u Novoj Varoši (arh. Irfan Maglajlić), stambeno-poslovni objekat sa robnom kućom " Centar " na lokalitetu zapadno od zgrade pozorišta, robna kuća " Boska " u Centru I., tada po assortimanu i površini najveća u Bosni i Hercegovini (opisana u članku Titanik / Boska). U sklopu revitalizacije Kompleksa ulice V. Masleša / Gospodske ul. izgradjena je robna kuća " Triglav " udruženih slovenačkih firmi (opisana u članku " Kastelov čošak "), dok se postojeći objekti u istoj ulici revitaliziraju i najvećim dijelom popunjavaju trgovačkim sadržajima. Grade se i saloni namještaja " Lesnina " u Budžaku, " Šipad " kod gradske tržnice (kasnije izmješten na lokalitet u Bojiču hanu), " Vrbas " u prizemlju poslovnog objekta PZ " Plan " u gradskom centru (arh. Besim Seferović), Distributivni centar...

Dućani u Staroj čaršiji

Robna kuća U Novoj Varoši

Trgovački i zanatski dućani sa češencima u Čaršiji u Gornjem Šeheru

Salon namještaja " Lesnina " u Budžaku

Stockholm –Štokholm

Nordijska Venecija

Foto: Mirsad Filipović

Prijestolnica na ostrvima

Putuje i piše: Mirsad FILIPOVIĆ

Putujući Skandinavijom, svako prvo uoči prelijepu prirodnu, sa mnogo vode, šume, zelenila. Mora, jezera, rijeke, vodopadi, nacionalni parkovi, uređeni šumski kompleksi i netaknuta priroda privlače mnoge turiste iz cijelog svijeta. S druge strane, urbane sredine -sela, veći i manji gardovi, planski sredeni, čisti su i prilagodeni za pristojan život svojih građana. U Švedskoj, gdje sad živim i radim, imao sam priliku, zahvaljujući društvenom i političkom angažovanju, školskim, prijateljskim, rodačkim i tematskim posjetama, te vlastitom interesu, propovudati cijelu Švedsku, od Malmea do Kirune.

Grad na obalama jezera i mora

Od svih švedskih gradova, u kojima sam bio, posebno mjesto zajedno uzima glavni grad, Štokholm. Za ovih 28 godina boravka u ovoj bogatoj zemlji posjetio sam ga više od sedeset puta, što poslom i raznim obavezama, što turistički, što odlascima na sportska takmičenja i muzičke koncerte. Štokholm je prelijep grad, smješten na obali Baltičkog mora i velikog jezera Mälaren. On se praktički proteže na dvadesetak ostva, od kojih su pet u centralnom gradskom jezgru. Naravno, ostrva su povezana mostovima, a saobraća se također vodenim i podzemnim (metro) putem. Poseban doživljaj je posjetiti štokholmski arhipelag koji se sastoji od 30 000 ostrvaca.

Danas u Štokholmu živi više od 1,5 miliona stanovnika smještenih u 14 opština-komuna. Šire područje ima više od 2 miliona stanovnika. Grad je pun zelenila, mnogo se polaze na milje, a u gradskom širem području nalaze se dva velika nacionalna parka i oko 240 prirodnih rezervata. Ako se tome dodaju 15 jezera i 1250 malih zaljeva i vodenih otokova, onda nije ni čudno što ovaj grad nazivaju Nordijskom Venecijom. A da bi se grad pobliže upoznao mora se dobro prepješaći. Ja sam u tome neumoran, lični rekord sam postavio prije nekoliko ned-

je, 32 km u jednom danu. Sve goste koji su mi dolazili iz BiH ili drugih zemalja obavezno sam vodio u ovaj lijepi i interesantni grad. Arhitektura, znamenitosti, parkovi, muzeji, stari grad i vodenim tokovima nude neponovljiv doživljaj za svakog posjetioca ili turista. Kulturni i sportski objekti također.

Historija

Glavni grad Švedske se zvanično prvi put spominje u julu 1252. godine i osnovan je u vrijeme vladavine kralja Valdemara. Međutim, postoji i druga verzija koja se spominje u Zaštitničkom pismu (Skyddsbrief) iz 19. augusta 1252. godine koje je proglašao Birger Jarl, čovjek koji je izgradio Stockholm između 1210. i 1266. godine. Ime grada se sastoji od dvije riječi Stock - drveni stubovi i holm - ostrve. Naravno, tu su ljudi živjeli i prije, a ime tog mesta je bilo Sigtuna. Ona je nestala u velikom požaru 1187. godine.

Status najvažnijeg političkog središta i status privilegovanog grada, Štokholm je dobio 1. maja 1436. godine. U to vrijeme grad je imao oko 5000 stanovnika i počinje se razvijati kao važan trgovачki centar. Švedska je u to vrijeme bila u Uniji sa Danskom i Norveškom (1397-1523) i unija je imala jednog monarha-kralja. 1471. godine u današnjem Normalmu sukobila se ustanička švedska vojska na čelu sa Stenom Stureom starijim koji je htio samostalnosti Švedske i izlazak iz unije. U to vrijeme se u gradu zatekao Kristijan I, danski kralj i monarh unije. Njegova vojska, sastavljena od Danaca, Nijemaca i Švedana privrženih unije, potučena je de nogu, ali bez obzira na to Švedska se nije uspjela osamostaliti. Sten Sture je postao junak i danas ga mnogi slave, pogotovo desničari. Drugi važan datum u švedskoj i štokholmskoj historiji

je deset 1520. godine kada je Kristijan drugi u četveromjesečnoj opasadi grada uspio poraziti Stenu Sturea II i za osvetu pobiti skoro cijelo plemstvo. Odrubljene su glave 82 najvažnija plemića i dva biskupa. Dogadaj je zapisan kao Štokholmsko krvoproljeće – Stockholm blodbad. Kristijan II tirankin, kako su ga poslije Švedani izvali, proganjan je članove Stureove partije i smaknuo je mnogo Stureovih pristalica u Noršepingu, Linšepingu i Vadsteni. Međutim, u cijeloj zemlji je rastao bunt protiv njega i 1523. godine pod vodstvom Gustava Vasa Švedska se konačno osamostalila. Gustav Vasa je jedan od najvažnijih švedskih monarha-kraljeva. Njegovim dolaskom na vlast Štokholm postaje glavnim gradom i dobija posebne povlastice i gradnje morao plaćati poreze koje su plaćali drugi švedski gradovi.

Štokholm je 1625. godine zahvatilo katastrofalni požar. Grad se užurbano obnavlja i 1670. je već imao više od 50 000 stanovnika. Gamla stan - Stari grad dobija današnju konturu i počinje se razvijati u svakom pogledu. Štokholm postaje ekonomsko, političko i kulturno središte Kraljevine Švedske. Planski se grade urbanistička naselja, mostovi, kanali, pozorišta, zeleni površine i mnogo kulturnih objekata. 1912. godine održane su ovdje Olimpijske ljetne igre, a 1930. godine velika svjetska izložba. Zanimljivo je pomenuti da je ovaj grad, 2010. godine od Evropske unije, prvi dobio status zelene prijestolnice.

Znamenitosti

Štokholm nudi mnogo toga za pogledati i pravo je uživanje šetati se u starom gradu, u bogato ukrašenim ulicama, pješačkim stazama i prekrasnim parkovima. U Štokholmu možete posjetiti više od 80 muzeja koji nude veliki izbor kulturnog i historijskog nasljeđa u raznim oblastima. Kraljev i kraljevin dvorac su poseban doživljaj, imponantni religijski objekti, moderne građevine i sportski objekti su vrhunska djela arhitekture. Srce grada je Gamla stan – Stari grad i od njega će početi svoje predstavljanje gradskih ljepota.

Gamla Stan – Stari grad

Najstariji dio grada se sastoji od tri ostrva: Stadsholmen, Riddarholmen i Helgeandsholmen. Počeo se graditi u 13. vijeku, a poslije velikog požara u 17. vijeku počinje se obnavljati i dobijati sadašnji izgled. Ovaj centralni dio grada se u principu prvi posjeti, kada se dolazi ovdje. Tako sam i ja bezbroj puta obilazio ovo područje i maltene svaki put sam nailazio na nešto novo, bio to neki značajni historijski objekt, neka kamenom popločana uličica ili neka zanimljiva starinarnica. Na 36 hektara površine nalaze se najvažnije štokholmske građevine poput Kraljevog dvorca, Švedskog Parlamenta, Gradske vijećnice, Njemačke Katedrale, Nobelovog muzeja, Tesinske palače, Petersenske kuće i t.d.

Gustaf III je i danas veoma omiljen švedski kralj

Najstarije kuće na Velikom trgu - Stortorget

Stortorgsbrunnen - Veliki bunar je izgrađen davne 1778. godine

U davnina vremena ovđe je živjelo više od 13.000 stanovnika, a godinama se ovaj dio grada pretvarao u turističku i trgovacku muku, pa sada tu živi samo 3000 stanovnika. Stari grad godišnje posjeti nekoliko miliona turista. Male ulice, mnogobrojni kafići, slastičarne, restorani, bуtici, zlatare, antikvarnice, suvenirnice – sve je to prepuno posjetilaca.

Dva najpoznatija trga u starom gradu su Stortorget - Veliki trg i Järntorget - Željezni trg. Stortorget je najstariji trg u Štokholmu i tako ne tako veliki prostorom okuplja veliki broj turista. Na trgu se nalazi Nobelov muzej, stortorgsbrunnen-veliki bunar koji je 1778. godine izgrađen po nacrtu Erika Palmstedta. Na samom trgu su vršena, već opisana, izvršavanja smrtnе kazne. Preljepe su stare živopisne kuće iz 16. vijeka, a ispred njih se nalazi najstariji gradski restoran. Željezni trg je dobio ime po prerađi željeza koje se tu vršilo do 17. vijeka. Ime je dobio 1489. godine. Na sredini ovog historijskog trga smalzi se velika pumpa koja je nekad davno bila u funkciji. Na trgu se nalazi pozvani restoran Den gyldene freden – Zlatni mir, koji egzistira od 1722.

Željezni trg - Järntorget

godine na istoj adresi i sa istim imenom i kao takav spada u najstarije restorane u svijetu. Zanimljivo, na trgu se nalazi i najstarija slastičarna u Štokholmu, Sundbergs konditor, koja je otvorena davne 1785. A kada sam ovdje i uhvatim malo slobodnog vremena, obično sa Zlajom i Goranom, navratim i da naše Mostarke Indire koja u Starom gradu, u najprometnijoj trgovačkoj pješačkoj ulici, ima lijepu kafeteriju. Zanimljivo je da je ova uspješna Hercegovka ima kafeteriju i u Kraljevom dvoru. Treba spomenuti i da se Indira u slobodno vrijeme bavi humanitarnim radom i mnogo pomaže nezbrinutoj djeci u BiH.

Kungliga slottet – Kraljev dvorac

Kraljev dvorac je izgrađen polovinom 13. vijeka na istom mjestu gdje je i sada. Izgorio je u velikom požaru 1697. godine, a sadašnji izgled datira iz 1727. godine. Arhitekt je bio Nicodemus Tessin mladi. Dvorac je službenica monarhova rezidencija još od srednjeg vijeka. Danas kralj i kraljica žive u kraljičinom dvoru na ostrvu Ekerö. Bio sam u dvoru samo dva puta a unutrašnjost me je više dojmila nego vanjski izgled. Muzeji, njih četiri, veoma su bogati mnogim darovima koje su kraljevi i kraljice dobijali širom svijeta ali i sa drugim zanimljivim eksponatima, skulpturama i umjetničkim slikama. Dvorac ima 1.430 soba od kojih njih 660 ima prozore. Dvorac je dug 230 m a širok 125 m i ima 42.000 m². Izgrađen je od cigle i kamenog pijeska. Fasada je ukrašena mnogobrojnim skulpturama u raznim veličinama, koje predstavljaju najvažnije švedske historijske ličnosti, ne samo kraljeve i kraljice. Fasade se renoviraju već desetak godina i planirano je utrošiti 500 miliona kruna u njeno renoviranje koje će trati 22 godine.

Indra Alikalić sa gostima iz Olova

Gosti iz Sarajeva ispred kraljevog dvorca

Izmjena straže je popularna turistička atrakcija

Sadašnji kralj Gustav i kraljica Silvija

U ogromnom dvorištu se okupljaju mnogobrojni posjetioc i turisti da bi gledali izmjenu straže koja je prava atrakcija. I ja sam jedno sa svojim gostima i porodicom više puta prisustvovao ovom lijepom i zanimljivom dogadaju. Posjetio sam kraljevski muzej 1995. godine, strogo zabranjeno je bilo fotografisati bilo šta u muzeju, ali uspio sam ipak uslikati par objekata, a imam i fotografiju sadašnjeg kraljevskog para iz njihove rezidencije.

Drottningholms slott – Kraljičin dvorac

Ovaj dvorac je puno ljepši nego kraljev i smješten je na ostrvu Lov - Lovön u opštini Ekerö, 18 km udaljen od centra grada. Ovo os-

Drottningsholm slott: Najočuvaniji i najljepši dvorac u Švedskoj

trvee ima oko 22 km². Smatra se najočuvanjim dvorcem u Švedskoj, a u njemu, od 1981. godine, permanentno žive u južnom dijelu zdanja, sadašnji kralj Gustav i kraljica Sylvia. Dvorac je dug 160 m i širok 50 m, a ima dva sprata. Unutrašnji interijer je fenomenalan, a uređivali su ga veliki i poznati umjetnici i arhitekti iz Italije i Njemačke. U dvoru se osim svečanih dvorana nalazi bogata kraljeva galerija, ogromna biblioteka, gostinske sobe, Državna sala i nevjerojatna Porculanska soba. Fasada dvorca je ukrašena ornamentima, skulpturama, satom i sitnim umjetničkim detaljima. Dvorac je svoje ime dobio 1579. godine, za vrijeme Johana III. Ovdje je on dao sagraditi kamenu kuću za svoju kraljicu Katarinu (Jagellonica). Na inicijativu kraljice Hedvig Eleonore, trenutni dvorac je planiran i izgrađen od 1662 do oko 1750. godine kao dvorac za užitka. Cijeli kompleks se sastoji od četrdesetak objekata, a najvažniji i najzanimljiviji su dvorac Kina, pozorište dvorca s pozorišnim planom, također Mala Kina, Hemmet, Gotički toranj, Badhuset – Kućno kupalište, Barokni i Engleski park, fontane i groblje za pse. Posebno su impresivni barokni park i pozlaćeni ulaz u park. Drottningholms slot godišnje posjeti oko 700 hiljada ljudi iz Švedske i inostranstva. Područje dvorca s glavnom zgradom, pozorišnim dvorcem, kineskim dvorcem, Kantongatanom, parkovima i vrtovima postalo je UNESCO-vom svjetskom baštinom 1991. godine i tada je to bio prvi švedski objekt na listi svjetske kulturne baštine.

Moj obilazak ovog predivnog kompleksa trajao je nekoliko sati, a čini mi se da bi i nekoliko dana bilo premalo da to detaljno opserviram. Dvorac je okružen jezerom Melaren i sa njega se pruža prelijep pogled na cijelo ostrvo. Naravno, dvorac čuva kraljevska garda, ali ne u takom broju kao kraljev. Ma znaju li su ti monarhi i njihove druge uživati, nema šta.

Stadshus – Gradska vijećnica

Ideja za izgradnju ove veleljepne građevine nastala je 1908. godine kada su vijećnici gradske uprave odlučili da na mjestu starog vatrigasnog doma izgrade novu vijećnicu. Arhitekt Ragnar Östberg pobijedio na konkursu i dobio nalog da dizajn ova raskošne zgrade. Trebalo je 15 godina da se dovrši zgrada, koja je svećano otvorena 23. juna 1923., na, kako se pretpostavlja, 400. godišnjicu ulaska Gustava Vase u Stockholm. Prema historijskim podacima ovaj arhitekt je inspiraciju pronašao u sličnoj građevini na trgu Svetog Marka u Veneciji. Vanjski izgled i unutrašnjost Vijećnice također imaju utjecaje, između ostalog, talijanske renesanse, nordijske gotike i islamske umjetnosti, što je Östberg spojio u svoj vlastiti stil, gdje je posebno izrađena tamnocrvena opeka također imala važnu ulogu. Nešto više od milion ručno rađenih i gotovo sedam miliona mašinski izrađenih crvenih opeka upotrijebljeno je za izgradnju ovog remek djela, ne samo švedske nego i svjetske moderne arhitekture. Za ovaj svoj rad dobio je,

Stadshus – Gradska vijećnica: veleljepna i impozantna građevina dominira u centralnom dijelu grada

kao prvi Švedanin, prestižnu Britansku nagradu. Sa svojim 106 metara visokim tornjem takođe je jedna od poznatijih znamenitosti u Stockholmu.

Unutrašnjost vijećnice je zaista impozantna, sa poznatim dvorana kao što su Plava dvorana, Zlatna dvorana i Prinčeva galerija. Veliki broj umjetnika i dizajnera bio je uključen u umjetničku dekoraciju, među njima braća Aron Sandberg i Gustaf Sandberg, Carl Eldh, Christian Eriksson, princ Eugen, Axel Törneman, Einar Forseth, Axel Waller i Carl Malmsten. Vijećnica Stockholma je sjedište uprave i komune Stockholm. Gradska vijećnica u Stockholmu je poznata, između ostalog, kao mjesto održavanja godišnjih Nobelovih svečanosti i raskošnog banketa ibogate večere. Plava dvorana poznata je po svečanostima u vezi s dodjelom Nobelove nagrade. Nakon večere u Plavoj dvorani, gosti se penju stepenicama do Zlatne dvorane kako bi tu plesali. U ovoj dvorani se nalazi i najveći skandinavski instrument, orgulje sa 10 271 cijevi.

A Zlatna dvorana je posebna priča. Ime je dobila po malim staklenim i zlatnim mozaicima kojih je ni više ni manje nego 18,6 miliona. Dizajnirao je ju tridesetogodišnji Einar Forseth, a mozaici prikazuju motive iz švedske historije i slike poznatih Švedana. Prinčeva galerija je ime dobila po prinцу Eugenu, bratu kralja Gustava V. Sala se koristi za opštinske prijeme i bankete. Sama galerija duga je oko 45 metara, a od dvorane je podijeljena s 15 crnih dvostrukih stupova. Na tornju visokom 106 metara nalaze se Tri zlatne krune (stari švedski simbol) a svaka kruna ima dijametar od 2,2 metra. Nije lako uslikati ovu ogromnu građevinu koja se nalazi na Kungsholmenu, pa sam otiašao na Riddarholmen, a odatle se vijećnica vidi kao na dlanu.

Skogskyrkogården – Šumsko groblje

Može li jedno groblje biti zanimljivo turistima koji posjećuju Štokholm, posebno ako nije tako staro i historijski spoznato? Može, svakako, ali zato moraju biti posebni razlozi. A ovo veliko i dostojanstveno mjesto to svakako može. Ima nekoliko važnih razloga zašto sam se ja zainteresovao za ovo ogromno groblje koje je smješteno u velikoj bukovoj i borovoj šumi gdje je sahranjeno više od 100.000 ljudi. Dugo mi je vremena trebalo da se nakanim otici u naselje Gamla Enskede – Staro Enskede i posjetim ovo groblje. Cijeli objekt smatra se jednim od najvažnijih djela moderne arhitekture i uvršten je na popis kulturne svjetske baštine UNESCO-a 1994. godine. Prošle godine je ovo groblje slavilo svoju 100-godišnjicu i 25 godina od kako je postalo pod zaštitom UNESCO-a kao kulturna i prirodna baština. Za tu priliku postavljena je veoma interesantna izložba na samom groblju, koja prikazuje historiju stvaranja ovog skladnog arhitektonskog kompleksa. Gradko vijeće je odlučilo 1912. godine da se na ovom mjestu, na 85 hektara napravi novo groblje. Raspisan je konkurs 1914. godine i 1915.

Ovdje leži neponovljiva "The Divine" - "Božanstvena" Greta Garbo

je završen. Groblje su stvorili arhitekti pobednici na konkursu, Gunnar Asplund i Sigurd Lewerentz, tada tridesetogodišnjaci i dobili su nagradu od 3.500 kr. Gradnja je počela 1915., a svečano otvaranje je bilo 1920. godine. Groblje se vremenom proširila na 100 hektara, a svi radovi su završeni 1940. godine.

Groblje ima sedam kapela, Monumenthallen i veliki krematorijum koji je projektovao Gunnar Asplund, koji je i sam tu kremiran. Kapelle su obogatili svojim radovima veliki švedski umjetnici, među njima i svjetski priznati Carl Miles. Ovdje su sahranjeni mnogi poznati društveni politički radnici, umjetnici, nobelovci, sportisti, a oni najpoznatiji su veliki švedski pisac Ivar Lo Johansson, pisac nobelovac Eyvind Johnson, poznati fudbaler Lennart Nacka Skoglund, omiljeni pjevač šlagera Gunnar Vicklund, svjetsko ime u modernoj pop muzici Tim Avicci Bergling, kao i jedan od najvećih razloga za moju posjetu, jedna od najvećih svjetskih glumica svih vremena, Greta Gustafsson Garbo. Proveo sam na ovom dostojanstvenom mirnom mjestu četiri sata. Groblje je lijepo uređeno, bespriječno čisto, parcelisano i numerisano. Mnogo svijeta tu dove posjetiti najmilije, znatiželjnici i turisti su također brojni, a groblje je ogradieno velikim zidom dugim 4000 metara. Ono je također pod zaštitom države. A da bi sve ovo što sam napisao i objasnilo mojo posjetu, dovoljno je pročitati motivaciju zašto je ovo groblje kulturno svjetsko naslijeđe.

Kriterij I:

„Skogskyrkogården je izuzetno uspješan primjer dizajniranog kulturnog pejzaža koji spaja oblik zemljišta s prirodnom vegetacijom i arhitektonskim radovima i pruža krajolik koji je savršen za njegovu upotrebu kao groblje.“

Kriterij II:

„Radovi Asplunda i Lewerentza u Skogskyrkogårdenu ustavili su novi oblik groblja koji je na suštinski način uticao na stvaranje drugih groblja širom svijeta.“

Skansen – Muzej na otvorenom

Skansen je najstariji svjetski muzej na otvorenom. Osnovan je davne 1872. godine, sakupljač starih švedskih umotvorina, Artur Hazelius. On je i osnivač Historijskog muzeja kojemu pripada i Skansen. On se nalazi na Djugårdenu u sklopu velikog kraljevskog parka. To je popularno štokholmsko izletište i godišnje ga posjeti 10 miliona turista. U kompleksu se nalazi oko 150 unikatnih autentičnih starih objekata presegnutih ovđje iz cijele Skandinavije, a onaj najstarijih, Västervitloftet, potiče iz 13 vijeka. Ovdje se ustvari može vidjeti kako su Skandinavci živjeli kroz stoljeća. U sklopu kompleksa možete vidjeti sve životinje koje žive u ovim krajevinama, a najatraktivniji su medvedi, vukovi, risovi, foke, sobovi i irvasi. Naravno, u zoološkom vrtu ima i životinja iz drugih krajeva svijeta.

Na prekrasnom dijelu se nalazi velika otvorena scena na kojoj se

Ovo groblje je na popisu kulturne svjetske baštine UNESCO-a od 1994. godine

Skansen je najstariji svjetski muzej na otvorenom

Skansen: Stara drvena kuća prenesena iz Norveške

Zabavni park Gröna Lund – Zeleni Gaj

Ijeti održavaju koncerti i pozorišne predstave. Skansen sam posjetio tri puta, prvi put prije 25 godina, a zadnji prije mjesec dana. Ovo nadasve atraktivno mjesto pruža lijep pogled na različite dijelove grada. Za mene lično najatraktivnije i najzanimljivije su stare drvene kuće sa lijepim izrezbarenim motivima. Preko puta se nalazi veliki zabavni park Gröna Lund – Zeleni Gaj, koji je posebna atrakcija za sve uzraste, a posebno one koji vole imati malo više andrenalina u krvi. Tu se nalazi oko 30 atrakcija za sve uzraste, posebno za djecu, aako se volite vozati po visokim toboganim brzinom od 90 km na sat, onda

ste na pravom mjestu. Ovo popularno mjesto je otvoreno davne 1883. godine. Posebna atrakcija su koncerti popularne muzike koji se ovdje održavaju, a ovdje su nastupali između ostalih i velikani: Louis Armstrong, Jimi Hendrix, Bob Marley, ABBA, Lady Gaga, Kiss, Alice Cooper i mnogi drugi. Ja sam imao kupljenu kartu prošle godine za Beach Boyse, ali je zbog pandemije taj koncert, na moju veliku žalost, odgođen.

Museer – Muzeji

Štokholm prava meka za ljude koji vole historiju i kulturu. Ovdje možete posjetiti oko 80 različitih muzeja. Zavisi samo o ličnom interesu, vremenu i ekonomiji koje posjetiti. Neki od njih su besplatni, a neki koštaju poprilično. Ja sam imao sreću posjetiti više od desetak muzeja. Osim kraljevskog kojeg sam prvog posjetio, najinteresantniji su svakako Vasa muzej, Historijski, Nacionalni, Etnografski, Moderni, Nordijski, ABBA muzej, Policijski, Vojni, Fotografski, Poštanski i naravno Nobelov muzej.

Drugi muzej koji sam posjetio prije skoro 25 godina je bio Vasa muzej. U njemu se može vidjeti originalni, odlično restauriran i očuvan kraljevski brod, koji je potonuo na svom prvom i jedinom putovanju. Desilo se to 1628. godine. Muzej je smješten samo 300 m od njegovog potonuća. Ova je najpopularniji i najposjećeniji muzej u Štokholmu. Pretprošle, 2019. posjetilo ga je više od milion ljudi, a od njegovog otvaranja čak 29 miliona. Ali mene je najviše dojmio Nordijski muzej u kojem su izložene hiljade eksponata koji opisuju švedsku historiju od 15. vijeka. ABBA muzej je jedan od novijih i tu se može vidjeti sve što je bilo važno za njihov ogroman uspjeh, scenografija, odjeća, instrumenti i zlatne ploče i.t.d.

Vasa muzej je najposjećeniji štokholmski muzej

Najimpresivniji muzej u gradu je Nordijski

Jedan od novijih muzeja je posvećen popularnoj grupi ABBA

Najveći muzej u Štokholmu je Naturhistorijski, veoma bogat eksponatima, i tu možete vidjeti od dinosaurusovih skeleta do dijelova meteorita koji su padali na zemlju. Veoma interesantna je Kosmonova, moderni bioskop u kojem smo gledali dokumentarne filmove o životu na zemljui 3D tehniči. Meni je zanimljiv i policijski muzej u kojem je među ostalim, bila izložena odjeća ubice švedskog ministra vanjskih poslova Anne Lind, Mijaila Mijailovića. Ona je ubijena 2003. godine u najpoznatijoj robnoj kući u gradu koja se zove NK. Posebno zanimljiv je i Historijski muzej u kojem su izloženi eksponati iz raznih epoha, a najbogatiji su iz doba Vikinga.

Kyrkor – Crkve

Vjerski objekti su u svakom velikom gradu, koji sam posjetio, smješteni na najvažnijim mjestima, pa tako ni Štokholm ne zaostaje u tom pogledu. Ovdje crkve nisu toliko velike i impozantne kao u Rimu ili Parizu, ali su neke od njih stvarno lijepo i izvana i iznutra. U gradu

Tyska kyrkan - Njemačka crkva

Riddarholms crkva: ovdje je sahranjeno 17. kraljevskih porodica

Katarina crkva je poznata po Katarina tradicionalnom sajmu

se može vidjeti više od stotinu crkava koje datiraju od srednjeg vijeka pa do novijih izgrađenih u zadnje vrijeme. Meni se najviše dopada Riddarholms crkva, izgrađena 1280.g., smještena na istoimenom otočiću u centralnom Štokholmu. Ovdje je u 1634. godine, kada je tu sahranjen Gustav II Adolf, sahranjena 17 švedskih kraljeva sa svojim porodicama. Samo je kraljica Kristina sahranjena u Rimu, a Gustav VI Adolf u Hagi. Storkyrkan – Velika crkva datira također iz srednjeg vijeka, tačnije 1264., i od 13. vijeka ovđe se krunišu i vjenčavaju kraljevi. Nalazi se u starom gradu i veoma je bogato ukrašena. Tyska kyrka – Njemačka crkva je također smještena u starom gradu, nedaleko od Velike crkve. Pošto je u gradu živjelo mnogo Nijemaca, normalno je bilo i da imaju svoju crkvu. Ona je posvećena Svetoj Gertrudi a mise se još uvijek održavaju i na njemačkom jeziku. Izgrađena je 1570. godine. Vrijedne su i crkva Svetе Klare, Svetog Jakoba i Domkyrkan. Naravno, u gradu se nalaze vjerski objekti iz drugih konfesija, a bio sam i u štokholmskoj džamiji.

Glavni i najveći grad Švedske je vrijedan za posjetiti i nije ni malo dosadan, pa čak i kad su vremenske prilike loše. Ovdje se svaki dan nešto dešava, ljeti je naravno bolje dolaziti ovđe jer u gradskim ulicama i brojnim parkovima šetaju i mladi i stari i uživaju u gradskim ljetopama. Ako vas zanima kupovina, onda ste na pravom mjestu. Mnoštvo butika se nalazi u Kraljičinoj ulici, a najveći trgovinski centar Mall of Scandinavia je mjesto gdje možete provesti cijeli dan. Moja favorit ulica je svakako Strandvägen na Östermalmu koja se proteže ka Djurgårdenu, a u njoj se nalaze prestižna zdanja poput Dramaten-Kraljevskog teatra, Grand hotela i prekrasnih velikih kuća. Prekoputa je i mnoštvo restorana i kafića koji daju poseban šarm ovoj ulici.

Dramaten: prelijepi kraljevski teatar

Globen je najveća okrugla dvorana na svijetu

Drottninggatan - Kraljičina ulica

Moja favorit ulica je svakako Strandvägen na Östermalmu

Svedjani vole sport i rekreaciju i u gradu se nalaze veliki sportski objekti i prestižne dvorane u kojima se održavaju sportska takmičenja i veliki koncerti svjetskih popularnih grupa i pjevača. Takvi su Globen, najveća okrugla dvorana na svijetu, Tele 2 Arena moderni fudbalski stadion čiji se krov po potrebi potpuno zatvori i Djurgården stadion. Impozantna, moderna i vrijedna za posjetiti je gradska biblioteka. Ja sam bio u svim značajnijim dvoranama i arenama. Gledao sam mnoge sportske događaje, utakmice i koncerte svjetskih muzičara. Posjetio sam nekoliko puta Švedski Riksdag – Parlament i različite sajmove. Za ovaj grad me vežu samo lijepo uspomene.

Poznate ličnosti rođene u Štokholmu

Prijestolnica Švedske rodni je grad mnogih poznatih ličnosti u različitim oblastima, od filma, književnosti i muzike do sporta, politike i kraljevskih porodica. Ovdje su rodene dvije od pet najboljih hollywoodskih glumica svih vremena (prema rangiranju Američkog filmskog instituta) - Greta Garbo i Ingrid Bergman, pa zatim i vrhunске glumice Harriet Andersson, Bibi Andersson i Britt Ekland, te veliki švedski književnik August Strindberg. Nekoliko velikih svjetskih sportskih imena su teniser Björn Borg, plivačica Sarah Sjöström, fudbaler, Lennart Nacka Skoglund i hokejaš Mats Sundin. Dva najznačajnija socialistički političara, Olof Palme i Hjalmar Branting, također su ovdavde, a što se tiče muzike - lista je podugacka: Benny Andersson iz Abbe, Avicci, Robin, Carl Michael Bellman, Zara Larsson. Ovdje je rođeno i nekoliko kraljeva, kraljica, prinčeva i princeza, kao i sadašnja švedska Prijestolonasljednica - Kronprinsessan Viktorija.

Održana redovna godišnja skupština Saveza Banjalučana u Švedskoj

Aktivnosti i u vrijeme pandemije

U Alvesti je 19. juna 2021. godine održana redovna godišnja skupština Saveza Banjalučana u Švedskoj, koji u 11 lokalnih udruženja okuplja oko 1.200 članova.

Tekst i foto: Fikret TUFEK

Savez Banjalučana u Švedskoj (Riksförbundet Banja Luka Sverige) održao je redovnu godišnju skupštinu 19. juna 2021. godine u Alvesti, na kojoj je usvojio najznačajnija godišnja dokumenta: Izvještaj o radu i finansijski izvještaj za 2020. godinu, Plan rada i budžet za 2021. godinu i druga godišnja dokumenta, kao odjelu da članarina i dalje bude 5 kruna po člana Saveza.

Skupštinom je rukovodilo radno predsjedništvo: **Faruk Sarajlić** (predsjednik), **Zineta Hadrović i Lejla Arnautović** (članovi). Iako je na dnevnom redu bilo čak 17 radnih tačaka, redovna godišnja skupština Saveza Banjalučana u Švedskoj, odvijala se u ugodnoj radnoj atmosferi u sali Sure hotela u Alvesti, gdje su delegati sjedili odvojeno i uz poštovanje svih važećih pandemijskih mjeru.

Bila je to skupština koja je održana u vrijeme pandemije koronavirusa, ali je uz povećane mјere opreznosti i zaštite ipak održana uživo, uz fizičku prisutnost delegata u kombinaciji sa online javljanjem pojedinih delegata i blagajnika **Zlatka Avdagića** – ukupno

24 delegata sa pravom glasa, pa je skupština radila u skladu sa satutom.

Mirsad Filipović:
Ostvaren najveći broj aktivnosti u vrijeme pandemije

– Tokom 2020. godine radili smo drukčije u turbulentnoj godini opterećenoj pandemijom koronavirusa, ali smo u skladu s mogućnostima, ispunili one tačke programa koje je bilo moguće: održali smo pet digitalnih sastanaka, radili na kompletiranju dokumentacije i odgovorili zahtjevima švedskih institucija, s tim da smo šparali sredstva i doveli budžet u balans. Vrijedi spomenuti „Vezeni most“ u Banja Luci koji je trajao kraće, 3 dana, zbog pandemije, štampanje put brojeva „Šeher Banja Luka“, te naše učešće u brojnim zajedničkim manifestacijama, kao godišnjica genocida u Srebrenici. Savez Banjalučana u Švedskoj djeluje u 11 lokalnih udruženja sa oko 1.200 članova.

Faruk Sarajlić: Nadati se da će se održati Susret Banjalučana u Norrköpingu

– Zbog pandemije prošle godine nije održan tradicionalni susret Banjalučana u Norrköpingu, ali se nadamo da će se on održati na jesen ove, 2021. godine, ako to okolnosti pandemije dozvole. Aktivnosti Saveza Banjalučana u Švedskoj bile su značajne, mada reducirane zbog realnih okolnosti. Nadati se da će situacija biti sve bolja i da će se moći nastaviti redovne aktivnosti Saveza.

Skupština Saveza Banjalučana u Švedskoj usvojila je reducirani plan aktivnosti za 2021. godinu, među kojima su i održavanje manifestacije „Vezeni most“ 23. jula 2021. godine, te ostalih tradicionalnih sadržaja, sve u zavisnosti od realnih mogućnosti vezanih za pandemiju koronavirusa. Predviđeno je i štampanje monografije: „**25 godina Saveza Banjalučana u Švedskoj**“, koja bi trebala izći u novembru 2022. godine.

Minnesstund för folkmordet i Srebrenica - Norrmalmstorg den 11 juli 2021

Vårt fokus kommer att ligga på Memorial Centre Srebrenica-Potočari, den institution som sedan dess instiftande jobbat utröttligt med att samla in vittnesmål, dokumentation, och föremål som rör folkmordet i Bosnien under 90-talet (<https://www.srebrenicamemorial.org/en>). Den startades genom ett beslut av High Representative for Bosnia and Herzegovina, och öppnades i september 2003 och består av två komponenter.

Den första är den gemensamma begravningsplatsen där man hittills begravt mer än 6000 identifierade folkmordsoffer. Till den hör Minnesväggen med 8.372 namn på folkmordsoffrarna. Den andra komponenten, som innefattar bl.a. minnesrummet, utställningslokaler, multimedia utrymmen, och arkiv, ligger i den gamla bilbatteri fabriken. Här finns utbildningar om krigsbrott, processer med tillfängligheten krigsförbrytare, folkmordsförnekelse industri, osv.

Memorial Centre jobbar kontinuerligt med allmän kunskap om det största folkmordet i Europa sedan andra världskriget, utvecklar forskningen och söker öka förståelse och tolerans. Memorial Centre Srebrenica-Potočari står fast vid sin kamp mot okunninghet och hat som leder till folkmord.

Vårt program i år kommer att bestå av två event.

1. En stor skärm kommer att installeras på Norrmalmstorg den 11 juli mellan 11-15 där vi kommer att visa korta intervjuer med överlevande samt livesändning från Potočari som visar begravningen av folkmordsoffer som identifierats under förra årets gång.

Vi kommer att dela Minnesblomman samt information om Srebrenica och Memorial Centre Srebrenica.

2. På kvällen den 11 juli, kl. 19-21 på vår officiella Facebook sidan (facebook.com/srebrenica25) visar vi ett panelsamtal med fyra representanter från Memorial Centre Srebrenica-Potočari som kommer att prata om denna institutionen, dess syfte, dess arbete och dess dagliga utmaningar: Amra Begić, Velma Šarić, Hasan Hasanović, Azir Osmanović. I programmet deltar också Goran Miletić från Civil Rights Defenders. Programledare Teufika Šabanović.

Minnessstund Srebrenica 2021 organiseras av representanter från de största bosniakiska föreningarna i Sverige:

APU Network, Bosniakiska islamiska samfundet (BIS), Bosniakiska islamiska samfundet - Församlingen Stockholm, Bosnien och Hercegovinas Kvinnoriksförbund i Sverige (BHKRF), Bosniak-Hercegovinska Riksförbundet i Sverige (BHRF), Bosniak-

Hercegovinska Föreningen Neretva, Bosniakhercegovinsk-Svenska Kvinnoriksförbundet i Sverige (BSKRF), Riksförbundet Banjaluka i Sverige (RBFLIS), BeMuf

Panelisters biografier

Amra Begić är ställföreträddande direktör av Memorial Centre Srebrenica-Potočari. Amra förlorade sin far och farfar och 26 kusiner i folkmordet. Med en examen i kriminologi, återvände hon till Srebrenica 2003 och sedan 2005 har hon jobbat med en mängd olika uppdrag inom Memorial Centre Srebrenica.

Velma Šarić är forskare, journalist, fredsbyggande expert och mänskrorättsförsvarare från Sarajevo. Hon är grundare och president för Center for Post-Conflict Research (<https://p-crc.org/bs/>). Velma och CPI vann FN-alliansen för civilisationer (UNAAC) och BMW Group Inter cultural Innovation Award, tilldelad av FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon. Hon har jobbat i åtta år som journalist vid Institute for War and Peace Reporting (IWPR) i London och Haag. Som forskare och producent har hon arbetat med bl.a. "Memories 677", "Ordinary Heroes", "In the Blood of Blood and Honey" av Angelina Jolie, "I Came to Witness" och "Redefining the War" från PBS-serien "Women, War and Peace". Hon är den enda bosniaka kvinnan i VV100 (de 100 mest engagerade kvinnorna inom Vital Voices Global Leadership). Velma är den första och enda personen från Bosnien och Hercegovina och västra Balkan som vänts till fredsambassadör av Center for Peace Studies i Sri Lanka.

Hasan Hasanović var 19 när Srebrenica föll till bosniaka serbiska styrkor i juli 1995. Han genomgick en 100-kilometer lång marsch genom fientlig terräng för att undkomma folkmordet som ägde rum under tiden. Hasan arbetar på Memorial Center Srebrenica-Potočari och är författare till två böcker: Surviving Srebrenica och, tillsammans med Ann Petrina, Voices from Srebrenica: Survivor Narratives of the Bosnian Genocide.

Azir Osmanović har en magisterexamen i historia och är kurator för Memorial Center Srebrenica-Potočari. Han deltar i olika aktiviteter och processer relaterade till integrationen av den återvärvande befolkningen i stadens sociala liv. Han deltog i ett flertal seminarier, workshops och rundabords seminarier om Srebrenicas förflyttnam, nutid och framtid. Han är medförfattare till boken Interrupted Childhood of Srebrenica och en bidragsgivare till boken Memorials in the Srebrenica Municipality.

Posljednja želja

Pripremio: Mersad RAJIĆ

Nastavak iz prošlog broja

-Prije neki dan sam čuo da si bio dobro slab - zabrinutim glasom upita ga Suljo.

-E moj Sulejmane, ja ti onako starački, malo, malo pa mi nešto fali. God'ne. Nego reci ti meni što ti bolan dove čak 'vamo na ovu volku dalj da otvoris kafanu. Podaleko je, brate moj, slatki, podaleko. Mi bi možda došli i česće, ali nemereš naći prevoza - žalio se Ibro na dalj i udaljenost kafane.

-Znam, prijatelju, znam!- odgovori Suljo pa nastavi, ne skidajući pogled za mršavog, izboranog Ibrinog lica.-Ali nisam mog'o naći pravi lokal a ovo ispadne pojetifino pa velim, bolje išta nego ništa.

U tom momentu Uzeir, koji je dotad razgovar'o sa Trokom, upade u njihov razgovor i objasni Sulji Ibrahimovu želju. Sulji se baš to i nije svjedjio jer bila je već jesen i od vode se širio leden zrak koji bi mu mog'o naškoditi.

Ali Ibrahim je bio uporan i nikako nije htio odustati od svog nauma. Suljo ostavi Hasana da pazi na kafanu a on i Uzeir otpriatre Ibrahimu do Vrbasa. Išli su polako uskom stazicom koja je krivudala kraj potoka koji se odmah tu, ispod kafane, ulijev'o u Vrbas. Sunce se lagano pomiljalo kroz magličaste oblake.

-Sad vi mene lijepo ovde ostav'te a za jedno po' sahatu doj'te po mene. Taman će tad biti vakat poći nazad kući - uporan je bio Ibro

- Hoćeš li da ti nešto donesem, možda dobru limunadu, ili bi želio još jednu kahvu?- istvremeno ga upitao obojica.

- Samo vi hajte, ne brigajte se, za sada mi ništa ne treba - tihom je odvratio ne skidajući pogled sa Vrbasa i njegove obale. Suljo i Uzeir, vrlo zabrinuti, šutke se uputile nazad prema kafani Klašnik. Misli su im bile turobne i nisu progovorili ni jednu jedinu riječ dok su se vraćali u kafanu. Kad su bili pred kafanom i počeli se penjati kamenim basencima, Uzeir ne izdrža:

- Znaš Suljo, ovo je bila njegova vel'ka želja, samo da se jadan ne prehlad.

Glas mu je vidno podrhtavao od teške zabrinutosti.

Za vrijeme, na obali, kraj voljene rijeke, Ibrahim je dugo staj'o i razgled' o tražeći pogodno mjesto gdje bi mog'o sjesti. Pogled mu se zaustavi ispod jedne stare vrbe koja se svojom ogromnom krošnjom nadvila nad sami Vrbas. Sjede i nasloni se na stablo koje je bilo već dobro ispucalo od starosti. Lišće je već bilo požutilo i uveliko otpadalo. Promatr' o je ogromnu krošnju iznad sebe.

-Šta misliš, starino... ko je stariji od nas dvoje? Ti il' ja?- šapatom se obratio staroj vrbi što se lagano njihala pod udarima vjetrića. Laganni povjetarac je pirkao da je priroda poželjela da pomogne drveću da se oslobodi starog ruha kako bi se u proljeće mogla ponovo odjenuti novim. Vjetrić je milov'o starčevo lice dok je lagahnio strujanje kroz krošnju stare vrbe zvučalo ko da mu želi odgovoriti : -Ti si stariji.

Srebrenkasti odsjaj sunčevih zraka prelijev'o se po površini vode i činilo se da ko je neko upalio na hiljadu malih svjećica. Sve blista i blješti na sitnim talasima koje je podigao tih jesenji povjetarac. Vrbas se ovdje naglo širio praveći prelijepi preljev, bez brzaka, tekući glatko i tih da bi se odmah malo niže, zvučno i glasno strmoglavliao preko sedara, ko da je želio pokazati svu svoju silinu i moć. Tišinu koja ga je okruživala, jedino je remetio žubor potočića koji se odmah tu, ispod

Ibrahimovih nogu, ulijev' o u Vrbas žurno skakučući preko kamenja da bi se što prije sjedino sa močnom rijekom.

Kamen i voda odvukao su činili jedinstvo ali tek u ritmičkom pokretu stvaraju zajedno harmoniju čarobnih zvukova. Pažljivo je Ibrahim razgledao uokolo udrušiće svježinu dana punim plućima dok mu je srce uzbuđeno otkucavalo. Iznad površine vode primjetio je rojeve mušica koje su plesale svoje svadbene plesove. Ples bi trajao vrlo kratko i nakon što bi položile jačaša padale bi na površinu vode i tako bi se nevidljivo gasio i završavao njihov kratki život.

Ibrahim je radoznao posmatrati taj mali dio svijeta oko sebe i ponovo, po ko zna koji put, mu se učini ko da sve to vidi prvi put u svom životu. Uživao je u iskonskom miru i tišini koja ga je okruživala i čarobnom mirisom svježine koja je povremeno nailazila od vode. A onda ga iznenadi njegov star znanac i on ponovo osjeti onaj strašni podmukli bol, samo da popusti, da mu ne pokvari ovo malo sreće. Držao se rukom u predjelu srca. Bol se primirila, a tad, samo na momenat, učini mu se ko da vidi kako na onom preljevu izlovi lipen. Onda ugleda još jednog, pa malo niže ugleda još dva. Činilo se ko da je voda uzavrla, ribe su lovile na sve strane.

-Bogami, ovo je prava ribarska hora - pomisli starac dok mu je srce tako jako lupalо da je pomislio da će da iskoči.

-Aferim...eh, nek sam i ovo doživio još jedanput - upire pogledom u daljnju. Tada mu se učini da vidi Suljo kako stoji u vodi i zabacuje onom lipenu.

-Suljo... on je tamo, malko dalj - nemoćno je doviknuo prema figuri u magli.

-Znam! - čuo je on njegov odgovor koji, ko da dolazi ozgo s planine. Onda, malo niže, niz vodu, učini mu se da je ugledao i njegovog komšiju Ahmeta Halalkića kako lovi i učini mu se da vidi da je jednog ulovio. I sad jasno vidi da je i Suljo izvlačio svog lipena. Osjetio je kako mu se pojačava lupanje srca...

-Koju uzima? - glasno je upitao Ibrahim.

-Prvuu! - čuo je nečiji šeretski odgovor. Ali ovaj glas mu je bio nekako čudan i nestvaran. Nije znao kome pripada. Nejasna sjena gubila se u tami vodene površine.

-Hajde izlazi iz vode, paskoviću jedan, i sveži i meni tu muhu a ti sebi pravi drugu -

glasno je narediv už blagi smješak

-Hoću, hoću, evo me - slušao je nečiji glas što dolazi iz daljine. Odjednom, glasa

nestade, a sa njom se izgubi i Sulpina figura. Učini mu se da ga je ponovo ugledao ali je sad bio veoma daleko. Ugleda i nekoliko ribara kako love odmah tu ispred njega ali im nije mogao razaznati lica. Ko da su u nekakvoj bjeličastoj magli.

-Ko su sad ovi? Ovi nije bilo maloprije ovdje...Šta bi sa Suljom? -

pitao se dok je pogledom lutao po zelenjakost površini rijeke. Lipenovi su i dalje lovili. Sve se nekako izmiješalo i sve mu je tutnjalo u glavi. Duboko je uzduhnuo da uhvati zraka. A onda nastala tišina. Ništa se nije čulo osim huke vjetra i žubora potoka u Vrbasu. Vjetar iznenada postade veoma jak i hladan, ko da se spremi veliko nevrjeme. Na vodi nije više bilo nikoga. Smračilo se, dok mu je u glavi odjekivala neka daleka grmljavina. Činilo mu se da tone negdje daleko i duboko. Sve dublje i dublje. U mrak, u tišinu, u ništavio.

-Hasane, poruči Uzeiru da je vakat da idemo po Ibrahimu! - doviknuo Suljo sa vrata kafane. Kremlji su istom stazom prema mjestu gdje su ostavili svog prijatelja ispunjavajući mu želju da sjedne kraj voljene rijeke. Primali su se mjestu gdje su ostavili dragog prijatelja, lagani povjetarac nanese val svježine i u njoj sladunjava miris sasušena lišća pomiješan sa poznatim mirisom Vrbasa. Otud, iza njihovih ledra, s druma, dopire jasan zvuk drvenih točkova fijakera i duboki Trokin glas koji požuruje konja. Nadoše Ibrahimu kako sjedi neprirodno zavaljen i na slansjon u vrbu. Na blijeđulu lici isticao se nekakav čudan i blažen osmjeh.

-Hajmo Ibro, dosta je bilo a i vakat je kući - dobaciće obojica u isti mah...Ali, odgovor nije bilo. Pogledaše se između sebe i Uzeir se sage te uze starčevo ruku u svoju. Bila je hladna ko ledena voda Vrbasa.

-Suljo brate,... Ibrahim je umro! - ote mu se uzbudeni krik...

-Ma šta govorisi? - reče zaprepašteni Suljo i čučnu da pogleda puls. Nije osjetio ništa osim militavosti ledene starčeve ruke.

-Bogami jeste - skoro vršinu i on. I on je potvrdio starčevo smrt na veoma dirljiv način iznenaden momentom čudnog saznanja. Začutali su. Nije se imalo šta kazati. Obojica su čutke klečali na travi i nepomično gledali u Ibrahimovu beživotno tijelo a suze su im same potekle...

Bio je to žal za prijateljem, onako kao što se žali iskreno prijateljstvo godinama građeno i njegovano, ispunjeno zadovoljstvom koje se javlja momentom završavanja svih dunjalučkih poslova, pa se oni na kraju konačno ukovire u kapije jednog životnog puta.

Nedaleko od njih protiče Vrbas, močan i vječan i svojom humkom ko da ispraća još jednog poklonika ribolova, jednog od pionira banjalučkog mušičarenja.

Dženaza je bila velika. I lijepa, ako se tako može kazati. Svi ribari, koji su saznali za njegovu smrt, došli su da isprate Ibrahima na njegov posljednji put. Dženaza se klanjala u haremu u tri safu. Četvorka hođa je učilo na samom mezaru. Posljednji, na njegovu mezaru su ostali Uzeir, Sulejman i Hasan. Sva trojica, oprastajući se od dragog prijatelja, proučili su Fatihu.

-Znaš Hasane - šapnu Suljo bratu, pa tihu nastavi. -Volio bi umrjeti vako, ko Ibrahim. Tih i mirno, ko da je zasplo. Znaš kad smo ga našli bio je sa osmjehom na licu. Rahmetullahi alejhi. Neka mu Allah Dž.Š. oprosti sve grijeha a nagradi za dobra djela. Halal mu bilo. Amin.

»Vezeni most 2021.«

Foto: Tomas DAMJANOVIĆ

Sa piscima i knjigama

VEZENI MOST

Kada nam dođeš u grad od lišća,
da budeš najdraži gost,
preći ćeš i ti korakom lakim
vezeni, vitki most.

Nasiba Kapidžić Hadžić

Prilog priredili: Ismet Bekrić, Mirsad Filipović i Zlatan Gunić sa saradnicima

Na pragu smo još jednog ljeta, od kojega željno očekujemo da bude bolje od prošlogodišnjeg, kad je epidemija Corona virusa mnoge spriječila da dođu u svoj grad, na obale svoje rijeke i u hladovinu brojnih kafana i restorana. Da li će ovaj juli otvoriti granice i ulice, kako bismo se još jednom, po osamnaestu put, okupili na omiljenom susretu i druženju – »Vezenom mostu? Ne čekajući konačni odgovor na ovo pitanje, mnogi Banjalukačani, rasuti svijetom, već su planirali svoja putovanja i svoj boravak u zavičaju. Blaža epidemiološka situacija, početkom juna, ipak nam donosi neki blagi optimizam.

Ovogodišnji »Vezeni most« počinje, kao i dosad, na obalama Vrbasa, u Gornjem Šeheru, u petak, 23. jula u dopodnevnim satima, sjećanjem na civilne žrtve rata – cvjetovima koji će zaploviti bistrinama Vrbasa, s porukama da svi želimo život u miru i prijateljstvu. Istočno dana, u 18

sati, jedno dvorište postaće centar poezije i dobrote – dvorište rodne kuće pjesnikinje Nasike Kapidžić Hadžić uz čiju će spomen-ploču, sa stihovima posvećenim gradu od lišća i njegovoj riječi, svoje stihove gorovit brojni pjesnici, gosti i domaćini.

Književna riječ, uz boje sa slikom Ivice Valenčića, bit će onaj najljepši vez i na otvaranju izložbe i manifestacije dan kasnije, u subotu uveče, u prostorima Banskog dvora. Tom prilikom zajedno ćemo otvoriti stranice velikog broja novih knjiga, među kojima će posebno mjesto imati Izabrana djela Nasike Kapidžić Hadžić, koje je ilustrisao i banjalučki slikar Omer Berber. O autorima i knjigama pišemo upravo u ovom prilogu »Vezeni most 2021.« - Sa piscima i knjigama, koji će biti sastavni dio novog broja našeg magazina »Šeher Banja Luka«. Na taj način želimo da u ovim uslovima, kad mnogi zaljubljenici u lijepu riječ i ovu manifestaciju, ne mogu doći u svoj grad, i u većem broju biti dio programa, imaju ovo posebno »živo izdanje« koje će im biti i dio literature i trajno sjećanje na još jedan »vezeni juli«. A u tom vezu sjećanja oživjet ćemo i bogata djela naših književnika koji su nas napustili u ovom vremenu epidemija – Kolje Mićevića i Enise Osmančevića, te likovnog umjetnika i pedagoga Alije Sarača i naše šahistkinje Mine Karabegović, koja je bila predsjednica našeg Šahovskog kluba »Ahmet Ćejvan« i jedna od organizatorica brzopoteznog šahovskog turnira.

Značajno je istaknuti i da će i ovog jula biti s nama izdavačka kuća »Lijepa riječ« iz Tuzle, koja godinama izdaje i djela naših autora, među kojima i dosadašnjih dobitnika nagrade »Nasiba Kapidžić Hadžić – Vezeni most«, Biserce Alikadić i Ranka Risojevića, koji su ove godine nominirani za svjetsku nagradu u književnosti za djecu »Astrid Lindgren«.

Nakon druženja sa djecom iz lutkarske grupe »Roda« u parku »Petar Kočić«, koji će nam izvesti svoj vredni, poetski igrokaz, u nedjelju, 25. jula, u 19 sati, te nakon vožnje dajak čamcima, u 11 sati na Abaciji, još jedan juli će svoje poetske vezove ponovo utkati u program »Cvijeće i svijeće za Safikadu«.

Dobro nam došli, u naš i vaš vez prijateljstva i poezije.

PJESENICKI MOST

...Njime kreni u susret radosti,
prijatelju koji te čeka,
raširi ruke, zagrli nebo,
u sebi prepoznaj čovjeka.

Može vrijeme da grize čelik,
stijenu i najtvrdu kost,
ali nikad neće porušiti
Nasihin »Vezeni most.«

Ranko Pavlović

ŠARE POEZIJE

Uz objavljivanje Izabranih djela Nasihe Kapidžić Hadžić i 90-godišnjicu njenog rođenja

Bistre vrbaske vode kao da se posebno privlače jednoj banjalučkoj bašći kroz koju vodi putić do stare bosanske kuće koju od ulice dijeli visok zid, sa pravom starinskom kapijom sa glamama koje škripe, da se zna da i vrata imaju svoj govor, svoju poeziju. U toj kući, u naselju Stupnica, rođena je 1931. Nasiha Kapidžić Hadžić, u toj bašći rastla je jedna djevojčica, i pjesnikinja, koja je u svakom cvjetu, u svakom plodu, u pjevu ptica pod strehom, u žuboru rijeke, tražila nadahnutca, da ih prelijje u stihove.

Po završenom studiju književnosti u Beogradu, vratila se ponovo u svoj zavičaj, na obale Vrbasa, i u banjalučku Realku, ali sada kao profesošica, i saradnica brojnih časopisa i listova. U jesen 1962. godine prešla je u Sarajevo, prvo na poslove u dječijem programu Radio-Sarajeva, a zatim u izdavačku kuću »Veselin Masleša«, gdje je uredivala čuvenu biblioteku »Lastavica« uz koju je neraspidivo povezano i literarno i uredničko umijeće bajkopisca Ahmeta Hromadžića.

Za vrijeme opсадe i granatiranja Sarajeva, u podrumu je sanjala i svoju bašču kraj Vrbasa koju, nažalost, više nikada nije vidjela, jer su ratne godine i bolest skršili njeni tijelo, pa je zauvijek sklopila oči upravo u vrijeme kad se u jesen 1995. godine tražilo i potpisivalo primirje u Dejtonu. Ali, ostale su štiri otvoreno njeni knjige – »Maskenbal u šumi«, »Skrivena priča«, »Vezeni most«, »Šare djetinjstva«, »Lete, lete laste«, »Od mog grada do tvog grada«, »Liliput«, »Sjenice«, koje sada doživljavamo i kao jednu poetsku bajku u novom izboru, objavljenom u izdanju »Ljepote riječi« iz Tuzle. Ponovo s još više ljepote cvjetajući i lepršaju stihovi u kojima se nad Vrbasom uzdižu vezeni mostovi, ptice slijecu na cvjetove i grane u njenoj bašći, a u njenoj rođnoj sobi još uvijek blistaju šare djetinjstva:

U sobi djevojčica
išarala zidove –
za svoju mamu
nacrtala svatove
u veseloj svit –

veliku ladu
i jablan viti.

A mama rekla
glasno, u sreći:
'Neka se ova
soba ne kreći,
nek plov lada
načrtana
još mnogo sati
i mnogo dana.'

U toj ladi djetinjstva u Nasihinu bašču i avliju dolaze pjesnici, da u okviru književne manifestacije »Vezeni most« svoje stihove utkaju u zajedničku poruku – da je poezija neuništiva, i da Dobre uvijek mora pobijediti zlo.

Još prilikom otkrivanja spomen-ploče na Nasihinu rođnoj kući, u oktobru 2003. godine, kad je i rođena ideja da se u ovom ambijentu okupljaju pjesnici i ljubitelji poezije, književnik i tadašnji predsjednik Društva pisaca BiH Gradimir Gojer je naglasio da ovi pjesnički vezeni mostovi treba da se rašire po cijeloj Bosni i Hercegovini, pružajući se i do onih, rasutih svijetom, koji žeale da čuju i žubor domaće, maternje riječi. Plemenite želje postale su već dio stvarnosti – u Tuzli se svakog maja održava susret pisaca za mlade, a u Banjaluci se mnogi povratnici i zaljubljenici u pjesničku riječ okupljaju u prostoru u kojem je radana poezija, i u kojem se ponovo stvaraju stihovi.

I banjalučka pjesnikinja Enisa Osmančević Čurić ispisala je pjesničku posvetu svojoj sugradanki:

Otišla si da prebrojiš zvijezde,
da svakoj daruješ haljnu od tila,
da izvezčeš nebo onim što si snila,
da se ljepota ne bi izgubila.

Poezija Nasihe Kapidžić Hadžić živi u svojoj punoj ljepoti i dobroti, žubori kao vrbaske vode kod zapljuškiju Kapidžića brod, treperi kao listovi u banjalučkim alejama. Tako je bilo i krajem jednog maja, kad su na Književnim susretima »Vezeni most« u Tuzli osnovci govorili pjesme o pticama, djeци, suncu, školskim klupama, i o svim čudesnim šarama djetinjstva. Čuli smo, u emitiranju jedne emisije Radia BH 1 – O bh. pjesnicima, i glas pjesnikinje, koja je najviše govorila o svojoj bašći kraj Vrbasa, o svojoj kćerki Aidi, i o tome da je za nju poezija preplitanje svjetla, boje i zvuka.

Baš tako, poezija Nasihe Kapidžić Hadžić, objedinjena i u pet knjiga njenih Izabranih djela, upravo nas očarava svojom svjetlošću, svojim slikama na kojima se boje i opisi ne vide samo očima, nego još više doživljavaju, osjećaju, kao dio vlastitog bića. A Nasiha Kapidžić Hadžić je

baš bila, kao što lijepo napisala pjesnik Ranko Risojević, dobivajući nagradu s Nasihinim imenom za domete u literaturi za djecu, »pjesnikinja koja svijet gleda kroz svoje tiho biće, svijet kakav se prostire pred njom kao ukras a ne prijetnja«.

U svojim poetskim zbirkama Nasiha Kapidžić Hadžić je baš željela, i uspijevala, da svijet u kojem zajedno žive i ljudi, i djeca, i ptice, i ptici, i cvjetovi, i cvjeti, i rijeke i potoci, i oblaci, i oblaci, i stabla, i grančice, sva ta životna šarolikost, ne budu nikakav teret, napor, nego ukras, ljepota, pjev ptice i žubor vode, one koja je tekla, i još teće, pod prozorima njene rodne kuće na kojoj se sada spomen ploča sa njenim stihovima:

»Kad jednom dođeš u grad od lišća,
da budeš najdraži gost,
preći česi i ti korak lamik
vitki, vezeni most.«

A taj most sve više se uzdiže sa stranica Nasihinih knjiga, kao jedinstvena pjesma djetinjstva i odrastanja, ljepote i dobrote. Jer, poezija nas i uči, a posebno ova, vezena, »da je svijet ljepši ako si bolji, i da je tebi ljepše ako si bolji«.

Bašča i avlja kraj Vrbasa zovu, da u tom svijetu ljepše doživimo, osjetimo, i poeziju platišanke, kojoj je njenja sestra Beba Kapidžić, likovna umjetnica, u staroj bosanskoj kući uredila i spomen-sobu, sa mnoštvom knjiga, fotografija, dokumenta i stvari koje odišu prošlošću. Tu su sećije, čilimi, mangale, tempije, slike, i stolovi na kojima susrećemo i Nasihine rukopise.

Ovaj čudesni ambijent svakako ne smije izgubiti svoju dušu i uspomene na omiljenu pjesnikinju. Zato neka i ova moja pjesma bude mali poziv, da dolazite, uplovljavate i kao čitaoci, u svijet Nasihine poezije, svijet životne radosti i ljepote.

Ko sunce grije rima,
da mrzlo ne pada inje
po evijeću i po snima
iz bašće pjesnikinje.

Dok stoji kuća stara,
ko pjesma nasred svijeta,
i neka davn šara
ovdje će da procvjeta.

I iz te mrve boje,
iz tog prvotnog glasa,
ovdje se vječno roje
žubor-pjesme Vrbasa.

I sagni se, potraži,
kamičak – riječ sedara,
biće ti odmah draži,
i taj svijet dječijih šara.

Nasiha Kapidžić Hadžić

Izabrana djela za djecu
U povodu 90 godina rođenja pjesnikinje

Poezija Nasihe Kapidžić Hadžić Čarobni zvuci djetinjstva

Piše: ŠIMO EŠIĆ

Poezija Nasihe Kapidžić-Hadžić sva je od sunčevih tananij žica, od mekih svilenih riječi i cvjetnih mirisa izatkana. U ovom bogatom vezivu, kao u širokom cvjetnom polju, teško je odmah prepoznati, izdvojiti i reći šta je najljepše: boje ili zvuci, mirisi ili prostranstvo, mali nevidljivi životi bilja i živilja ili čarobna toplina ljubavi i dobrote koja zrači iz svake Nasihine poetske šare.

Ova pjesnikinja je u svoj poetski vez, kao neumorna vezilja u derdef, pažljivo, tananom zlatnom žicom, utkivala dobrotu običnih ljudi, neprolaznu i neponovljivu ljepotu prirode, drage i zanimljive slike iz svakodnevnog življenja i maštovitu igru dječijih i vlastitih snova. Izvezla nam je tako ne samo most koji nas vodi u grad od lišća, nego čitav taj bogati, neobični svijet od koga se stiže preko njenog vezenog mosta.

Jednako ćemo se u tom svijetu obradovati susretu s tihim dobrim bakama, ljepoti predjela

kroz koje nas vodi pjesma, skupocjenosti ogledala u kome se ogleda šuma, kao i životnostigradskih balkona za sunčanih jutarnjih izlazaka ili večernjih zalazaka i sjećanju pjesnikinje na drage i dobre ljude kojih više nema... U tom čudesnom, šarenom, vedrom poetskom svijetu Nasihe Kapidžić-Hadžić podjednako lijepo i ugodno osjećaju se i odrasli i djeca. Jer, Nasihi svojim toplim govorom o djetinjstvu i odraslog čitaoca, takoder, zna vratiti pod zabravljene tople strehe zlatnog doba nepovratnog, među vlastite drage predmete, ljude i uspomene, kakve svi mi posjedujemo, a djete u svakoj svojoj pjesmi nudi nove, dotad nepoznate igre, nevidene slike, još nedozivljenu ljepotu...

Birirući po sjećanjima, po tom širokom polju ostvarenih i neostvarenih snova i želja, koje omeduju svako djetinjstvo, Nasiha Kapidžić-Hadžić, zapravo prebire po tanano uštimanim lirskim žicama i budi čarobne zvuke koji nas ogriju toplim plastirom prijateljstva i ljubavi.

Od svega toga, poslijе svakog susreta sa Nasihinom poezijom, bit će nam ljepše i toplije u duši. A to i jeste razlog da se neprekidno vracamo njenim knjigama, da iščitavamo i pamtimonjezine stihove i da tako trajno čuvamo uspomenu na Nasihu, tu cvjetnu granu bosanskohercegovačke poezije za djecu.

To je razlog da smo napravili i ovaj izbor

Nasihine poezije i da smo njenu likovnu opremu povjerili mladim, darovitim ljudima, studentima likovnih akademija u Sarajevu i na Cetinju.

Slike koje su Nasihini stihovi oživjeli u ovim mladim umjetničkim dušama dokazuju koliko je ova poezija trajno inspirativna i za generacije koje dolaze.

Riječi što ljepotu vezu...

... među koricama novih izdanja izdavača »Lijepa riječ«, među kojima su Izabrana djela Nasike Kapidžić Hadžić, priče Bisere Alikadić i pjesme Rize Džafića, Muhidina Šarića i Ismeta Bekrića

Izdavačka kuća »Lijepa riječ« iz Tuzle svoje ljepre riječi sa stranica knjiga redovno upliće u književne programe »Vezenog mosta« u Banjaluci. Tako treba da bude i ovog jula, ako to dozvoli epidemiološka situacija, a vjerujemo da će biti omogućeni susreti bar na otvorenom prostoru, u dvorištu i bašći rodne kuće Nasike Kapidžić Hadžić u Stupnici, i kraj spomen obilježja Safikadi.

»Svakako želimo biti dio literarnog veza na Vezenom mostu, posebno ovog ljeta kad smo objavili Izabrana djela Nasike Kapidžić, i kad su djela naših autora nominirana i za značajna priznanja – svjetsku nagradu »Astrid Lindgren« i regionalnu nagradu »Mali princ«, koja se dodjeljuje na tuzlanskom druženju pisaca i čitalaca«, rekao nam je glavni urednik »Lijepa riječ« Šimo Ešić, napominjući da u njihovim izdavačkim programima vidno mjesto zauzimaju i djela banjalučkih i krajiških autora; Enise Osmančević Ćurić, Irfana Horozovića, Ranka Pavlovića, Ranka Risovića, Ismeta Bekrića, Muhidina Šarića, Rize

Džafića, Edhema Trake i dr.

Među novim knjigama su i novi naslovi: Rize Džafića, prošlogodišnjeg dobitnika nagrade »Nasika Kapidžić Hadžić – Vezeni most«, poetska proza »Šumska bajka«, Ismeta Bekrića, knjiga pjesama »I k odraště«, koju je bogato ilustrovan Omer Berber i koja je ove godine nominirana za nagradu »Mali princ«, te novo lektirsko izdanje izbora iz poezije »Jesen u gradu«, u latincu i čirilici, zatim novo izdanje »Cvrkutanke« Muhidina Šarića, prva knjiga pjesama za djecu Nataše Križanić – »Igra boja«. Dostojno mjesto zauzima i nova prozna knjiga Bisere Alikadić »Mali princ mi u snu reče, nova priča nek' poteče«, koja je nominirana za nagradu »Mali princ«. A ova autorica je, zajedno s poznatim banjalučkim piscem Rankom Risojevićem, nominirana i za svjetsko literarno priznanje u književnosti za djecu – nagradu »Astrid Lindgren«.

Nova izdanja »Lijepa riječ«, tako, svojim riječima vezu ljepotu. O nekim knjigama donosimo u ovom prilogu i izvode iz recenzija:

Šimo Ešić: *Bila gospoda Klara*

„Pisati za djecu nije jednostavan zadatak, jer priča treba biti jednostavna i zabavna, treba zainteresirati djecu i privući njihovu pažnju od prvi riječi, stihova i rečenica.“

Nova slikovnica Šime Ešića „Bila gospoda Klara“ plijeni prije svega raskošnim ilustracijama Dejana Slavuljice. Kad otvorimo njenje korice dočeka nas široko osmijehnutu, dotjeranu gospodu Klara, sa prekrasnim šeširicom na glavi, ružičasto-crvenim šalom oko vrata koji vijori preko stranice, s tašnicom u ruci, boćicom parfema i košaricom voća koji „lebde“ pored nje. I nehoticevse osmijehnute u odgovor ovoj lijepoj dами. A onda nam pjesnik i stihovima predstavi svoju glavnu junakinju:

Bila gospoda Klara, / ni mlada, a ni stara, / nego osrednja dama / u krizmnom godinama. / Stalno se, jadna, glancala, / po šopingu te tančala, / tražila šta joj godi - / samo da je u modi. / Za parfeme je disala, / mirisala ih i mirisala - / Rijetko je spremala jelu, / da ne bi bila debla - / bila je vrlo bojazna / da ne postane gojazna / i stalno se zagledala / i lice svog ogledala. (stih koji je štampan „naopako“, kao odraz u ogledalu) / Kad joj se nešto nije slagalо - / ogledalo je, naravno, lagalo.//

„I kao što sam već jednom, pišući o dru-

go slikovnici Šime Ešića (*Olovka pustolovka*), rekla i napisala da vjerujem da je jedna od najvažnijih tema u književnosti pitanje odnosa, *Bila gospoda Klara* nije me iznevjerila, jer je, koliko priča o ljudskoj taštini, isto toliko i priča o ljubavi. A ovdje je Šimo Ešić kao djeci pisač ostao vjeran sebi u potpunosti.“

Izbečivši oči i male nakriveni vrat, Klara muž, zadivljen, izriče skoro pa himnu njenom prekrasnom repu. A Klara pomisli: „Možda to prihvata, / jer me, zaista, voli ...“

Nemoguće je premijeti radost i zadovoljstvo koje slikovnica, iksuno i značajki napisana i oblikovana, donosi čitatelju, zahvaljujući specifičnoj, dječjoj neposrednosti izričaja, svjetlom i lakom humoru i posebno onom osjećanju dobrote koje isijava iz nje, koje je tako svojstveno Čiku Šimi Ešiću.

S svakom svojom pjesmom, pričom i slikovnicom, pisac pomaže djeci da razvijaju svoje kreativne i misaone sposobnosti, uči ih da prihvataju književni svijet kao naznaku svijeta kojem svjedočimo danas – s jedne strane i, istovremeno, s druge strane – kao naznaku nekog boljeg, ljepšeg, radosnijeg i lakšeg svijeta koji iza zrcala, ili u snovima, čeka svoj red...

I divan je osjećaj što se slikovnicama i općenito književnosti za djecu možemo vraćati i čitati ih ne samo dok smo mali, već i kao roditelji ili kao baki i dede, jer svojim unucima čitat ćemo naše najdraže priče. A djela koja produži takvu provjeru vremenom, kakva su zasigurno sva djela Čika Šime Ešića, s pravom možemo nazvati istinskom klasikom naše književnosti za djecu...

(Adrijata Ibršimović-Šabić,
odlomak iz dužeg osvrt)

Bisera Alikadić: *Mali princ mi u snu reče, tvoja priča nek' poteče*

...I u svojoj novoj knjizi priča Bisera Alikadić se vraća u djetinjstvo, u taj otvoreni i nedovršeni san, u tu ljepotu, u kojoj je svaka travka, svaki cvijet, svako drvo, svaka ptica, svaki potok, svaki morski val, svaka igra, svako godišnje doba, svaki doživljaj, svaki dan u porodicu, školi, igri, jedno sjećanje na najljepše doba, i jedna od slika koje se stapaju u tu beskrajnu bajku zvanu djetinjstvo. A taj povrat u djetinjstvo je i najljepší, najčudniji povratak i izvorima literature. I samim naslovom svoje nove knjige – »Mali princ mi u snu reče tvoja priča nek' poteče« – Bisera Alikadić nas uvodi u taj svijet beskrnjog, neomedenog djetinjstva, u kojemu je svako, kao i Mali Princ, jedan vječiti dječak ili vječita djevojčica, I to sve više što se više godina utisnulo u njihove oči i raspršilo sa njihovih dlanova.

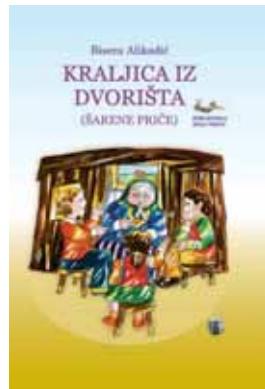
Uživati u ljepoti jednog cvijeta, ili jednog trna, niz kojeg se otiskuju kapljice rose, znači, prije svega, kako nas uči i Mali princ, osjećati. I ovaj otvoreni album djetinjstva Bisere Alikadić ne gleda se samo očima, njegove slike i šare pobudjuje u nama prije svega

osjećanja. I sjećanja koja osjećaju. »I danas pamtim plavetnilo neba koje sam vidjela kao četverogodišnja djevojčica«, piše Bisera Alikadić, sjećajući se svoga najranijeg djetinjstva iz kojeg u nama ostaju samo čudesne slike. Tada je u svoj unutrašnji album mogla urezati i slike u ratu razrušenih kuća, ali ona je u sebe upijala ljepotu. I na vrhovima svojih olovaka i svojih sjećanja ponijela taj čarobni prah djetinjstva...

I ova knjiga svojim pričama i svojim odsajima kazuje nam, da »djetinjstvo nije prošlo«. Ono je vječno, jer se stalno obnavlja i u sjećanjima i u novim djetinjstvima. Ono je taj neprekidni dolazak cvijeća, tij ježići koje susrećeš u parku i šumi, taj cijuk miševa, mađski školski izlet, ta snješka, to putovanje na more, ta ljetna bajka, ta tajna, igra... To sunce koje je tako lijepo, »da bih ga pomilovala«. Ta »izmišljanka« u kojoj je autorica jedna velika »izmišljajčica« koja smišlja razne priče, i za sebe, a i za sve one i male i velike, koji će drugovati s ovom knjigom od sanja i sjećanja. Knjigom u kojoj je sve moguće, i da more dođe u posjetu jednom dječaku u unutrašnjosti, i da

obični tanjiri postanu leteći, i da na balkon dođu oblaci, pa kažeš sam sebi: »Kako bi bilo lijepo sjesti na meki oblak.«

Pa, sretno vam putovanje kroz ovu bajku djetinjstva! (Ismet Bekrić, iz recenzije)

LIJEPO, TOPLO I BAJKOVITO (Rizo Džafić: Šumska bajka, recenzija)

Nakon višegodišnje pauze u stvaralačkom smislu, jedan od najznačajnijih bosanskohercegovačkih pisaca za djecu, Rizo Džafić, vraća se na književnu scenu noseći sa sobom tradicionalni duh (koji se može prepoznati još kod rijetkih), ali i unoseći inovacije, jednu posebnu umjetničku dimenziju te tako potvrđujući i kod nas dugo očekivanu.

Zapitate li se nekad kako pjesma može biti bajka? Može, kada pisac ima sav potreben materijal: čarobno pero, princa i princeze, i uz to pomagaće šumske životinje, poput dva mala miša, i još manje kornjačice.

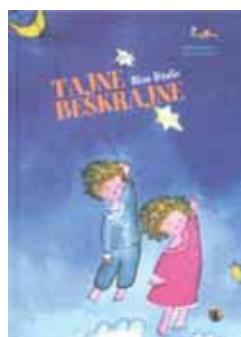
Tako se i u ove korice smjestila prava bajka: stvarne i usputne zgodе i nezgodе dječaka Amina i djevojčica Suri i Sari, a sru čaroliju obojenu ljubavlju udahnuje im mag pisane riječi, njihov vjerni saputnik kroz avanture, pjesnik mnogih djetinjstava, Rizo Džafić.

Šumska bajka Rize Džafića je jedna od najboljih njegovih knjiga. Ova zbirka pjesama, koja prikazuje bajkoviti svijet djece, pjeva o četiri pjesnički uboljene cjeline od kojih svaka pokazuje, na jedan veoma umjetnički uspišo način, svijet djeteta. To je prven-

stveno svijet Amina i Suri, ali i čitave galerije pitomih životinjskih likova u okviru ciklusa, objedinjenih zaokruženom cijelim Šumska bajka. Cjelokupna zbirka posvećena je Suri i Aminu, a onda se poslije posvete dešava magična preobrazba. O njima se ujedno i pjeva, oni postaju stanovnici pjesme, da li kao lirski subjekti ili kao sastavni dio teme. Time Džafić, poigravajući se pomalo sa stvaralačkim pozicijama koji ekvilibriraju između teorije i prakse, a ujedno uvodeći i autobiografske elemente, pokazuje kako svijet sva-kog djeteta može postati pjesma, i kako se, zaista može prilagoditi tom svijetu, a da ništa ne izgubi od svoje umjetničke dimenzije, što smatramo izuzetno važnim. Sve je to Džafić komponirao, strukturalno mijenjajući teme bliske djeци i djetinjstvu (odrastanje, igra, škola, svijet prirode, bliski članovi obitelji...) u ježički pažljivo izgrađenim pjesmama, koje najednom postaju bliske čitateljima, bilo velikim ili malim. Pri svemu tome, Džafić zadržava u poeziji poziciju nevinosti dječjeg svijeta i doživljava ga istraživačkim očima djeteta, ali ujedno gradi mogući svijet djet-

injstva u kojem zanesenost i bajkovitost imaju primarnu funkciju. U toj čistoti gradi se pjesnički iskaz koji odista odista veoma uspješnim pjesničkim ostvarenjima koje Džafić svrstava u sami vrh bosanskohercegovačke i bošnjačke poezije za djecu.

dr. Muris Bajramović
Filozofski fakultet Univerzitet u Zenici

»Banjalučki žubori«: Riječi sa sedara

Očima ga pasi. Slušaj ga. Udiši. Sav se ovrbasi...

Piše: Ismet BEKRIĆ

Vrbas nije samo rijeka,
Vrbas nije samo voda,
Vrbas je san što nas čeka
na obali svih sloboda...

A taj san, i onaj željeni, i onaj svakodnevni, provlači se kroz naše živote, kroz naša sjećanja i nadanja, kroz naše nesanice i budnice, kao što se i Vrbas provlači i kroz kanjone, i kroz i Gornji i Donji Šeher, i između obala koje ga grle i našim rukama i pogledima. Malo tog sna, i proživljenoj, i nedosanjanog, doći će nas i sa stranica još jedne knjige »Banjalučki žubora«, koja je sva u znaku ove rijeke našeg djetinjstva, naše mladosti, našeg zavičajnog tkanja i pripadanja, našeg rasutog života koji se nekako najlepše pronalazi, i okuplja, upravo na vrbaškim slapovima i tihama, na obalama i ostrvcima ljubavi koje gradimo i kad nas popriječ gledaju, ali nećemo spominjati mržnju jer tu riječ ne volimo i nastojimo da je, i pritisnuti, izbacimo iz svoga govora i svojih misli. (Sad riječ u svakom od nas / novo korito dubi, / kroz san nam žubori glas: / Ne mri, samo ljubi! (Ismet Bekrić, iz predgovora))

Nova knjiga Banjalučkih žubora, nazvana »Vrbaski ljeponis«, na prošlogodišnjem »Vezenom mostu« imala je, zbog poznatih uslova, samo svoju najavu, a ovog jula na obale Vrbasa doći će i sama knjiga, u koju ćemo moći i uploviti, pogledima ili dajak-čamcima. Ovih nekoliko istrgnutih rečenica neka nam bude poziv na zajedničko čitanje i vrbasovanje.

Čovjek htio ne htio
u čamcu postaje pjesnik...

Vrbasu,
ne hučiš,
ručiš u meni,
u pjesmu nećeš!
Ti, poezijo,

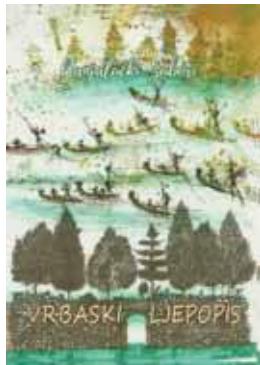
koja vječno tečeš... (Joco Bojović)

Reci mu: Vrbase, doš'o ti je ortak.
Potom Vrbas ljubni, pod jezik ga stavi.
Zagrabi ga pregršt, pa razlij po glavi...
Pa ga dragaj rukom. Očima ga pasi.
Slušaj ga. Udiši. Sav se ovrbasi... (Enes Kišević)

Najviše volim sjediti najednoj klupi pored rijeke. Ona je kao život. Gledam je, gledam, odmaram oči, a rijeka, stvarno, zelena kao otava. Zurim u tešku voduštu se valja ispod mosta, a voda gleda mene kako sjedim i smije se: - Odlazimo, a? Stari se! To rijeka kaže da me utješi, da ublaži moju raljivost, ali ja znam da ona ne može ostarjeti. (Anto Čosić)

A zelena rijeka
kao da čeka,
zapjeni, zahući,
žuborom mi šapče,
vrati se kući,
lijepo je kad te
voli rijeka. (Denis Dželić)

Priča o dajak čamecu je jedna gradska i isključivo banjalučka priča koja dugo, dugo traje. (Vojislav Alvir)

Mnogi umjetnici su u svojim stihovima, prozi, muzičkim ostvarenjima i na slikama imali dajak i Vrbas kao nadahnuc, i pokušavali su objasniti zašto Vrbas nije obična rijeka, zašto o drugim rijekama nije ispisivano toliko pjesama, zašto Vrbaslije mogu »hodati po vodi«, i zašto se sve pričeo Banjaluci dešavaju baš na Vrbasu, ili nose u sebi njegov odsjaj... (Dr. Mirza Bišćević)

Djetinjstvo uz rijeku puno je iznenadenja. Ono ima posebnu boju i miris koji se nosi i osjeća dok si živ, ma gdje se nalazio.

U naborima odjeće, u džepovima, pa i u pregibima tijela uvijek sam nalazila neki trag Vrbasa. Ili zrnce pjesaka, ribleju krljušt, oblutak. Ili neki staklić koji je voda uglačala do sjaja dragog kamena. (Enisa Osmančević Ćurić)

*I kad nebo prospe zvijezde,
odjednom jedna tiho pade
u čamac koji mirno plovi
niz bukove, niz kaskade.*

*I sve odjednom učeta, stade
u neku sliku uspomena,
djeca u igri, sedre na rijeci
i čamac kojeg više nema. (Idriz Saltagić)*

*I primit ću vas opet na obale svoje,
kao da ništa bilo nije.
A stara vrba oko vas će
zelene grane da svije.*

*Radovat ćemo se susretu,
k'o mala djeca,
jer predugo samiju naše rijeći.
I tako, dok poneki
slap ne zajeca,*

priča će naša kao voda teći... (Senad Maglić)

Kakva je ustvari boja Vrbasa? Nije smaragdna. Nije ni tirkizna. Voda Vrbasa se ne može opisati nikako drugačije nego da je vrbasi ili vrbasli.

Želio bih riječima vrbasi boje završiti ovo kratko sjećanje na ljetu na Vrbasu, na ljetu u kojem su sva proživiljena ljeta, koja u njemu traju, koja mi нико ne može ukraсти, niti me iz njih izgnati. (Irfan Horozović)

Mnogo prije čovjeka, ovoj su se rijeci divila nebesa i njihovi vječni andeli. Potom su na obale došle vrbe, da u smaragdnoj kosi ogledaju svoje kose i da se napajaju njenom bezmjernom snagom. Таквih ih je ugledao i prvi čovjek, još uplašen sred čudesna o kojima je morao da svjedoči. Rijeku što se promeće kroz klancе i gudure, da bi, oslobođena stega, zapjevala svoju jedinstvenu pjesmu ljepote i snage, on je nazvao Vrbas. (Ranko Risojević)

*I teče Vrbas, s Janja priču nosi
o goršacima, o Stanku Rakiti,
pjesniku tananih misli i stihova.
Huči kroz stijenje, Tjesnom prkos,
drvećem i žbunjem ogledalo kiti
u kom se ogleda orlov let s vrhova
planina što štite raspusnost matice
dok je ne predaju čarima ravnicu. (Ranko Pavlović)*

Pokušavam da osjetim miris. Miris ruža, u bašti pored vode. Predajem se iscrpljena. Oko mojih dlanova i gležnjeva nježno se ponovo obavija Vrbas. Miluje mi ogoljenu dušu, poskakuje po mom tijelu, grli me u tišini, jer zna. On jedini zna! On jedini može da otkrije svaku moju brižljivo čuvanu tajnu. Nikom ispričanu, njemu podarenu. (Suzana Sekulović Kadrić)

*Dok se dušom
miris širi,
kao dijete
ja sam tad.
To mi rijeka
sedrom kaže
da sam sa njom
vječno mlad. (Nedžad Talović)*

Čamac je način života. To nije simbol, ni suvenir, On se živi. Ustvrdio je to Slobodan Rašić – Bobara. Za više od četrdeset godina u objektivu njegovog foto-aparata uvijek je bilo mesta za »vrbin list na vodi«, kako je za vrbaske ljepotane imao običaj reći jedan od najpoznatijih građitelja čamac Hakić Ljubović. (Mišo Đilović)

*Čamac vrbski, tanki,
Ćamđija preplanulalica,
Al' ukras svemu bila je
Djevojka iz špicu. (Slobodan Bajić)*

...Rasusmo se »k'o rakova djeca...« po svijetu, ali ponesosmo u svojim srcima i Grad i Rijeku. Srce nam negdje daleko od njih, u zemljama nedodijama, kuca snažnije kada ih se spomene i kada vraćamo svoja sjećanja na njih, posebno kad se sretнемo s njima.

Ne, nismo ih izgubili, i Vrbas i Banja Luka, kao najskladnija simfonija obitavaju jednako u nama kao što su tamno gdje su oduvijek bili. (Bedrulin Gušić)

*Voljela bih
Do moje rijeke
Odsetati...
Šum njenih brzaka slušati
Po kamenju, u vodu zagaziti
Snagu njenu uzimati
Mir svoj naći! (Elvira Krupić Šamlja)*

Budni sanjar

Četiri nove knjige Ranka Pavlovića

Ranko Pavlović, književno ime poznato ne samo u BiH i Srbiji, nego i u evropskim zemljama, skoro na svaki „Vezeni most“ dolazi s novom knjigom; ovog puta, i u ne/uslovima pandemije covida 19, između dva druženja pisaca i čitalaca objavio je čak četiri nove knjige kod izdavača Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori. Treba reći da je Pavlović svestran književni stvaralac koji piše pjesme, pripovijetke, romane i dramske tekstove za odrasle i djecu, te da se uspješno bavi esejskim i književnom kritikom. Do sada je objavio više od pedeset knjiga, zastupljen je u čitankama, lektiru i mnogim antologijama, prevoden na više jezika i nagrađivan mnogim značajnim književnim priznanjima, među kojima i nagradom Venegoz mosta. Za dvije godine obilježiće i šest decenija od pojavitvivanja njegove prve knjige, kada bi se moglo pojavititi i kritičko izdanje njegovih izabranih djela, mnogo obimnije od onog koje objavljeno povodom 40-godišnjice književnog rada.

„Put u čitanku“

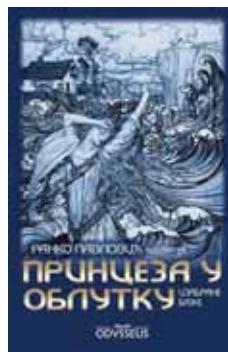
Početkom prošle godine banjalučka „Art scena“ objavila je njegovu knjigu „Put u čitanku“, koja zapravo predstavlja obnovljeno, prošireno izdanje zbirke „Jedna Priča i druge priče“, nagradene u rukopisu nagradom „Fra-

Grgo Martić“ za najbolju knjigu za djecu u BiH i prije desetak godina objavljene u Kreševu. O ovom izdanju istaknuti pjesnik Stevan Tontić je napisao:

„Ovo je zbirka kratkih priča za djecu, čiji je autor Ranko Pavlović (1943), izuzetno plodni i osvjeđeni pripovjedač i pjesnik za čitaocu svih uzrasta. Pavlović i ovdje pokazuje mnoge svoje spisateljske vrline. A u te vrline spadaju, prije svih, izrazita inventivnost i maštovitost ovih priča, njihova uvjernljiva motivisanost, klasična jednostavnost i stilska pročišćenost, s prisustvom poetskih i hu-

mornih svojstava govornog jezika, što ih čini zanimljivim i čitljivim u mjeri svake dobre, pa i vrlo poželjne lektire. Čitanje ovih priča dovodi do pravog osjećanja „zadovoljstva u tekstu“, kako je to davno formulao Rolan Bart. A ono što posebno karakteriše književni postupak i stil Ranka Pavlovića u ovim pričama, koje većinom možemo svrstati u bajke, jeste to što je sam čin pričanja ili pripovijedanja podigao na ravan noseće, glavne radnje, a samu priču promovisao u svoju junakinju – u Priču (pisani velikim početnim slovom).“

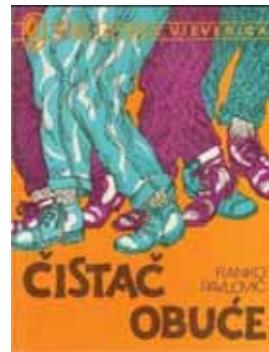

»Prometejev čvor«

»Pečat nad ponorom«

»Princeza iz oblutka«

„Art print“, takođe banjalučki izdavač koji se trudi da nekako prebrodi križu u izdavaštvu, objavio je Pavlovićevu zbirku soneta „Prometejev čvor“. Iz mnogobrojnih prikaza objavljenih o ovoj pjesničkoj knjizi izabrali smo kratak odlomak iz teksta pjesnikinje Željke Avrić:

„Svaki čovek ima svuj put, često strm i stenovit, na kojem mu se neretko ispreči Sizifov kamen, obuzmu Tantalove muke; stoji ispod Damoklovog mača ili pokušava da razreši Gordijev čvor. Mašta može da dopre tamo gde se nogom najčešće ne može. Unutrašnji svet uvek je bogatiji od onog koji nas okružuje. Zatvoreni očiju i u mašti putujemo na najudaljenija mesta i letimo daleko više nego najmodernijim vozilima, najbržim avionima.

Ljudi mogu biti i bolji i gori, svet se može promeniti, ulepšati, postati okrutan ili dobro mesto za život, ali Budnih sanjara uvek će biti (sonet Kovčević uspomena) na ovoj planeti. Ispod kape nebeske. Među nama i u nama. Unutar korica knjige.

U rečima, odlomku, stihu. Između Četiri zida... Zar je svijet mali? (sonet Zidovi moje sobe)

S posebnim interesovanjem dočekana je zbirka sa više od stotinu Pavlovićevih kratkih priča pod naslovom „Pečat nad ponorom“, na čijem objavljuvanju su se udružili „Štampar Makarije“ Beograd, „Obodsko slovo“ Podgorica i „Hercegovina izdavaštvo“ Trebinje. Ovdje smo izabrali kratak odlomak iz sveobuhvatnog prikaza prof. dr Cvjetina Ristanovića:

„Modelovanju kratke priče Ranko Pavlović pristupa na osoban način. Ne samo da u njoj misao vješto „sabija u orahovu ljusku“ nego i detalje koristi sasvim racionalno. Većina njegovih priča ne sadrži nikakve opise niti objašnjenja, ali zato detalji, bilo da su uzeti iz stvarnosti, bilo da su proizvod maštete, tu dobijaju značajnu ulogu. Bez obzira na to iz koje sfere potiču, oni u priči više nisu samo puke činjenice, nego su preobraženi u simbole i metafore univerzalne stvarnosti koja i jeste cilj svake prave umjetnosti. Transformaciju isječaka stvarnosti u umjetničke slike mogu ostvariti samo pisci koji dobro vladaju svojim jezikom. Ranko Pavlović je sigurno jedan od njih. On to pokazuje sposobnošću lucidnog uočavanja bitnih životnih pojava i njihovog oblikovanja u uvjerljive priče, čak i kad su im u osnovi imaginacija i san.“

Konačno, pred sam kraj prošle godine beogradска izdavačka kuća „Odysseus“ („Odisej“) objavila je izbor iz tri knjige Pavlovićevih bajki, naslovivši ga „Princeze iz oblutka“. O ovoj knjizi Stefan Brezar piše:

„Bajka, uz mit, predstavlja osnov fantaštične književnosti, iz koje su se kasnije razvili svi žanrovi. Ipak, bajke nastavljaju da se pišu, što dokazuje i ova knjiga, našeg domaćeg autora, Ranka Pavlovića. Beogradска izdavačka kuća Odysseus prikupila je u jednu zbirku 27 bajki koje su ranije bile objavljene u Pavlovićevim zbirkama „Zlatnodolske bajke“, „Moć divlje oskoruge“ i „Svirala od ružinog drvetra“. Pavlović je kao bajkopisac, inspirisan narodnom tradicijom, legendama i folklorom i naročiti akcenat stavljaju na danas gotovo isčeze vrednosti, kao što su hrabrost, odvažnost i spremnost na žrtvu za druge. Iako inspirisan starim, on uspeva da stari žanr bajke odene u novo ruho i privuče pažnju modernih čitalaca i slušalaca. Ako želite da se vratite u djetinjstvo ili uživate u jedinstvenoj magiji bajke kao forme, onda je ova zbirka baš za vas.“

Ostaje nam da se nadamo da izdavaštvo predstope bolji dan i da ćemo biti u prilici da pozdravimo i pojavitivanje novih izdanja mnogih autora s ovih područja.

Ranko Pavlović

BANJALUČKO PODNE U DOBA KORONE

Prolećečkašljuca, povjetaracpirka,
zastalo vrijeme, tromo i dremljivo.
Iznijemog parka podneškilji, virka,
tihomelje sate u brašnastomilivo.

Ne listadrveće, jerzašto bi, kome?
Pustimilicamatekponoko mine,
u mutnom pogledu misli mu se lome,
uranja poguren u oblak tišine.

Umjestogoluba, natrgsletivrana.
Pobjegoševraci u svojakrovista,
promukli gak vranin za njima se grana.

Suncegrijuđeuuprkoskoroni,
prednjim je nemoćna, ne može mu ništa.
... A životjojkaže: Kloni me se, kloni!

(Iz zbirke "Prometejev čvor")

PISCI O SEBI

KNJIGA I JA

Piše: Ranko RISOJEVIĆ

Vrijednost književne nagrade "Nasija Kapiđić Hadžić – Vezeni most" potvrđuje i saznanje da je više njenih dobitnika nominirano i za najugledniju svjetsku nagradu u literaturi za mlade koja nosi ime švedske književnice Astrid Lindgren. Njima se ove godine pridružio i banjalucki evropski književnik Ranko Risojević, kojega je za veliko priznanje predložila Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH. Već taj čin dokazuje, da je autor stvorio vrijedan literarni opus, u kojem uz niz romana, pripovedaka, poezijske i esejske plijene i knjige za djecu, među kojima je školskim čitaocima posebno omiljen roman "Dječaci sa Une", u kojem Risojević opisuje svoje djetinjstvo i školovanje na obalama Une, u Bosanskoj Kostajnici. U tom ozračju je i ovog sjećanja, objavljeno u knjizi "Pisci o sebi – Sličice iz djetinjstva", u izdanju "Dječje knjige" iz Sarajeva.

Kad sam krenuo u školu, imao sam samo jednu knjigu – Bukvar. Nisan bio siguran da znam sta će mi ta knjiga. Čim bih je ugledao, osjetio sam oduzimanje slobode, odlazak u školu gdje me čekaju učiteljica i lično direktor na samom ulazu, da bi provjerio treba li me propustiti unutra. Ja sam mislio da mi ne treba propustiti i da bih ja više volio provoditi vrijeme sloboden kao bilo koja božja životinja. Ptica, riba, pas i mačka. Ili moj stariji drugar Kemo. On nije mogao da vidi očima moj Bukvar. Više puta pokušavali su da ga dovuku u školu, da mu daju što i jađnim dacima, ali on je već iduće dana ostao kod kuće, ili bi se sakrio u Starom gradu. Ponekad je poput goluba spavao pod mostom, na gredama visoko izdignutim iznad Une. Takav život bio je za sve nas očaravajući.

Ja biv slike knjige spalio, mrmrljao je on više za sebe nego da ja to čujem. Nisan bio sam, tu su se još muvali moji drugari, Halid, Radе, Dogaz, Farko, Zvone, ponekad bi se priključila i neka djevojčica, Namka, Vera i njeni sestrica, malo Drinka. Svi, osim Keme, imali smo školski pribor, sveden na malu crnu tablicu, sa zavezanim spužvom i neizbjegljivo pisaljku kojom smo pisali po toj crnoj tablici, i već narečeni Bukvar, vjerojatno Kemi najmržu stvar od svih. Kada cu kasnije opisivati Kemin obraćun s mojim Bukvarom, u jednoj od priča Dječaka sa Une, imao sam u vidu njegovu slobodu da na mrski knjigu ispalj punjenje od baruta, olovnih kuglica i papira iz svoje kubure. Uzeo mi je iz ruku, kao nešto opasno, stavio na šljivinu granu i opalo.

Bila je to osuda na smrt. Iako nisam volio ni školu ni Bukvar, nije mi bilo lako da gledam izvodjenje smrte kazne nad za naše društvo stranim neželjenim gostom.

Okrenuo sam se na drugu stranu, drhteći u strahu od onoga što će se uskoro desiti. Pitao sam se, ipak, šta će na sve to reći majka? Kako će me kazniti direktor škole, a prije njega svakako i učiteljica Bosaza koju su govorili da je veoma goropadna?

Ali, od ubistva Bukvara nije bilo ništa. Kemina kubura ručne izrade se raspala, njemu je iz ruke tekla krv koju je lizao kao povrijeđeni pas šapu. A moj hrabi Bukvar je stajao tamo gdje ga je on bio stavio, na šljivinu grani.

Obradovao sam se ishodu ovog strijeljanja. Neka, neka, neću biti kažnjen. Nije kriv Bukvar što je na volim školu.

Prošlo je nekoliko godina od tada, pedalj po pedalj, približavao sam se prvo Bukvaru, zatim i drugim knjigama. Školskim, lektirskim, onim čiji je čuvat i gospodar bio kostajnički bibliotekar Alija Novljaković. Zavolio sam tu biblioteku, tog čovjeka, sa urezicom „Razum, ovaj, Ranko!“ u kojoj se mijenjalo, naravno, samo ime sagovornika. Mislim da mi je baš on, sasvim slučajno, kraj mostića preko potoka Unčica, više godina kasnije, pokazao dvije pjesnikinje, prvi put na nisu Kostajnici, slavnu Desantu Maksimović i njenu prijateljicu Veru Obrenović Delibašić koja je porodično bila vezana za Kostajnici. Bio sam zaprapšten da našom varošicom šećuživi književnici iz lektire. Prvi put sam recitovao javno „Krvavu bajku“, potresen stihovima o streličnim dacima, mojim dalekim drugarima.

Ako su pjesnici živi ljudi, rekao sam te večeri sebi, onda bih i ja mogao

napisati neku pjesmu. I počeo sam. Prvo o školi, nevično, kao sv početnici: *Povučena malo s puta,/leži naša stara škola kruta./Omalena ali lijepa,/za neznanje ima lijeka.* Nezgrapno, naravno, ali sasvim tačan opis naše škole.

Kad sam napisao dovoljan broj pjesama, odlučio sam da načinim sam sebi knjigu. Od razglednice koju je majka primila - korice, od neiskorištenih listova sveske - stranice. Knjiga je bila tako malena da je mogla stati na moj dlan, veličine 4cm po širini, a 5cm po visini. Nasao sam komad crvene svile od odrpatka bluze koju je moja majka šila na svojoj singerici i presukao korice. Na njima sam ponosno napisao PJESME, 1. Ta oznaka 1 govorila je o mojoj namjeri da nastavim književni posao. Moja prva knjiga imala je ni naziv ni više nego 70 strana, od kojih je 59 bilo ispisano sitnim rukopisom, naliv-perom ili penkalom. Posljednja pjesma bila je posvećena proljeću. Školsku, tu sam složio sve što sam smatrao da treba da sadrži jedna pjesma. Ovdje je prvi put citiram u cjelini, onako kako sam je tada napisao u svoju knjigu, sa pravopisnim greškama, prilvatajući već tada pjesničku slobodu, i bez lomljenja na stihove, pošto su stranice bile toliko malene da to nije bilo moguće:

VJESNICI PROLJEĆA

Visibaba provirila, svoju glavu pomolila, zapjevala sjenica, pokraj dječijih saonica. Tuda juri Zvone, na saonice on je sjeo, niz brdo je pjesmu pjevo. Raduju se dječa proljetnome danu, u igru su pozvala svoju staru nanu. Kad je bilo igre dosta, on tada časte gostia. Gost im je bila visibaba stara, u proljeće ona dotakpala.

Postavši tako potpuni stvaralač jedne knjige, pisac, prepisivač, štampar, knjigovezac, izdavač, uz Aliju Novljakoviću pomalo sam bio i bibliotekar. Nastojao sam da na svojoj polici u kuhinjici ono malo knjiga koje sam nakupio rasporedim slično našoj kostajničkoj biblioteci. Mnogo godina kasnije, postavši rukovodilac velike biblioteke, pročitao sam tekst Ive Andrića kojim se on obratio pedesetim godinama velikom skupu bibliotekara ondašnje Jugoslavije, sa skromnom temom police za knjige. Veliki i mudri Andrić govorio je ljudima knjige o značaju malih, kućnih biblioteka, jer one opremenjuju prostor stanovanja. Nisu isto stan u kome postoje policu sa knjigama i stan u kome nema ni police ni knjiga.

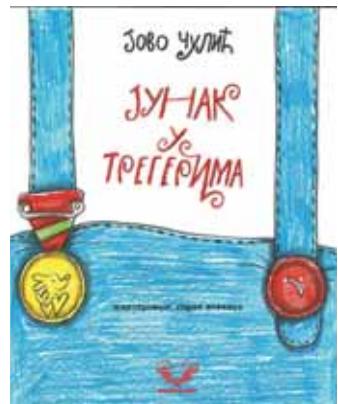
Tako je moj život postao vezan za knjigu, sa svim što ona nosi sa sobom. Bio sam pisac, urednik i izdavačkom preduzeću „Glas“. Banjaluka, urednik časopisa „Putevi“ i u kraju radnog vijeka bibliotekar. Knjige su bila moja sudbina. Prevrsteno one koje sam sam napisao, razmornice po svojoj tematici, po vrsti, pjesničke i prozne, za djecu i za odrasle, tragajući stalno za novim načinom da pokazujem svoj svijet, svoju neprekidnu radoznalost. *Život je san*, rekao je i napisao stari španski književnik Calderon dela Barka, meni je činilo da je svaki ljudski dan jedno čudo i ostvaren san. Od jutra, kad otvorim oči, do večeri, kada plovim prema moru snova, tkaju se priče i pjesme, samo treba da ih napišem.

Nikada nisam sadržavaju svojih tekstova, priča i romana, podešavao prema uzrastu budućeg čitaoca, jer je on sam, taj sadržaj, tražio i oblikovao način pristupa, ono što pomalo priču približava mlađom čitaocu zahtijeva jednostavnost i direktnost, povjerenje i vjeru u moć priče i knjige. Sve sumnje ostavljaju knjigama za odrasle.

Kada sam dobio nagradu „Branko Ćopić“ za roman „Bosanski dželat“, samome sebi sam rekao da je to diplomska s potpisom pisca koji je uvijek u sjenci mojeg pisanja kao učiteljica Bosa, ništa mu ne može da promakne. Još mi dlanovi bride od njenih pedagoških metoda kojima je kažnjavala moju brijavost, mastilo prosuto po zadaćnicima, ali i usta od uva do uva kada pohvali moji literarni sastav. S piscima je uvijek tako, oni su vječni daci i vječni učitelji. A taj je njen lenjir, kako da vam kažem, raznovrsno mjerilo, samo to treba da vrijeće saznati. Čak i za moju malu knjigu koja je u međuvremenu porasla.

Bajka u stihovima

Pjesnik Jovo Čulić, »Prvak u hvatanju zjala«,
ovog puta kao »Junak u tregerima«

Medu novim naslovima, koje ćemo zajedno s njihovim autorima listati i čitati na ovoj godišnjem »Vezenom mostu«, ima i jedna knjiga koja će naš posebno razvedriti i vratiti u godine djetinjstva i dječijih rimovanja; to je jedna poema, bolje reći – bajka u stihovima, koju je od jednog miša, Makarija, slušao, i složio po strofama, **pjesnik Jovo Čulić**. Na živopisnim koricama, koje je oslikao, i sa brojnim unutrašnjim stranicama, **slikar Goran Novakov**, čitamo i naslov: »Junak tregerima« (izdavač »Mudro slovo«, Banja Luka). O kakvom je junaku riječ, i o kakvim se to tregerima radi i gladi, saznaćemo čitajući ovu stihovanku, ne ispuštajući je iz ruku i s očiju sve do kraja. Jer, trebalo je saznati da li će, nakon svih neizvjesnosti i opasnosti, Makarije ipak zaprositi svoju ljubljenu Makarenu?

Na početku, ipak se prvo prepustimo Čulićevim strofama koje nas uvode u ovu pjevaniju, a svaka pjesma i svoju priču ima:

Sada ču vam ispričati / šta se zbilo jednog dana / u dvorištu seoskome, ispred moga mišjeg stana. // Dogadaj je bio ježiv. / Kad se sjetim,

majko moja! / Saznaćeće ko je Kokan / i kakvog je bio soja. / Sve sam fino zapisao. / Vidjećeće ko je Frizla. / Da l' je bila plemenita / il' je bila neka smižla. // Očima sam svojim gledo. / sve što piše, istina je. / Da l' pravedna bješe Mimi / il' za pravdu i ne haje. / Kad je bilo tako strašno, / da strašnije moglo nije, / da l' je Kizo bio hrabrar, / il' se možda i sad krije? / Tog sam ljeta ludo bio / zatjubljen u Makarenu. / Maštao sam da ču jednom / da je prosim ja za ženu.

A nakon toga, počinju čarolije i vragolije. Napuhani pijevac Kokan brzo je ispuhao, kad je trebalo da spašava svoje kokice od grabiljiva, ali je tu onda, bez straha i razmišljanja, šta bi mu se moglo desiti, na dvorišnu scenu stupio novi mali junak, psić Kizo, koji je hrabro krenuo u oslobođanje kokice i ostalih dvorišnih ljepotica... To se ne može prepričavati, to treba doživjeti, i zato treba ovu poetsku priču pročitati do kraja.

O ovoj pjesničkoj priči, čaroliji, pisao je i novosadski pjesnik **Branko Stevanović**:

„Jovo Čulić, osvedočen i za svoje dosadašnja književna dela namenjena mladom

čitaocu s razlogom nagradivan autor, odlučio je da poemom »Junak u tregerima« počasti publiku početnog čitalačkog uzrasta, uključujući i one medu njima koji za sada od drugih slušaju šta se u knjigam piše, budući da tek treba da se upuste u važnuavanuturu opis menjavanja i samostalnog čitanja.«

Ističući kako Jovo Čulić »dobro barata stihovima i rimama«, i kako poznaje »psihologiju djetinstva«, pjesnik Stevanović u svojoj recenziji kaže da je on »ostao mudri dečak« koji »zna slikovito da se igra rečima«, da izmišlja i da nis s puno duhovitosti i lepršavosti vodi da prvog do zadnjeg stiha.

I sami naslovni Čulićevih knjiga to potvrđuju: »Miran kao prepariran«, »Tako stoje stvari«, »Ako se nadeš«, »Ruku pod ruku kroz brojeve i abzuku«, »Prvak u hvatanju zjala«, »Zadnja pošta Madagaskar«. I on je jedan od »Prinčeva dječjeg carstva« u Banjoj Luci, a upravo ovih dana pripala mu je i ovogodišnja nagrada »Zlatna Gašino perov« u Srbiji. Bio je takode nominiran za značajnu svjetsku nagradu »Astrid Lindgren«.

U hvatanju zjala

Ako se nadeš
U hvatanju zjala
Ozbiljan budi
To nije šala

I hvataj jednu
Po jednu zjalu
Pa ih ko krave
Trpaj u štalu

To ti je majka
Priroda dala
Da budeš prvak
U hvatanju zjala

U ljubavi

Ako se nadeš
Nekad u ljubavi
Tad budi hrabar
I ne balavi

Sve nek' se praši
Neka se dimi
Otvori srce
I ljubav primi

Kad budeš car
Onda i caruj
Otvori srce
I ljubav daruj

KAD NAM PJESMA PRUŽI DLAN...

»Pružimo djeci ruke«, poručuje u svojoj novoj knjizi pjesama za djecu Ljubica Topić Perkman, koja je svoju stihovnicu sama i ilustrovala

Već svojom prvom zbirkom pjesama, objavljenoj još 1996. godine u »Bosanskoj riječi« (Sarajevo), Ljubica Topić Perkman je odredila svoje poetiske staze koje su je, slikovito, emotivno, vraćale najviše u djetinjstvo – na padine kraj Čelince što su se blago spuštale prema rijeci Vrbanji, i na kojima, u sjećanjima, još ujek stoji prizemnica zagrljena plotom iza kojeg se svakog jutra, i prije sunca, pojavljuje majčino i brižno i nasmijano lice. I tako, »u sjaju oka titra uspomena«, vraćajući pjesnikinju dane... djetinjstva čista». I, slike djetinjstva bivali su sve dalje, ali čežnja još veća, još bliža, koja se prelijevala i u naredne zbirke pjesama i priča – »Kraj ljeta«, »Most ljubavi«, »Rijeka djetinjstva«, »Miris šumskih jagoda«, »Boje života«, da bi oživjele i u njenoj novoj knjizi pjesama za djecu »Pružimo djeci ruke«, u kojoj pjesnikinja i pjesme pružaju djeci stihove i ruke na čijim dlanovima prostiru svoja polja preputna čudesnih cvjetova i snova.

U predgovoru ove zbirke »veselih pjesama

za djecu«, kako čitamo u predgovoru koji potpisuje pjesnik Ismet Bekrić, svojom pjesničkom porukom – da pružimo djeci ruke, pjesnikinja Perkman, inače naša saradnica, želi da proširi prostore dječje igre, i svekolike ljubavi, a prije svega mira i ljepše sadašnosti i budućnosti, jer »dosad je u našeoko malo, previše rata i užasa stalok. A u ovom svijetu, u kojem nikad nije previše ljubavi i brige, posebno prema djeci, sve je važno, i školsko zvono, i igre u vrtiću, i majčin zagrljaj, i hrastovi, jelje i ptice u šumi, pa i onaj posljednji opali list kojemu dijete ruža svoj topli dlan.

Recimo još da je autorka sama i ilustrovala svoju novu knjigu, čineći je tako još ljepšom i razigranijom.

»Pjesme ove zbirke imaju svoje poruke i poduke«, piše u pogовору prof. Momčilo Spasojević. »Satkane su od finih nitи sa lijepim osjećanjima. Prijemčive su, razdragane, sa mnogo veselja, humora i smijeha. One snažno djeluju na dječiju maštu i veoma su jezgrovite,

sadržajne, slikovite, te pružaju veliki estetski užitak... Pjesme Ljubice Topić Perkman odlikuju se iskrenošću, dubinom i snagom lirskega zanosa...«

Izlazak ove knjige pozdravila je i Jelena Ivanković, direktorica Narodne biblioteke »Ivo Andrić« u Čelincu. Ona između ostalog naglašava: »Pjesnikinja se i kroz ovu zbirku, kao ranije u pričama, poeziji ili u slikama, vraća svojoj glavnoj književnoj temi i inspiraciji – djetinjstvu. Djetinjstva se ona sjeća sa nostalgijom i čejnjom za bezbržnim danima i majčinom toplinom... Pjesme odaju lakoćom i bezbržnošću, baš poput djetinjstva o koje pjevaju.«

Svoj razigrani dlan, prepun ptičjih cvrkuta, cvjetova, drugarstva i ljubavi pruža nam, tako, ova stihovnica u kojoj će i djeca i stariji ponovo otkrivati, i spoznavati, da je djetinjstvo jedno, vječno, čudesno, kao pjesma bez kraja u koju svako može uplesti svoje riječi i svoje želje.

Kofer pun sjećanja...

Sačuvaj taj kofer
pun majčinih zagrljaja
i kad bi joj ruke bile zauzete,
i retnih odsjaja
i u danima sivila,
dječijeg smijeha
pa i ponekog malog grijeha.
kojeg nam je majka
unaprijed oprostila.
Kofer pun neuvjelih
latica cvijeta
i majčinih savjeta,
što u nama žive,
kao najljepša bajka.

Kofer pun sjećanja
I nedovršenih sanja
što u nama žive
sva ova ljeta
kao stara kuća
i taraba od pruća
koja je znala i da procvjetja.
Pažljivo kofer zatvoriti
i sjećanja razgori,
sačuvaj to što traje,
majčine zagrljaje.

Očev brk

Bilo jutro ili veče,
bilo ljeto ili zima,
govorilo cijelo selo
o očevim brkovima.

Brkove je nosio,
njima se ponosio.

Jednom, kad se brijaо,
britvica, ko zvrk,
malo skrenu ustranu,
odreza mu brk.

Sad se otac žali,
jedan brk mu fali.

Ne govori ništa,
stisle mu se oči,
tuguje i čeka
da mu brk poskoči.

Igra boja i sjećanja...

... u novoj zbirci pjesama Nataše Križanić, koja je ovog puta posvećena djeci i djetinjstvu

Nakon svoje prve zbirke pjesama »Most duginih boja«, objavljene početkom 2020. godine u ediciji »Banjalučki žuborič izdavačke kuće »Grafika Bor / Borovci«, Nataša Križanić već godinu kasnije želi nas ozariti novom stihovnicom – ovog puta to su pjesme iz djetinjstva i o djetinjstvu prepune razigranosti, odrastanja, igre, ljepote prirode, ali i sjetne kad nas zapljušnu stare slike zavičaja i obiteljskih albuma i uspomena, čitamo u predgovoru nove zbirke pjesama Banjalučanke u SAD-u, Nataše Križanić, u kojoj se prepišu i igraju riječi i boje, i u kojoj sve to doživljavamo kao igru boja i djetinjstva. Zato nije ni čudo da se knjiga i zove »Igra boja«, koje je među korice svoga izdanja uplela izdavačka kuća »Lijepa riječ« iz Tuzle. A ljepoti te igre uvelikoj je pomogao i slikar Omer Berber, svojim nadahnutim, čudesnim ilustracijama.
»I sve se tu

prepiše u čudesnu igru boja, onih koje ne otkrivamo samo očima nego, još više, svojim bićem i osjećanjem, i kao nekadašnja djeca, i kao majke i očevi koji sada imaju svoju djecu, i s kojom nastavljaju svoje puteve igre, maštice, ljubavi, svekolikog života, »zapljuškuju« nas dalje riječi iz predgovora koje je napisao također pjesnik za djecu Ismet Bekrić.

»Idi svojim putem mašte, / budi uvijek kao djetete...«, čitamo već u prvoj, uvodnoj pjesmi ove radovnice. A o čemu nam govore, šapuću, cvrkucu, ove pjesme, čujemo i osjetimo već u samim naslovima ciklusa: Uspomene na djetinjstvo, Hajde da se igramo, Dan prepun sreće, Kač cvjet u polju. Život je za Natašu Križanić kao beskraini prazni papir kojega treba učiniti bogatim, šarolikim, razigranim, prepunim sunca i odsjaja. A pjesma, i dječja mašta, udahnjuju tom praznom prostoru svoju stvaralačku en-

ergiju i ljepotu: »I papir više / prazan nije, / mašta ga dječja / k'o sunce grije.« Jer, u ovom svijetu neprolaznog djetinjstva, u kojem uvijek dolaze nova djeca, »i cvjetić najmanji ima šta rečia«, pa pjesnikinja Nataša Križanić i poezija, posebno onu za djecu, doživljaju kao stalnu obnovu ljepote i dobrote: »Osjećam, u meni / pjesma sad cvjeta, / rascavala ruža / na pragu ljeta.« A u tom svijetu djetinjstva, tom »polju na dlanu«, i sami stihovi, i sama pjesnikinja, samo su djejivoj jedne beskrajne pjesme djetinjstva i života: »I cvjet cvjetu / već se privija, / u tom buketu / sad sam i ja.«

Budimo, zato, i mi, cvjetovi i latice tog buketka, prepustajući se »Igrici boja« koja nas mami u ovu razigranu zbirku koja nije samo za djecu, nego za sve one koji ljepote i dobrote djetinjstva nose u sebi kao čudesni dar.

Dok moj grad spava

Kao biser
u riječnoj školjici,
spava, daleko,
moj rodni grad,
prolaze proljeća,
kao populici,
ali se svega
sjećam i sad.

I dok on spava,
ja nemam sna,
misli mi jedre
kroz daljine,
nad gradom bdiju,

kao okna,
iz ove daleke,
hladne tudine.

Djetinjstvo

Pitalo dijete oca svoga,
ima li vremena, bar još malo -
zovu poljana, lopta i nogu,
i srce što se razigralo.

Za stolom velikim otac sjedi,
hrpe papira pred njim se plaste,
pogleda dijete, pa papir bližedi,
živnuše želje vragolaste.

U trenu jednom otac shvati,
pa ruku pruži: »Idemo, sine!«
Papir će čekati i kad se vrati,
ali neće djetinjstvo koje mine.

Pjesme za Safikadu

Pjevamo vječnoj ljubavi...

»Legenda o Safikadi priča je o ljubavi i onima koji su se voljeli toliko, da su se zaklinjali na vječnu ljubav – do groba. A rodila se u vrijeme kada se i ljubav radala na prvi pogled, bolje reći na samo jedan pogled, jer u Safikadino vrijeme djevojka je mogla samo kroz mušabak imati »svoj prozor u svijet«, odnosno svoj bijeg u ljubav. O vječnoj, iako tek začetoj ljubavi Safikadinoj, u Banjaluci ima više verzija. Po jednoj, onoj najljepšoj, idiličnoj, Safikada je teško podnijela odlazak voljenog askera na neko ratište, pa je na vijest o njegovoj pogibiji pohitala u najljepšem svadbenom ruhu pred top baljemaz, u

trenutku kad je fitilj dogovrijevao, stala pred nj' i otisla u smrt, da bi u vječnosti nastavila uz njega živjeti...«

Ovakvo je čudesnu banjalučku legendu oživio publicist Aleksander Aco Ravlić, u prvoj knjizi Banjalučkih žubora »Prepisano sa sedara«.

Svjedok legende

Svjedok legende o Safikadi, priči »ljubavi i onima koji su se voljeli toliko, da su se zaklinjali na vječnu ljubav – do groba«, kako je zapisao publicist Aleksandar Aco Ravlić, upravo je Safikadin grob, koji se nalazi na pola puta između Ferhadije i tvrđave Kastel, priljubljen uz ugao prizemne već oronule kuće. Ovo mjesto je već godinama izvjesno svetište na kojem i mlađi i stari, svih nacija i vjeroispovijesti, pale svjeće – za ljubav, za čežnju, za sjećanje, za nadu.

Ovu banjalučku legendu utkao je u pjesmu i Vlado Dijak. »Drugi narodi izmišljaju legende, a mi imamo jednu od najljepših... Riječ je o Safikadi«, napisao je i novinar Vehid Gunić, koji se prisjeća da je, poslije katastrofalnog oktobarskog zemljotresa 1969. godine, i svoj prvi izvještaj za Radio Sarajevo poslao upravo sa Mezara vjernosti. »I u toj noći, kada je Banjaluka proživiljavala teške i dramatične trenutke u svojoj historiji, na Safikadinom grobu gorjelo je najmanje desetak svijeća.« Dijak je u svojoj pjesmi, koju je uglasbio Vlatko Marković, a pjevala istaknuta interpretatorka sevdalinki Zekija Čuturić, upravo »uhvatio« tu tajnovitost i svjetlost Safikadinog groba

– ko to sve i u mračnim noćima pali svijeće vječnoj ljubavi: *«I ove noći neko će proći / baš pokraj zdanja Ferhadije. / Neko ko, možda, beskrajno voli, / što ljubav cijeni, ljubav krije. // Niko ga, kažu, viđo nije, / i niko ne zna ko to radi, / ko svako veče, dok ašam pada, / zapali svijeće Safikadi.»*

Pjevamo ljepoti i uspomeni

Safikada je, kroz pjesme i note, živo prisutna i u vrijeme susreta Banjalučana »Vezeni most». Pjesnici ovoj krvkoj, ali hrabroj djevojci posvećuju stihove, a susreti su uglavnom i počinjali koncertom na kojem su dominirale arije iz opere »Safikada« koju je, na libreto Slavka Podgorelca, stvorio banjalučki muzički pedagog i kompozitor Muhamed Insanić. Opera je doživjela premijernu izvedbu – krajem 2012. godine banjalučkom Narodnom pozorištu.

Na Safikadin grob stavljena i ploča koja ukratko, na više jezika, putniku namjerniku ili turističkom pohodniku priča o banjalučkoj tragičnoj ljubavi. Postavljanje te ploče je podstaklo i Atifa Turčinhotića i hor »Safikada« da svakog ljeta, u vrijeme druženja, organizuju zajedničko polaganje cvijeća, paljenje svijeća i mali kulturni program. Svakog ljeta žene iz hora »Safikada« donose bukete cvijeća, svijeće i – svoju pjesmu posvećenu Safikadi.

»Ovo je za nas poseban doživljaj, pjevamo vječnoj ljubavi a ne mržnji, pjevamo ljepoti i uspomeni iz koje se rada samo dobrota«, rekla nam je Atifa Duna Kika, koja uspješno vodi hor »Safikada«. »Rado ćemo ovđe zapjevati svakog ljeta, uvijek i nove pjesme.«

Pjesničko-muzički omaž Safikadi postao je lijepi dio programa susreta Banjalučana »Vezeni most«, koji iza sebe ima već više godina druženja. Uz nova knjige, muzičke večeri, izložbe, sportske i društveno-političke manifestacije.

Tako treba da bude i ovog jula. Uz stihove i poeziju. I već tradicionalni nastup dječje lutkarske grupe »Roda« koju vodi glumica Nevenka Rodić. U glasovima mlađih ožive i stihovi Nasihine pjesme »Vezeni most«. I pjesama Enise Osmančević Čurić, koja je godinama vodila ova poetska druženja. Da se ponovo vidamo i družimo, i »u svemiru da se ne izgubimo«.

Enisa Osmančević Čurić

U SVEMIRU DA SE NE IZGUBIMO

Od prijatelja do prijatelja
Pružena ruka, dobra želja...
Tako se zlatna nit isplete –
Ti konci čime klupko planete.

Što ih je više oko svijeta
Biće nam veća ova planetna,
I na njoj više mjesta ima
Čovjeku, ptici, krtici, svima.

Jer ako vjetar mržnje dune
I pokida te krhke strune,
Zemlja se smanji, sitna, i gola.
To znamo, nosimo ožiljke bola.

Pa smo se tražili među zvijezdama,
U snu, u ljubavi, u pjesmama.
Zato je potrebno da se ljubimo,
U svemiru da se ne izgubimo.

JEDNA LIJEGA VIJEST IZ BiH, IZ BOBARA I PLANJAX-a

SPOMENIK KNJIZI

Knjige i autori dobili su u dolini Usore, u Bobarama kod Tešnja, veliko priznanje otkrivanjem SPOMENA KNJIZI, sadnjom Aleje pisaca i Pjesničkim maratonom, sa druženjem u krugu proizvodno-poslovnog kompleksa PLANJAX GROUP, u koju su uključeni i brojni pisci čija ostvarenja čitamo i na stranicama našeg magazina.

Piše: Murisa M. BAŠIĆ

Svjetski dan knjige bio je najljepši povod da se u dolini rijeke Usore, u Bobarama kod Tešnja, sa projletnim cvjetovima otvore i stranice knjiga; u organizaciji Izdavačko-štamparske kuće PLANJAX komerc iz Tešnja, koja obilježava 33. godišnjicu uspješnog djelovanja, a u sklopu manifestacije PROLJEĆE S PLANJAXOM, svečano je otkriven SPOMENIK KNJIZI – stećak autorima i čitaocima.

- Ovo je jedinstven slaćaj na ovim prostorima, da knjiga dobije svoj SPOMENIK i to od samostalnog poduzetnika. PLANJAX je i na ovaj način pokazao da je opravданo preuzeo mjesto u vrhu bh izdavačko-štamparske industrije - istakao je akademik Gradimir Gojer, prilikom svećanog otkrivanja SPOMENA KNJIZI na kome je uklešen zapis iz Egipta, koji glasi: Knjiga je vrijednija od svih spomenika ukrašenih slikama, reljefom i duborezom jer ona gradi spomenike u srcu onoga koji je čita.

Aleja pisaca

Poslije svečanog otkrivanja SPOMENA KNJIZI (granitna stijena, sedam tona teška sa rosfrajnom rozentrom na betonskom postolju u obliku stećka, sa uklešanim tekstom), čije je rješenje uradio Pejo Matinović, brojni pisci i kulturni pregaoci prošetali su se i Alejom pisaca, koju su grafičari Planjaxa zasadili u oktobru 2018. godine, povodom 30. rođendana PLANJAXA.

U Aleji pisaca je zasadeno 30 sadnica za 30 godina poslovanja za 30 najljepših pisaca, čija su djela štampana u PLANJAXU. Tada su svoju sadnicu u Aleji dobili: Ismet Bekrić, Šahdo Bošnjak, Ramiz Brkić, Denis Dželić, Meša Đedović, Šimo Ešić, Gradimir Gojer, Vehid Gurić, Hadžem Hajdarević, Avdo Halilović, Idriz Hodžić, Nedžad Ibršimović, Jagoda Iličić, Senada Kadrić, Ibrahim Kajan, Dževad Kučukalić, Tvrtko Kulenović, Kemal Ljevaković, Bajro Perva, Bajruzin Hajro Planjac, Sara Sabri, Abdullah Sidran, Ibrahim Spahić, Mile Stojić, Suada Suljić Sokolović, Muhidin Šarić, Galib Šljivo, Kadifa Tahirović, Davorka Milutinović, Marko Vešović.

Poslije 30. godišnjice, svake godine Aleja dobije novog „stanovnika“. Tako je 2019. sadnicu sjećanja dobio književnik Halid Kadrić (2020), historičar Os-man Hadžić, a 2021. prof dr. Enes Kujundžić.

Izdavač za primjer

Poslije posjete Aleji pisaca, u velikoj sali Centra za obrazovanje odraslih EDU-KA BH, koji posluje u sastavu porodične grupacije PLAN-

JAX, održan je PJESENICKI MARATON na kome su se predstavili: Melida Travančić, Šahdo Bošnjak, Semir Spahić, Gradimir Gojer, Bajro Perva, Bajruzin Hajro Planjac, Suađ Alagić, Mehmed Đedović, Fajko Kadrić, Muamer Planjac, Ibrahim Spahić, Dževad Kučukalić, Jasmin Mehicić, Stjepan Đurčević Stipa, Ilijaz Dudić, Milan Džida, Maida Ajan, Amir Talić, Muhin Šarić, Rezak Hukanović, Amir Mašić, Đuro Kesić, Nura Suljkanović, te Nermira Bašić i Amrita Mehulić kao moderatorke.

Ovih dana redakcija Izdavačko-štamparske kuće PLANJAX komerc priređuje zajedničku zbirku POEZIJA IZ ALEJE, u kojoj će se naći stihovi i biografije učesnika Pjesničkog maratona i drugih autora.

PROLJEĆE S PLANJAXOM završeno je 30.aprila, kada je Izdavačko-štamparskoj kući Planjas svečano uručen CERTI-FIKATA ISO 9001:2015, te pušten u rad štamparski stroj HEIDELBERG PM 72-4 u pogoniju štamparije PLANJAX print. S ovom moćnom mašinom Planjaxova proizvodnja knjiga, novina, časopisa, kataloga, etiketa i dr. bit će znatno pojačanjena i ubrzana.

-Naša kuća je do pandemije štampala godišnje oko 200.000 primjera knjiga, 100.000 udžbenika za osnovne, srednje i visoke škole, te pola miliona primjeraka ĐERDANA, kojeg svakog četvrtka dostavlja na sva prodajna mjesto novina u Bosni i Hercegovini - istakao je za kraj našeg razgovora dr. Bajruzin Hajro Planjac, osnivač ove kompanije i glavni odgovorni urednik.

Akademik Gradimir Gojer

Banja Luka naših sjećanja: Dom kulture

ZLATNO DOBA KULTURE

Foto: Mirsad Filipović

Piše: Ozren Tinjić

Susret s Arsenom

Ipak, po mišljenju mnogih, zlatno doba ove ustanove su bile 80-e. Tadašnji direktor, Sejo Sadić, intelektualac par exelance, uspio je Dom kulture pretvoriti u jednu od najboljih institucija te vrste u BiH. Iz tog vremena ostala su mi u sjećanju koncerti Arsena Dedića i Dexa. Tada sam radio intervju s Arsenom i Davorinom Popovićem za banjalučki "Glas" i "Oslobodenje".

Arsen je bio susretljiv umjetnik i uvijek spremjan za razgovor. Sjećam se, pitam ga otkud toliku inspiriranost poezijom Tina Ujevića čije pjesme je ukomponovao i pjevao. Reče mi kako je njegovu poeziju čitao i znao napamet, te da su se upoznali u "Kavkazu", kazališnoj kavani, nadomak Hrvatskog narodnog kazališta. Tamo je Tin

obljižnjoj kafani "Blato". Otkud samo i uvijek crno vino, pitao ga je Arsen. Tin mu je odgovorio kako potiče iz Vrgorca, gradića u zaledini Biokova, inače poznatog kao vinorodni kraj. Te mu napomenuo kako uvijek sanja vinoskoke umjesto vodoskoka! A govoriti o njegovoj poeziji, značilo je prije svega duboko se nakloniti.

Da ti pjevač nešto kaže...

Krajem 80-ih Dom kulture su pohodili Indexi. Znao sam od prije Pimpeka, Davorina. Bez susetezanja je pristao na intervju. Kako su tek popodne stigli, a do koncerta je bilo nekoliko sati, imali smo vremena na pretek. Pričao mi je o svom ocu Stipi koji je porijeklom sa Brača. A Stipe je, nakon II svjetskog rata, bio u horu koji je prvi, uživo, zapjevao na Radio Sarajevu! Valjda, kako reče, i kod njega je ta "žica" za pjevanjem. Stanovao je u centru Sarajeva, u Mis Irbinoj 11, gdje mu je u blizini živio i najbolji i nerazdvojni jaran Mirza Delibašić. Inače, Davorin je bio igrač "Bosne" i odličan playmaker. Ali ljubav prema muzici je bila jača.

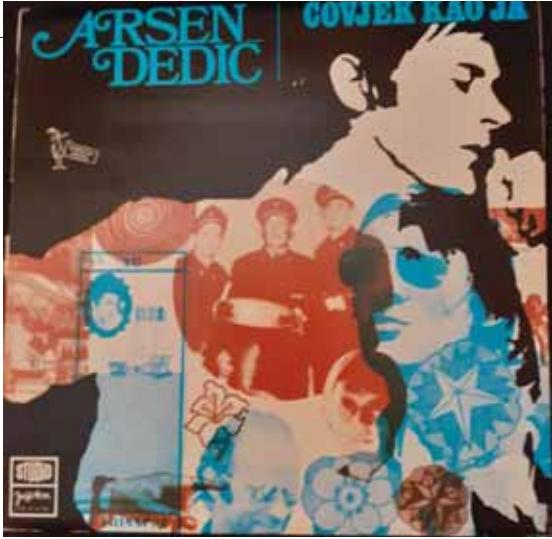
Elem, nakon toga me je zamolio da ga odvedem do nekadašnje banjalučke Realke, površi pijace. Vozio nas je, sjećam se, Ognjen Karabegović, Habega. Htio je da još jednom vidi košarkasko igralište iza stare gimnazije gdje je svojedobno igrao. A meni ne bi teško, pomislih, kada smo već u blizini, da odemo i do Manetovog kafića u Dolcu. Ljudi božji, kada ga je raja ugledala, prvo sa nevjericom, a onda oduševljenjem, sve kao da je poludilo. Jer, Davorin je bio legenda. Kasnije mi je, s osmijehom na licu, rekao kako sve ovo nije očekivao. I onda je slijedila ona njegova čuvena: "Da ti

Snimljeno u nobirajućoj sjednici u nekadašnjoj kafani "Blato".

ARSEN DEDIĆ (rođen 1938. u Šibeniku) – rodonačelnik naše autorske pjesme ili literarne šansone, kao pjesnik i kao kompozitor pojavio se u našoj modernoj zabavnoj kulturi početkom šezdesetih godina, kad je slageristička bila na vrhuncu svoga sija. Ali kad su iz obzora već lutnjele električne rokerske gitare. Tada on postavlja temelje svojoj i našoj specifičnoj »kantautorskoj« formi, tj. spoju literarno vrijedne poezije i glazbe, što će ga ubrzo pretvoriti u jednu od prvih kulturnih ličnosti naše estradne kulture. No, kao školovani muzičar, dakle kao skladatelj, instrumentator i dirigent, A. Dedić se ne zadovoljava samo »minutnim pjesmama«, već ispunjava i ambiciozne zadatke na polju filmske i kazališne muzike, razvijajući impresivnu estradnu karijeru, koja će ga učiniti poznatim i izvan granica naše zemlje. U stvari, A. Dedić je naš prvi međunarodno priznatи kantautor, o čemu svjedoče i dvije ugledne evropske nagrade (»Brel« i »Tenco«).

pjevač nešto kaže, kada sljedeći put dođeš u Sarajevo - moj si gost!"

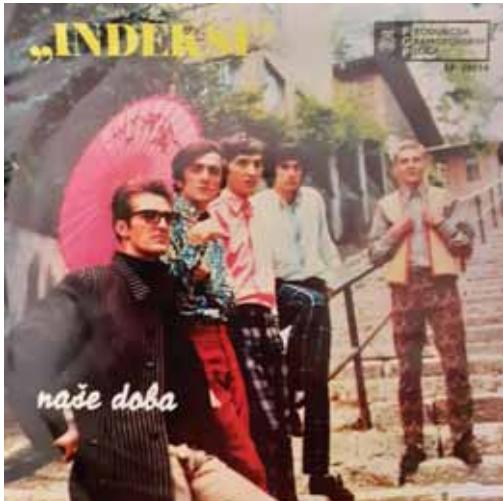
Nisam mogao odoljeti, mada sam nešto načuo, da ga ne pitam kako je nastala pjesma "Bacila je sve niz rijeku"? Sa sjetom na licu ispričao mi je kako se 70-ih godina zabavljao sa Rankom, inače Banjalučankom. Bila je to ozbiljna veza. Međutim, jednog dana je Ranka abortirala njihovo dijete i odjezdila u Ameriku. Otud u pjesmi "bacila je sve niz rijeku, prvi cvijet i otišla..."

A kakav je šeret bio govor i jedna anegdota iz Podgora na moru. Bile su isto 70-e. Uranio sam i negdje oko 7 sati (!) primijetim Pimpeka kako sjedi sam za stolom. Sjednem i zirknem pred njim punu čašu travarice a pored onaj hotelski med i kašićica. Pitah ga kakva je to kombinacija. A on mi odgovorio: "Slušaj, ja prvo uzmem malo meda, a na njega polete svi oni hajvani u organizmu. E onda uzmem i popijem travaricu i sve ih potopim!"

Šlag na kafu

Dom kulture je bio poznat i po nekim kulturnim mjestima. Recimo, restoran na prvom spratu koji je bio poznat kao skupljalište videnje banjalučke raje. Odlična kuhinja i susretljivo osoblje samo su dodavali "šlag na kafu". Ispod, u podrumu, svoj noćni klub je imao Gliga. Poznato mjesto po Gliginom dalmatinskom podruma koje je redovno dolazio iz Piska, mjesta nadomak Splita, gdje je posjedoval kuću. Opet, sa druge strane Doma kulture, na Titovoj, takođe u podrumu, živio je jazz club. I to sa muzikom "uživo". Sve u svemu, Dom kulture je bio to - u pravom smislu te riječi.

I na kraju, na ovaj tekst me ponukao divan čovjek, Ante Daja, sin velikog Mate. Spomenuo mi je njegovo drugovanje sa Sejom Sadićem i, na kraju, nastade ova priča.

Iz snova na javu: Opet sanjam Banjaluku

Vrbas pred kućom Jakupovića u Novoseliji

Tekst i foto: Miralem Pervizović

Nošeni ratnim vihorim, prognani iz svog grada, sa svog ognjišta, otjerani sa svojih radnih mjeseta utocište su mnogi Banjalučani našli diljem svijeta. Iako godine prolaze, decenije se nižu, želja za rodnim krajem ne menjava

Ramiz Jakupović došao je u Švedsku iz Banjaluke i sada živi u Jönköpingu, ali ne krije da je rođeni Kozarčanin odakle potiču skoro svi Jakupovići. Sa pet godina iz Kozarca stiže u Banjaluku jer su roditelji odlučili da će u ovom gradu njihova djeca imati najbolje uslove za školovanje i egzistenciju. Njegov otac i rođeni brat zajedno kupiše kuću i dvije porodice živješe i djeca odrastaše kao jedna složna familija.

Po završetku Mašinske tehničke škole upisuje Mašinski fakultet u Banjaluci, ali ga je više vuklo pisanje i društvene nauke pa studije nastavi na Pedagoškoj akademiji Banjaluci. Ne desi se to da se zaposlji u nekoj školi u gradu Banjaluci, pošto bijaše tada teško da Banjalučanin dobije posao u rodenom gradu, već samo u nekom udaljenom selu. Svakodnevna putovanja nisu ga privlačila pa osta' u svojoj čarsiji. Opet bi ono drugo, jer najveći dio profesionalnog rada do rata, proveo je radeci u fabrici "Jelsingrad". Ali pisanje i muzika su svakim danom okupirali njegov životni smisao. Za ljubav prema muzici najzaslužnija je bila ova složna familija, jer očevi su često pjevuli, a avljom se razlijevalo sevdah u sutonu tihom uz žubor Vrbasa.

- I moja majka je također bila nadarena i uvijek prihvatala pjesmu, a čak je znala svirati i usnu harmoniku što je bila posebna rijetkost i draž. Tad bi i mi djeca rado prihvatala pjesmu, uz nju. U

zajedničkoj kući rastao je i moj stariji brat (tako su se zvali međusobno - sin od amidže), Sakib. On je imao harmoniku i znao je dobro svirati jer se muzički skolovalo. Nakon Srednje muzičke škole u Banjaluci završio je i Muzičku akademiju u Sarajevu te postao pravi muzički profesionalac, prisjeća se Ramiz.

Stasavajući u složenoj ali harmoničnoj familiji, Ramiza još u pubertetskim danima poče sve ozbiljnije zanimati muzika i pjesme. Na početku to bijahu Kemal Monteno i Mišo Kovač, čije su pjesme bile muzički počeci koje je rado pjevao u društvu bliskih prijatelja. Vremenom, idući na igranke, na red dolaze i Deep Purple, Europe i ostala znana imena svjetske pop-rock muzike u to vrijeme.

Ozbiljnije bavljenje muzikom bilo je tek kada se udružio sa Sakibom koji se vratio sa studija u Sarajevu i zajedno su počeli da rade i komponuju. To su bili i prvi, mali honorari. Najčešće je Ramiz pisao tekstove, a Sakib muziku. Obično bi ovako komponovane pjesme davali pjevačima koji su se nalazili na početku karijere, a oni bi uzimali pjesme i snimali na svojim pločama i kasetama.

- Jednom prilikom sam napravio tekst i čak otpjevao onaku pjesmu, kako bi trebala otprilike da zvuči. Sakib je to čuo, dopalo mu se i odmah je uzeo i razradio pjesmu. Otišao je u studio Plazma u Banjaluci i htio je da on napravi probni demo-snimanak. Kako se u studiju zadesio i Enes Bašić, zamolio ga je da on snimi ovu pjesmu jer je smatrao da će Enes to bolje otpjevati. Enes prihvati i snimak su poslali na konkurs za predstojeći Iližanski festival. Ubrzo je iz Sarajeva stigao pozitivan odgovor, ali organizatori festivala htjeli su ubaciti drugog pjevača, kako smo čuli od nekih, radilo se o Radoslavu Rodiću Rokiju koji je bio u usponu karijere sa svojom hit-pjesmom "Žena". Ipak smo insistirali na Enesu, što je na kraju prihvaćeno. Tako

Ploča Enesa Bašića na kojoj je pjesma Jakupovića, izvedena na Ildži 1988.

je Enes Bašić sa pjesmom "Šta sam ja bez tebe" nastupio na Ildži 1988. i to veoma uspješno, a pjesma je naišla na zapaženu popularnost kod publike, priča Ramiz.

Rat je prekinuo Jakupoviće u muzičkom zaletu i radu. Raspršiše se po svijetu, ali muzika je i dalje bila okosnica njihovih života i nastavili su da rade, svako na svojoj strani.

U programstvu veću muzički projekt uradio je Ramiz Jakupović uz podršku Dragoljuba Đuka Savića, koji je bio muzički urednik, producent i šef orkestra RTV Sarajevo, koji nažalost više nije među živima.

- Đuka je radio i sa Mostar Sevdah Reunionom i on me savjetovao u odabiru repertoara, gdje mjesto u ovom studijskom radu i snimanju nade desetak sevdalinki i neke stare šansone, kao što je "Ostala si uvijek ista" od Miše Kovača. Ovaj projekt još nije definitivno zaokružen i završen po ni objavljen, kako sam zamislio. Razlog je ova halabuka sa koronom i pandemijom koja se otetila evo skoro dvije godine, otkriva Ramiz.

Bliski rodaci, braća u svakom smislu riječi iako udaljeni na hiljadu kilometara, Jakupovići su često svih ovih godina bili u vezi preko raznih tehničkih pomagala. Uvijek uz uno "šta ima, kako si", uz priču o porodicici, muzika je bila stalna tema. Prijeselili su se često onih dana što davno bijahu, svoje kuće, Vrbasa i Banjaluke. To im je vjećna tema, koja vremenom postade i noćna mora. Banjaluka je često uranjala i u njihove snove... Ti snovi odnedavno ugledaše svjetlost dana. A kako?

Ramiz Jakupović je nedavno bio gost Bh. radija Malmö, i tu je otkrio više detalja o nastanku pjesme "Opet sanjam Banjaluku" koja je naišla na veoma snažan odjem među banjalučkom dijasporom. Pjesma je radena u vremenu pandemije i uz učešće brojnih banjalučkih muzičara razasutih diljem svijeta i izvedena online putem.

- Pokretač cijelog projekta je bio moj amidžić Isko Jakupović. Mi smo zajedno odrasli u Novoseliji, a naša zajednička kuća bila je kraj Vrbas na ulazu u Novoseliju (desna strana Vrbasa), između Sitara i Slapova. Vrbas je ostavio poseban i veliki pečat na sve nas koji smo tu odstrali, tako da je i ūbor Vrbasa našao mjesto u ovoj pjesmi s početka, priča Ramiz Jakupović.

Isko Jakupović od kojeg je potakla ideja sada živi u Detroitu (SAD), a u istom gradu živi i njegov rođeni brat Sakib koji je prije rata bio aktivni član banjalučke grupe "Treća smjena". Ispočetka je Isko mislio oву pjesmu uvrstiti kao dio sivo ličnog projekta. A kada je jednom prilikom slušao pjesmu "Zemljo moja" (verzija sa raznim izvođačima), došao je na ideju da to ipak uradi sa grupom banjalučkih muzičara. Isko je sve to osmislio i najvećim dijelom i finansirao. Po

Isko lovi ribu sa prijateljem pred kućom u Novoseliji

završetku projekta stupio je u kontakt sa Senadom Hadžifejzovićem. Tako je ova pjesma prije nekoliko mjeseci imala promociju na FACE televiziji i to u udarnom terminu na kraju Centralnog dnevnika kada je Senad najavio emitovanje muzičkog spota.

- To je bio pravi medijski bum, posebno među našim ljudima koji žive u svijetu. Mnogima je bilo dragو da čuju pjesmu o svom gradu Banjaluci i javljali su nam se nakon toga, ne krije zadovoljstvo Ramiz.

Autor teksta pjesme je Aleksandar Saša Stojaković iz Brčkog, a svoj doprinos određenim izmjenama teksta napravio je Almir Ajancović iz Gövle u Švedskoj. On je ujedno bio i muzički producent jer Almir, iako živi u Švedskoj, ima muzički studio Tempo Production u Sarajevu. Obradu muzičkog video-spota uradio je Đorđe Safner koji je ranije radio sa Emirom Cerićem Cerom koji sada živi u Torontu i koji je također učestvovao u snimanju ove pjesme. Ovdje treba dodati da su Safner i Cerić iškusni muzičari od ranije i da su svojevremeno svirali zajedno u orkestru koji je '80-ih godina pratio Mikića Jevremovića.

- Interesantno je da je Cera zaglavio u Kanadi još prije rata nakon jedne turneve jer je tu sreo "ženu svog života" i ostao tamo do danas. Ali, eto, Banjaluka ga vuće i rado se uključio u cijeli projekt, govori Ramiz Jakupović.

U pjesmi "Opet sanjam Banjaluku" učešće su, između ostalih, uzeli i Emir Bašić iz Banjaluke, Nadir Garačević iz Mjölbyja i Vasko Petrovski iz Toronta.

Jakupovići na okupu

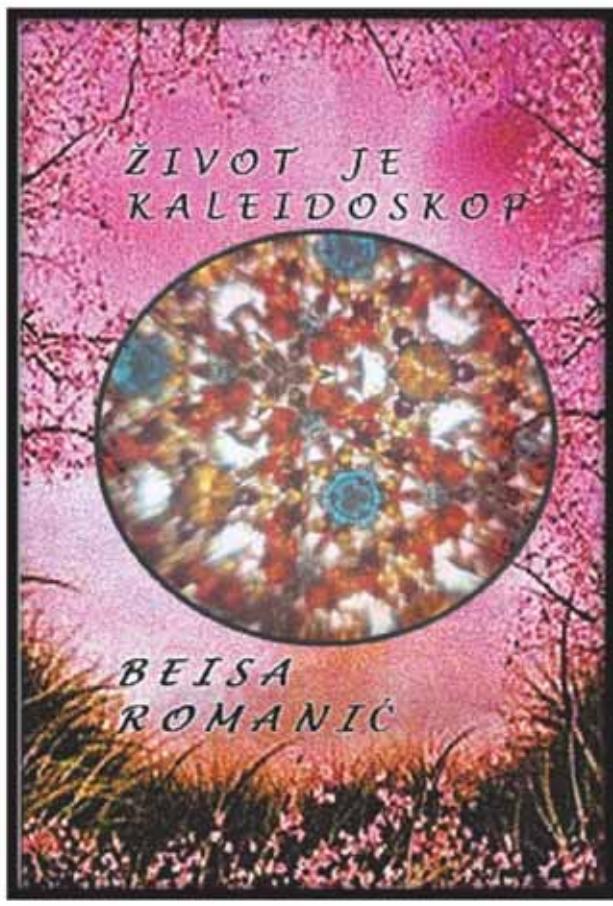

Život je Kaleidoskop

Knjiga pjesama i proze Beise Romanić

Piše: **Mersad RAJIĆ**

U Februaru 2021. godine izašla je iz štampe knjiga pjesama i proze banjalučke pjesnikinje Beisa Romanić u izdanju Panoni-japress-a iz Novog Sada.

Rodena u Banja Luci, gradu zelenila i Vrbasa, što je imalo veliki uticaj na razvoj Beise kao pjesnika i oblikovalo njenu smisao za lijepu riječ. Veliki dio svog života je provela i u gradu na Dunavu koji je potetesi dao konačan pečat njenom pjesničkom stvaralaštvu. Život pored rijeke iskićenih zelenilom, doprinosi i daje Beisi specifičan smisao za pisanje, pun istinskih osjećanja koja vještoto tka u prekrasne stihove tkanine ljubavi prema svemu što vidi i doživljjava.

Beisa u svojoj riječi, širokim spektrom iscrtava svoj život i život oko nje prelamlajući misao kao staklice jednog, zaista interesantnog Kaleidoskopa. Tu su sjećanja na život, njegove lijepe i ne jako lijepе stvari, ljubavi i laži, maštanje djevojke i pjesnikinje.

Ovdje se radi, ne samo o autoru divnih balada, elegija, poezije i proze, i njenom pojmanju ljubavi prema svemu što se našlo u žiji njenih zapažanja, nego i pjesniku koji sve to preživljava i nosi u sebi.

Ona prede i plete vlastitom nitи, unoseći se u pisanje istinskom inspiracijom koja u njoj plane iznenada, kao nebeska munja, i srećom po nas, biva i stog časa zapisana na malom uskom komadiću papira. Sve napisano je poteklo iz dubine njene duše i protkano ljubavlju njenog srca i probudene prirode.

Ne može se ostati ravnodušan u njenoj borbi orkana i običnih vjetrova, što upliću đerdane i raspliću merđzane u bujne kose sa kojih se širi miris dula i zumbula. Svestrana je ona u kazivanju dogadaja koje primjećuje i vidi, njezina suptilna duša emotivno, sa vidno prisutnom sjetom se sjeća, rodnog grada, Zelene Rijeke, rodbine, prijatelja, kakve u gradu na Vrbasu, tako i u gradu na Dunavu. U njenim pjesmama će te sresti i prepoznati kafiće iz Sarajeva, banjalučki Kastlov Cošak, Petrovaradinsku tvrdavu, Parisa, crvenu Alhambru. Penjećete se sa njom na Kilimandžaro i setati cvjetnim parkovima Gradinara.

Meleci na nebū će zastati za trenutak da pročitaju njezinu božansku poeziju. Kad kažem božansku, mislim na razumnost koja se podrazumijeva u kosmosu, a kosmos određuje tu razumnost i daje joj oblik i značenje kroz njene stihove stoga smatram, da će mnogi zavoljeti i razumjeti njene pjesme jer malo ko od nas nije prošao kroz životna iskušenja koja nam je poetesa u pokretu, tako vještoto istkal u svojim stihovima.

Vrla je važno napomenuti da je knjiga štampana u ograničenom broju većina pjesama i proznih radova su popraćene sa odgovarajućim fotografijama u koloru što knjigu čini dragocjenom za svakog ko voli čitati.

Izdvajam 3 pjesme koje po mom izboru najbolje govore o Beisi kao pjesniku:

Beisa Romanić

Moj Gradinar

Nisam ja bila zaljubljena u tebe
Nego u mit o ljubavi
Koja me općinila snagom
Postojanja u tebi.
Nisam ja bila zaljubljena u tebe
Nego u epopiju o ljubavi
Koju si skrivaо u tvojim očima
Držeći me čvrsta za ruku.
Nisam ja bila zaljubljena u tebe
Nego u poeziju o ljubavi
Dok si mi šaptaо
Na obali Zelene Rijeke.
Nisam ja bila zaljubljena u tebe
Nego u tihо treperenje o ljubavi
Koje sam osjećala pri svakom
Dodiru tvooga tijela.
A zapravo, bila sam zaljubljena
U ljubav koju si čuvao za mene
Gradeći mitološku epopiju
Poetskog treperenja o ljubavi.

Ulicom mirisnom (Sestri Emini)

Ugasite svjetla utišajte strune,
Večeras bih tiho da pevam za nju.
Neka lahor mrsi kose njene bujne,
Dok se sama šeta u mom budnom smu.
Ulicom mirisnom beloga jasmina
Prolazila sama ta divna Emina.
Zastala je na čas, osmeh mi je dala
Baš sam bio srećan, od srca joj hvala.
Sećanja još živa al' mi slike tame,
Latice jasmina otpadaju same.
Njene plave oči u mislima stope
I čekaju vrijeme sada za nas dvoje.
Ulicom mirisnom bijelog jasmina
Prolazila sama ta divna Emina.
Zastala je na čas, osmeh mi je dala
Baš sam bio srećan, od srca joj hvala.

Kao snegovi Kilimandžara

Noćas te krunisah poljupcem vrelim
Sada si kraljica moga srca.
Noćas sam u krilo tvoje
Ubrane zvezde spustio.
Da li znaš da je sa nama i mesec plesao
Na sjajnoj nebeskoj pučini.
Treptaji moji hranili su noćne ptice
Sanjalice, lutalice, zlosutnice.
Noćas sam u tvoju dušu utkao ljubav
Od mesečeve prasine
Prkosće vetrū što savija korenje
Čempresa i krošnje divljega kestena.
Poludeću zbog jednog pogleda
I Tvoje tišine sputanog koraka, jer
Nećeš da me osvajaš, a eto i ti znaš
Da naše vreme prolazi.
I misao polako vene,
Toliko boli što tako dugo
Ti nisi pored mene.
A mesec menja nebeske haljine svoje
Dok jutarnje sunce prospipa
Čarobne dugine boje.
A tebe nema, suton mi pritiska grudi,
Sada u meni počinje sve da ludi
I kao snegovi visokog Kilimandžara
U mojoj duši stari vulkan se otvara.

Asima Smajić Čosabić

Sve godine od rođenja, živi i radi u Banjoj Luci, gdje za vršava studije ekonomije, radeći na rukovodećim radnim mjestima u preduzeću "Veletekstil"- Banja Luka.

Nakon izgona. 1992. godine, sa svojim sinom, u svom dugom lutanju, dolazi u Francusku, gdje i sada živi. Pisanju je bila sklona još od svoje rane mladosti, i veliki broj radova ostade u silom napuštenom stanu. Boraveći u Francuskoj, obnavlja svoju potrebu za pisanjem, i tako nasvjetlost dana izlaze iz štampe njene četiri knjige proze,

- Deveta želja rijeke, 2005 g.
- Nemesis i Dunja. 2008 g.
- Oči od kristala. 2012 g.
- Hronika avenije Proudhon, 2014 g.

Saradnik je revija i portala za kulturu i književnost. Šeher Banja Luka, Švedska, BH Magazin Holandija, Orbus Belgija Sabah, Banjalučki žubori Slovenija. Laguna Mag Danska, Gratiartis Belgija i KNS Sarajevo.

Djela su joj promovisana na Sajmu knjiga Sarajevo u nekoliko navrata, i u Banjoj Luci povodom manifestacija društva Banjalučana.

Prozni radovi su joj uvršteni u zbirke "Balkansko pero", "Duhovna konekcija" i KNS međunarodni književni susreti.

BOEM

U metrou broj 3, koji me je svaki dan vozio daleko od mog mjeseta stanovanja, pukim slučajem, zauzimala sam uvijek isto sjedište. Treći red, od ulaza, nekako uvijek prazno, kao da je samo mene čekalo. U tim, jutarnjim odlascima, kada bih se spuštalas na mjesto kraj prozora, obuhvaćao me neki čudni mir, utanjala bih u svoju intimu, ostavljajući, iza sebe, vrijeme i postojanje u kome sam svakodnevno živjela. Tako bih uspijevala da odagnam vlastite brige, u prostoru, u kojem se riječ ne izgovara, i šutnjom, postajala bih, niko.

I zapažam da ispred mene, uvijek na istom mjestu sjedi jedan te isti čovjek.

Nista neobično u tome, osim što vremenom počinjem zapažati da smo on i ja jedini stalni jutarnji putnici. I on sam, kao da se grčevito branio od kontakta, dodira, riječi, pitanja, utanjanao bi u svoje sjedište, zavaljene glave na sjedištu, sklapao bi očne kapke, ja vjerujem, pretvarajući se da spava, čime bi otklanjao mogućnost da se neko udomi na sjedištu pored njega. A ja sam mu se više cerila, nego smiješila, shvatajući njegove potrebe za samoćom, kojoj jedino pruža ruku. Lice mu misam uspijevala vidjeti, čak ni profil, jedino sam pri svjetlošću neon-a na usputnim stanicama, zapažala njegovu riješku, prosjedu kosu, i visoko čelo tamnije puti.

Na njemu, uvijek isti crni okovratnik njegovog istrošenog kaputa bio je podignut, što je još više zaklanjalo njegovo lice. Upadno crveni šal, bio mu je vezan u obliku mašne. To sam zapazila, tek onako, na svojoj izlaznoj stanici. A on je i dalje sjedio, i produžavao vožnju, ko zna dokle, ne znajući kuda je vodilo njegovog odredište.

I tako svako jutro.

Ljutila sam se na samu sebe, i čudila se toj već ustaljenoj navici, jer moj interes za tog neznanca, postade potreba. Nisam mogla da zamislim da će ulaskom vidjeti prazno sjedište, kao da smo postali

savezniči u svojoj samoći, dva ljudska stvora, koja odvojeno, svaki za sebe, plete neke čudne niti povezivanja.

I tako, u tom previranju misli i o meni samoj, dani su se nizali, a ja sam redovno, u žurbi da ne zakasnim na moju vožnju metroom, shvatila da u meni i dalje caruje interes za neznancu.

Jedno jutro, kasnila sam, i sva usplahirena jedva uskočih u vagon, ovoga puta prepun putnika.

Gurala sam se naprijed, sva nekako uznemirena, kao da se nešto u svakodnevici poremetilo, i na moje veliko iznenadenje, ugledala sjetnica, na kome je ovoga puta sjedila žena. O neznancu, ni trag....

Pretraživala sam vagon, bilo je uzalud.

Učini mi se kada do se nadoh pred nekom rupom, koja mi se cerila svojom dubinom, dovodeći me u stanju protesta i nevjerce...

Gubeći orientaciju, propustih izlazak na svom odredištu, a i stisnuti redovi svijeta sprječili su mi izlazak.

Trebalo mi je prilično vremena, da se ponovo vratim jednu stanicu unazad, osjećajući umor i bol u cijelom tijelu. Žurila sam da izađem iz tog podzemnog oklopa, da ugledam svjetlost dana, i udah-nem punim plućima.

Gdje li nestade moj svakodnevni mir, moja opuštenost, moja vlastita samoća?

Zašto, i kako me opsjeda jedna davna misao i prepoznatljivost, koja vijugavo šeta u mojoj glavi, pa se približi, pa joj hoću da uhvatim nit, i na domaku nepoznatog, ona opet, bez oblika i znaka, nestaje i postaje nedokučiva, zakopavajući se tamo u vijugama mozga, tamo gdje počiva moja nemoć... .

Krvicu sam lijepila neznancu, prižeљujući da se više nikada ne pojavi na mom putu, na kome se isertavao most sa proteklim vremenom.

Moja jutarnja putovanja nastavise se u zaricanju samoj sebi, da cu promjeniti broj vagona, da ne cu bacati poglede oko sebe, da ne cu tražiti naslonjenu glavu na sjedište, i da cu sve misli o neznajućem gurnuti u zaborav. Ogrnuti se plastom samoodbrane, istrgnuti tu stranicu neispisanog lista, iz neke davne prošlosti, zgužvati je i baciti kroz prozor...

...

Bilo nas je osam. Osam mlađih djevojaka, uvijek zajedno, bliske dobi, i istog godišta, rođene i rasle u kvartu, u kome smo se svi poznavali, vidali i posjećivali, ujedinjeni dobromanjernošću naših brižnih roditelja. Bile smo, ekipa, uvijek rado videna na obali rijeke, spuštajući se u nizu njenim dugim tokom, dok je ljepota mladosti umivala naša srećna lica. I istu školu smo sve zajedno pohađale. I zaljubljivale se u iste momke. I prepisivale jedno po isto ljubavno pismo, upućeno, istim osobama... I dovodile ih u slatke zablude.

I vjerovale da pripadamo istoj nedjeljivoj klasi radničkih porodica, zeleći da se ništa u našem životu neće promjeniti.

Na raskrsnici dviju aleja, pružalo se imanje neobične porodice, čiji je naslućeni stambeni prostor, stijto kameni zid, preko koga se nikad nije mogla vidjeti unutrašnjost prostora osim ako bi slučajno na mala u plavo ofarbana vrata ne bi pojavila kućna pomoćnica. Vrata bi na tren bivala otvorena, i naši znatiželjni pogledi, vrebali bi takvu priliku. Kuća i cijeli posjed za nas je bila tajna, roditelje je rijetko ko viđao.

Imali su dva sina, nešto stariji od nas ali toliko fizički različiti, kao da su poticali iz dvije posebne porodice. Miki, visok, izrazito plav, sportskog izgleda, imao je vrlo malo kontakta sa nama.

Drugi, Brane, nižeg rasta, tamnoput, rijetke kose, uvijek poluzatvorenih očiju, čiji pogled je nestajao i skrivač svoj pravac. Hramao je na jednu nogu, ali tako spretno podizajući je u vis pri hodu, pa se na njegova fizička mala teže zapazala. Oko vrata mu je uvijek visila gitara, kojom se spuštao na rijeku, i negdje po strani, započinjala bi njegova čarobna svirka.

Govorilo se da je porodica Cikolovski bila židovskog porijekla,

šaputalo se da Brane nije bio njihov sin, nego usvojeno dijete, što niko nikada nije tačno znao. Nismo ni marili zbog toga, pripadao je njima, za nas gospodskoj klasi, a za nas, jedina meta našeg interesovanja.

Bilo nam čudno, ali i zabavno, kada smo otkrili, da Brane, nosi uvijek dvije čarape različitih boja... crvenu i plavu. I nikako drugačije.

Nazvavmo ga, Boem. I danas vjerujem, da smo svih nas osam, svaka na svoj način, bile zaljubljene u njega. Možda zbog sveg tog zajedničkoj što je nosio u sebi i na sebi i što na ničije tajne poglede nije odgovarao.

Svi tih proteklih mladalačkih godina, nije mu se desila ljubav. Bio je uljudan, pozdravljač dubokim naklonom glave, a mi smo mu htjele čuti i glas. Namjerno smo krstarile njegovom bližinom, ali uvijek u grupi jedna za drugom defilovalo smo ispred njegovog prostora, nadajući se da će sa njegovog lica iskrisnuti neki izražaj, posvećen bar jednoj od nas. Nije nas ignorisao, bio je svjestan naše prisutnosti, katkada upadne, njegov zagonetni osmijeh, i nedokučivi pogled ispod polusprištenih kapaka, nije ništa odavao..

Samo jedne jedine prilike, kada sam i ja sama sjedila u njegovoj bližini, očekujući dolazak mojih drugarica, do mene dopriješe tih, prebirajući zvuci gitare. Učini mi se, ili poželih, da ih ipak upućuje meni. Sjedila bih nepomično, bez pokreta, pretvorena u nijemi sluh, u strahu da ne narušim sklad koji se raširi mojim srcem. Zaleprša melodija i sve se pretvori u čaroliju. I tog dana, tog časa, prvi put začuh njegov glas. Dubok, promukao, ali melodičan, kao šapat zvijezda na vredom nebu..

Do mene dopriješe stihovi, koje nisam poznavala, niti kada čula. Ili recital... Ni to nisam znala.

Recital, uz pratnju gitare, i meni upućene čudne riječi...

Gospodice, vama je mjesto u stihovima Bodlera, i da imam moć, smjestio bih vas u jednu od njegovih poema "Cvijeće zla", opjevao bih vas za vječnost, ukrasio lepezom ljubičastih boja, i položio u sjećanje koje nikada ne umire.

Šutim, zgranuta riječima koje dopiru do mene, još uvijek u nevjericu da su upućene samo meni.

Nisam poznavala ni velikog Bodlera, niti čitala njegove poeme, ali ga istog časa prisvojih, želja za knjigom postade preka potreba.

I tog dana, i tog posljednjog ljeta u kome sam sretala našeg Boema, slijedeći susreti su bili popraćeni samo dubokim naklonom glave, i to je bilo sve.

Nakon nekoliko godina, porodica Cikolovski iznenada nestade iz našeg kvarta, i niko nije znao kuda i zašto su se tako brzo odselili.

U poslijeratnim godinama, u jednoj od rijetkih posjeta mom gradu, a živeći u izbjeglištvu, prođoh našim alejama, koje su obilježile naše življenje i doba mlađosti.

Nadah se, tek onako, u blizini gdje je nekada bila kuća porodice Cikolovski. Ostadoh, buljeći u praznину prostora, a na domaku visoki neboderi paraju nebo.

Neprikladno stambeno zdanje naseljeno nekim novim življem, tjeru me da napustim otuđeni prostor, i produžih dalje.

...

Zima je uveliko uzela maha, a ja opet, kao nekad stojim, u željezičkom podzemlju očekujući dolazak metroa broj 3.

Uzalim u isti kupe. Ne tražim slobodno mjesto, ostajem stoeći. Treba nešto da se mijenja, govorim sama sebi, a neko novo kolanje misli zateće me, osjećam da me obuzima nemir i neka slutnja.

Odjednom, tek onako, okrećem glavu u pravcu izlaza, i opet ugledah neznančev crni pohabani okovratnik, crveni šal vezan u mašnu, i naslonjenu glavu na naslon sjedišta.

I opet, u položaju kada pomisliš da čovjek spava.

Licem okrenutom ka prozoru, u odsjaju staničnog svjetla, razabirem kako na tamnoputom licu, leže i miruje polusklopjlenje oči, čiji se pogled nije mogao naslutiti.

Učini mi se da je vrijeme, zauvijek stalo.

I kao da se ništa nije mijenjalo, nego su se i vrijeme i prostor zaledili, i kao da nije postojao vezeni most prošlosti. A proteklo je nekoliko godišnjih doba, od našeg zadnjeg zajedničkog putovanja.

I pored svega, mene obuze rados. Kao da nadoh davno izgubljeni dragi i čuvani predmet, i opet mojim mozgom pokrenu se vijuga, pretraživanje sjećanja u kojima nešto nedostaje, neuvhvatljivo klizi, izmiče, i opet ostavlja trag nečeg već viđenog i doživljenog. Svom snagom, mog duhu, prizivam tu lutalicu koja me umara, u glavi mi udaraju čekići, borim se da tome dodam kraj.

S leda, čini mi se, kao da se čovjek fizički smanjio.

Vožnja podzemne željeznice, od stanice, do stanice, traje samo nekoliko minuta. Preturači misli u svojoj glavi, odjednom ugledah da se čovjek diže, i na slijedećoj stanici, zakorači vani.

Hromajući na jednu nogu, nestade iz mog vidika.

Tog trenutka, sve mi bi jasno.

Slika i prilika, više od četrdeset godina, iskrnsu mi pred očima.

Bio je to BOEM.

Naš Boem, sa obale rijeke, sa svojom velikom gitarom, zagoneć, neuvhvatljiv, samo svoj, i ovoga puta, izazva u meni buru osjećanja. Zatalasa se sjećanje, poput potoka, pa rijeke, pa zatim snažni morski talasi, zapljuškuju, nanoseći spoznaju.

I sutradan, i nekoliko mjeseci kasnije, opet ni traga od njega.

I više ništa nije bilo isto, u mojoj jutarnjini putovanjima. U nadi, u iščekivanju, u traženju, proticali su dani, a u meni je sazrijevala odluka, da mu se obratim, akoga vidim slijedeći put. Tek onako.

Kao putnik, putniku.

Samo da mu zavirim u to tamnoputo lice, i da uhvatim pogled poluzatvoreni očiju, ne tražeći da mi uvrati sjećanja.

Kako je vrijeme izmicalo, tako sam i ja gubila nadu da će ga ponovo vidjeti.

Tromo sam se vukla po podzemnim stanicama, sa velikim paketom mojih uspomena, koje nisam imala, a ni htjela, dijeliti ni s jednim živim stvorm.

Stizala je i slijedeća zima. Kiše su neprestano lile, praćene jakim udarima vjetra, poznatim u tom regionu. U povratku kući, jednog takvog kišnog dana, krenuh stepenicama ka izlazu iz metroa, ali jak pljusak prohladne kiše, zaustavi moj izlazak. Munje su parale mrklo nebo, i ja odlučih da se sklonim i sačekam prestanak padavina. Krenuh, dugim hodnikom, nadajući se da u blizini postoji drugi izlaz, ali zaključih da sam krenula u suprotnom smjeru. Začudih se sama sebi, jer sam se na vlastito zadovoljstvo, uvijek dobro i ne-pogrešivo snalazila u podzemlju, bez potrebe da bilo koga išta pitam.

Tvrdoglavu krećem naprijed, skrećem u jedan drugi hodnik, svjesna da gumbim pravac i orientaciju, i onako promrza, kao u groznicu, nadoh se ispod mosta. Dalje se nije moglo.

Ispod samih lukova mosta, vidjeh gomilu malih šatora, prostirke, gomilu zavežljala i plastičnih kesa, ponegdje upaljena svjeća, ponegdje veliki psi, negdje ispružene noge ispod šatora. Mrzovljeno gundanje dolazile je ispod gomilе zavežljala i tereta kojim su se beskušni pokrivali i štitili od hladnoće, a i od pogleda prolaznika.

Zapahnu me težak zadah ustajalog, miris duhana i alkohola pekao mi je oči, ja ustuknul nazad, i krenuh istim hodnikom kojim sam dolša.

Nasumice, spazih uske stepenice koje su vjerovatno vodile prema izlazu. Bilo kojem, bilo na kojoj stanci, samo da udem u gomilu ljudi.

Kiše jejenjava, počelo je razvedravanje. Ugledah i dnevnu svjetlost. Ugledah i rotacionu svjetlu kola hitne pomoći, parkirana na samom izlazu iz podzemlja.

Brzo krenuh uz stepenice, ali me zaustavi nečiji glas.

Gospodo, ne možete ovuda proći, vršimo uvidaj, vratite se na drugi izlaz...

Nema drugog izlaza, velim, ja moram izaći ovdje, izgubila sam orientaciju i ne znam gdje se nalazim.

Policajac se zagleda u mene, vidim oklijeva, razmišlja, pa ipak odluči da me pusti.

Pažljivo krenuh ivicom zida, ali mi nogu zakači drvenu gajbu u kojoj ugledah veliku gitaru.

Ispred mene, na nosilima ljudi u bijelim mantilima podigše nečije tijelo.

Osjecam se neprijatno, gotovo kao krivac, nastojim da se što prije udaljam sa tog mjesta, Ali, u zadnji čas, kada su nosila nestajala u kolima, ja ugledah dvije noge, bez cipela, sa čarapama različite boje.

Crvena i plava.

I ovoga puta, bio je to Boem.

Davno sjećanje, pristige trkom, otvorise se velika vrata doživljjenog, obala rijeke, hladovina pod spuštenim brezama, drhtavi zvuci gitare, topla i duga ljeta, ljubavi, druženja, mladost i radost, tajne i skrivena pisma.

I ON. Naš Boem.

Zbogom, lutalico. Zbogom prijatelju. Poklanjam ti sav ovaj pregršt uspomena, ponesi ih sa sobom, na svoj put bez povratka.

Meni više nisu potrebna, jer sam odavno u svojoj duši pohranila stihove velikog Bodlera, koji me griju, za njima posežem, i onda kada nije sve kako treba.

Nadi mir, u svijetu tudine, gdje se obadvije nakon toliko godina ponovo sretosmo.

Put putuj, i ovoga puta sam.

Asima Smajic Čosabić (Francuska)

STARI SAT

Ide, pa stane, a onda opet krene, u tajne stare kuće,
razbudi se, prene, na granici noći:
u dvije dobe kuća, zastajkuje i muca,
samoču u tišinu prekriva, budni smo nad svijetom, što se zbiva?
Sat ne skriva, htio bi zaspati, a i ona već spava. Lirski subjekt:)
sa starim satom ostaje budan, piše ili čita, širok, uskogrudan.

Pjesma starog sata

Tu sam, prepoznao sam se, u otkucaju srca, jeseni, doma:
u tišini noći, ritmu klatna, plamena kamina.
Toplo lice samoče, mjesec pun.

Iza nas je sve što je važno:
vlasnici, vladari, zidovi kuća, urari i mravi,
opaki moljci, lešinari.

Iza nas je otkucano vrijeme, doušnici,
doba mijena, promjena i sjena:
među nas je teška pljačka pala, besramna riječ,
privatizacija. Dok ja mirno kucam, ali ne zvonim,
ni četvrt, ni pola, ni puni sat.
Zato možete mirno spavati, sanjati.

Stari sat i lirsko ja

Stari sat i moje lirsko ja na novom smo početku,
i on je već odslužio svoje, batovi za zvona
samo mu kao ukras stoje, tek pokrenu se kazaljke, pa stanu.
I lirsko ja zajedno s njime, a predugo i bez njega,
prispjelo je kraju:
za koji mjesec slobodno kô vidra, ostariti neće,
jer staro je već dosta. Oboye smo starci, pa što nam osta?
Na novom smo mjestu, izmješteni. Od početka daleko,
sve bliži smo radosnom, tužnom kraju.

Zvuci plamena i sata

Razdanjuju me zvuci plamena i sata
u noći puna mjeseca. Svijet i dom šute u meni,
sjedinjeni: huk doma, zvuci plamena, svijet
kuća sa satom: mumlja oganj, ura otkucava,
dom u vatru, svijet u ritmu starog sata, broji vrijeme,
naopako doba umiruje (oh, prolazno sve je, od prve vatre
do zadnjeg otkucaja:).

Zvonko Kovač

Pjesme starog sata

Foto: Mirsad Filipović

POVRCE: luk od 50 do 60,
bijeli luk od 150 do 200, kapij.
TOL, kompir 70, mivka od 60
do 80, paparica i krompir smrđat od
50 do 80, perščin 100, šljiva 60,
rožika 80, zelenje salata od 200 do 300, mladi luk od
100 do 150, muši, kupus od
30 do 50, grana 220 dinara
kilogram.

VODICE: jahnič od 40 do
80, sirač od 150 do 200, parmezan od
150, narandži od 100 do
200, cibulje 80, krompir 60,
suhu ambravu 800, orasi
nekuhanj 300, lejgura orasuta
100, riba 200 dinara.

JAHNIČ: od 16 do 18 dinara
komad.
MED: 400 dinara kilo-

MLJECNI PROIZVODI:

ser 300, povlakla 300, knjazak

kal 500, krem 800 dinara.

ČVJEĆE: karanfil od 40

do 65 dinara struk. 5. D.

SKUPI ARANŽMANI

Dok su programi letovanja na
strane pod velikim privrednim i
socijalnim interesom, u SFRJ se
često organiziraju i grupne turističke
čarolije za konstantne. Počev
od agencije „Atilan“ - među prvim
privrednim društvima koji su se
oslanjali na grupne turiste, sve do
zajedničkih parada dosta
poput progale, stvarajući veliku
potrebu za grupnim letovanjima.

U svem programu letovanja u
Inostranstvu „Atilan“ nudi odlaske u
Sofiju, Tbilisi, Vjenčenac, Antakiju, Egipt
i Marok, Tenerife, Gibraltar (Alžir),
Krit i Kors, Malte, Kipar, Tunis,
Algiers, Cagliari, Španiju, Španiju, Španiju
i drugo. Iznad prenosa i dobiti
putovanje (funkcija avion - prevoz
na osnovu Parova de Magjora kreće se
od 2800 do 3800 dinara, a putovanje
10.870 (polupension) dinara. Nedugo

jeftinije su hoteli na Korzu Bratu - od
38 do 70.100 dinara. Godine prošle
se postiglo i nevjerojatno uspešno
društvo za Jugoslaviju. Ovaj hotel broj
neobičnih turističkih letovanja je
u Gorbac bilo većo
nego što je u SFRJ. Tako je
preveza s jednodnevnom boravkom
u hotelima na Podgorici, Kotoru i Dubrovnik
stalo 27.000 dinara, a s dve noći
(prenoćenje u hotelu i u domaćinstvu)
36.400 (polupension) dinara... u putu i vlasnik

M.K.

gradskog Atletika“ - većina su uspiješno
provodi u Inostranstvu. Do sada je od
gradskih timova bio prijeplaćen me-
đunarodni turnir u Alžiru, a u moravskoj ve-
že na domaćim terenima.

Uz ovu privrednu se sekciju i prepoznatljivu
privrednu potrošnju, koja želi da
čuje i novu privredu, tako da se u
u manjem dijelu članaka prikuplja značaj-
na novina novaca.

DEŽURNA KAMERA

GLAS, petak, 29. mart 1985.

GLAS, petak, 29. mart 1985.

LOVA OD BONOVA

Piše: Mišo Vidović
Fotografije: Arhiv

Redovna i solidna, pa i dobra plata, s kojom bi se pristojno moglo živjeti za mnoge u vremenu sadašnjem, predstavlja mislenu imenicu. Kada se spomene naknada za topli obrok, veći broj zaposlenika i radnika zapita se: „A šta je to?!“ Ima i onih koji uredno i redovno, uz platu, dobijaju i naknadu za topli obrok, ali kada se povede rasprava o radničkim pravima između vlasti, sindikata i poslodavaca, plata je prioritet, ali sindikalne vode često insistiraju da se pravo na topli obrok „izjednači“ s platom.

Bonovi kao „platežno sredstvo“

U socijalističko-samoupravnim vremenima topli obrok predstavljao je nešto o čemu se nije previše diskutovalo. Isplaćivao se u „kešu“ ili u bonovima. Nekadašnja velika preduzeća, kolektivi, radne organizacije imali su u svom sastavu ugostiteljske usluge - restorane društvene ishrane. Radnici i zaposleni ovdu su ostvarivali pravo na ishranu tokom radnog vremena. Platežno „sredstvo“ bili bonovi koje su radnici dobijali, uglavnom početkom mjeseca. Preduzeća, koja nisu imala restorane društvene ishrane, za svoje zaposlene organizovala su ishranu u „vanjskim objektima“ - ugovorima s firmama koje se bavile ugostiteljskom djelatnošću, i u kojima su radnici mogli „trošiti“ bonove za topli obrok.

Međutim, bilo je i „zloupotreba“ bonova za topli obrok. Za njih se mogla kupovati i roba široke potrošnje. Kako su bonovi postajali „platežno sredstvo“, moglo bi se nadušačko i naširoko, ali uvijek se nekako pominalo i pričalo o „prečutnom kompromisnom dogovoru“.

Prelistarajući novinske stranice od prije trideset i sedam godina nailazimo i na tekst „Topli bonovi“.

„Topli obrok-šta je to? Potpuni ili djelimičan odgovor može se dobiti u banjalukačkoj „Boski“, gdje radnici nemalog broja privrednih i neprivrednih kolektiva pazaraju za tople bonove sve što se može kupiti u samoposluži ove robne kuće“. U ovoj crticici, obavljenoj u dnevnom listu „Glas“, 29.marta 1985. godine, još se navodi: „Boska nudi deteržente, kafu, šećer, alkohol, higijenski toaletni pri-

Sjećanje na vremena bonova za topli obrok i bicikla.

bor, suhomesnate proizvode i svježe meso kao i ostale proizvode koji se zateknu u rafovima njene samoposluge. Topli bonovi tako doživljavaju masovnu transformaciju, po potrebi - i u toalet papir što će potrajati sve do tole dok radne organizacije ne poklone više pažnje društvenoj ishrani u svojoj sredini...“

I na kraju. Javna je tajna, da se tih godina toplim bonovima moglo plaćati - i u kafanama. Kažu bilo je lijepeh kafanskih dermeka (u šta se jednom uvjerio i autor ovog teksta), gdje se pilo i jelo, a umjesto tadašnjih dinara, konobaru se plaćalo u bonovima!!!

Grad s najviše bicikla

Idemo dalje. Slijedi još jedna (polu) arhivska priča. O prevoznom sredstvu koje je jeftino, a kažu da je njegova upotreba zdrava. Ne treba mu puno prostora za parking. Njegovo veličanstvo - bicikl. Banja Luka, nekada grad bicikla. Hroničari zapisali: Uz Suboticu, Banja Luka šezdesetih, grad s najviše bicikla u bivšoj Jugoslaviji. Međutim, godinama kasnije, automobili preuzeuli primat na gradskim ulicama. Kažu, trenutno ih toliko ima da samo izviru, a koji metar parking - prostora postala je tražena „roba“. Ipak, bicikli se ne predaju. Svakodnevno se bilježi da ih je sve više na ulicama. Istina, nemaju „pravo gradanstva“ kao nekada, ali špartuju gradskim ulicama.

Ljubitelji dvotocaša konstatno ukazuju gradskim vlastima - hoćemo više biciklističkih staza u gradu. Ukažu i na nesavjesne vozače koji ne poštuju prava biciklista, pa su maltene vlasnici dvotocaša često primuđeni da se na sve moguće legalne načine bore za prostor i ravnopravnost u saobraćaju. Ne ide lako, često ima i otpora. Nevladine organizacije i udruženja koja okupljaju bicikliste apeluju, predstavnici gradske vlasti obećavaju da će „siješti situaciju“. Često se završi na obećanjima. Ponekad se političari i najviši predstavnici gradske vlasti „uslikaju“ na biciklima. Posež i za „promotivnim aktivnostima“, propagirajući kako je „bolje ići na posao biciklima nego automobilima“. I to, nažalost, traje tek koliko

Početkommarta 2021.godine krenuli smo put Jajca, koje je samo 70 km udaljeno od Banje Luke. S uzbuđenjem smo sjedili u autobusu, i gledali svaku etapu puta kao da je prvi put prelazimo. Duga je godina dana otkad je svijet u „lock-down-u“ i naša putovanja su svedena na minimum, tako da nam je izlet u Jajce predstavljao bijeg iz neke „nove normale“ s maskama i rastojanjem od dva metra, u onu našu „staru normalu“, za koju tek sad vidimo koliko je bila vrijedna i kako smo je malo cijenili.

Bosnom putujući

JAJCE, KRALJEVSKI GRAD

Tekst i foto: Zinajda Hrvat

Putovali smo predivnim, divljim kanjonom Vrbasa od Banje Luke preko Krupe na Vrbasu i Boča do Jajca, gradića sa oko 30.000 stanovnika. Smaragdno zeleni Vrbas nas je pratit s mnogobrojnim atrakcijama: ribarima u čamcima, ribnjacima, hidroelektrandoma i prirodom na kojoj bi nam pozavidieli i Amerikanci, koji se diče svojim kanjonom Kolorada, sličnim kanonom Vrbasa po visokim usjecima u stijenama.

Na ulazu u grad dočekao nas je prepoznatljivi „plavi most“, a u daljini razbacane kućice po brdima, kao sa slika našeg dragog nastavnika likovnog vaspitanja Lojze Čurica i korica nekadašnjih školskih novina „Cvrkut“ iz Osnovne škole „Zmaj Jova Jovanović“, i tvrdava koja budno i mudro vjekovima bdiće nad Jajcem, čuvajući ga od svakog zla.

Očaravajući vodopad

Jajce je poznato pod nazivom „kraljevski grad“, jer je u njemu živio posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević. Šetajući od autobuske stanice ka gradu, prva turistička atrakcija ili „landmark“ Jajca, svakako je očaravajući vodopad rijeke Plive koja završava svoj tok ulijevajući se u smaragdnu Vrbas niz te predivne slapove. Jajce je jedini grad u svijetu koji ima vodopad u samom centru. Šum voda koja se slijeva niz 18 metara visok vodopad, izaziva veselje i divljenje prema toj bezvremenskoj ljepoti. Ovaj vodopad je nastao prije više od 50.000 godina i jedan je od 12 najljepših vodopadova u svijetu. Ljeti se na njemu odvijaju skokovi u vodu, a tu je još i zip line atrakcija za djecu i odrasle. Iznad vodopada, čim podignite pogled, u daljinu se bijele obronci predivnog Vlašića.

Jajce je grad sa više od 30 kulturnih spomenika. Jedan od njih je i džamija Esme Sultanije, smještena u samom centru grada. Ova džamija je jedina u Bosni i Hercegovini, izgrađena 1753. godine, nazvana po ženi. Prema legendi, Esma Sultanija je bila kćerka čuvenog sultana Ahmeda III., udata za pašu, sultanovog namjesnika u vezirskom gradu Travniku. Živjeli su sretno sve do proljeća 1747. godine, kada se sultanija iznenada razbol-

jela. Slavni doktori velikog Osmanskog carstva su je liječili, ali je ona svakim danom postajala sve slabija. Jednoga dana, jedna mudra starica joj reče da će izlijeti samo ako „stavi kamen na kamen tamo gdje se voli, gdje se mrzi i gdje se moli, na mjestu gdje se dvije rijeke spajaju u jednu i dok ne udijeli od onog što joj je najdraže“. Takva mjesto su pronađeni baš u gradu Jajcu. Legenda kaže da je Esma Sultanija skinula s uha svoju lijevu naušnicu da bi neimari izgradili dvije čuprije: jednu tamo gdje je dvoje zaljubljenih bilo razdvojeno rijekom Vrbas (gdje se voli), drugu na mjestu gdje su dva brata živjeli u mržnji, kako bi voda ispod čuprije odmijela tu mržnju (gdje se mrzi) i džamiju na mjestu gdje se moli. To je današnja džamija Esme Sultanije u centru starog grada u Jajcu.

Muzej AVNOJ-a

Muzej AVNOJ-a je mjesto koje svojom postavkom ostavlja zaista jak dojam na posjetioce, čak i na nove generacije koje nisu ni živjele u vrijeme SFRJ. Ovdje je održano II zasjedanje Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije, 29.11.1943. godine. Tu se nalaze portreti Tita, Staljina, Čerčila i Ruzvelta, stolovi i stolice, bina s čilimom, kao i fotjela u kojoj je sjedio drugi Tito u toku istorijskog zasjedanja. Tu je i bista maršala Tita koju je napravio Augustinčić na osnovu fotografija sa zasjedanja. Na balkunu su sjedili gosti kao što su razni domaći i međunarodni novinari. Ulažak u Muzej Avnoja i predavanje kustosa muzeja nas je vratio u školske klape, na časove istorije. Na ulazu u muzej nalazi se, kao stalna muzejska postavka, parna lokomotiva, proizvedena u Austriji, Lincu početkom XX vijeka. Ona je saobraćala na liniji Jajce-Bugojno i Jajce-Šipovo 1943. i 1944. godine i dobila je naziv „mala partizanka“. Prevozila je stanovnike, oružje, vojsku, a u svojoj kompoziciji je imala i Titov lični vagon.

Etno muzej je veoma lijepo uređen sa brojnim eksponatima od narodnih nošnji sve tri naroda, bosanske sobe sa karakterističnim sećnjama, bosanskim čilimom, koljevkom, mangalom i bakrenim posuđem, drvenim

ogledalom i izrezbarenim stolovima, raznovrsnim ručnim radovima, do nakita, minerala i drugog kamenja izloženog u vitrinama, tkalačkog stana, vjerskih knjiga svih tri naroda i još mnogo toga. A od tog sedmog marta, police Etno muzeja u Jajcu, krasí i primjerak tradicionalnog banjalučkog keranija, koje smo im poklonili.

Mnogi su čuli da Kapadokiju u Turskoj i njene podzemne tunele tzv. katakombe, ali i u Jajcu se nalaze slične katakombe i bosanska podzemna crkva iz XIV vijeka, isklesana u granitnoj stijeni po nalogu moćnog vojvode Hrvjeta Vukčića Hrvatinića, čiji je grb vidljiv na ulazu u samu podzemnu crkvu. U njoj je smješten kameni oltar na kom su ugravirani simboli: krst, polumjesec i sunce, stari simboli kulta smrti, zagrobog života i vječnog sna. Prema legendi, posjetilac koji se spusti do tog oltara, može da zamisli želju, obidi tri kruga oko kamenog oltara, moleći se na „svoj način“ i želja će mu se ostvariti! Mi nismo propustili šansu da to i uradimo, kao i više od 13.000 turista koji godišnje posjeti ovo jedinstveno mjesto!

U Jajcu su nalaze i dvije kamene kapije na sjevernoj i južnoj strani grada: Banjalučka i Travnička, u zavisnosti gdje put kroz nju vodi. Na Travničkoj kapiji se nalazi visoka četverougaoa kula tipična za osmanski period kraja XVII vijeka, a uz nju Omer-begova kuća u kojoj je smješten poznat restoran tradicionalnih bosanskih jela „Kod Asima“. Pogled sa Banjalučke kapije sa puškarnicama, koja je čuvala sjeverni ulaz u grad, očaravajući je, jer u pozadini na jednoj strani vidimo obnovljeni Franjevački samostan sa zvonikom iz 1877. godine, a sa druge džamiju Esme Sultanije i obnovljene krovove kuća starog grada.

Tvrđava nad gradom

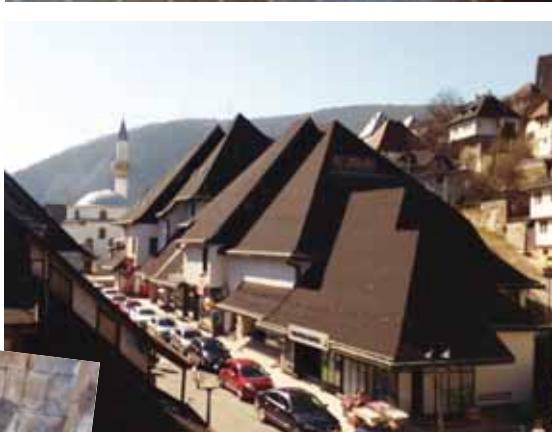
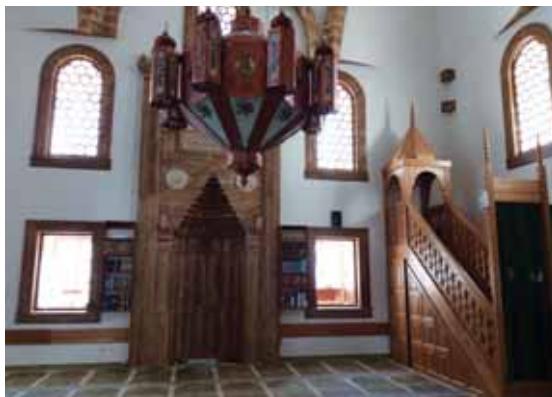
Jajačku tvrđavu, uzdignutu iznad grada na brdu, u XIII vijeku izgradio je Hrvjet Vukčić Hrvatinić, osnivač Jajca. Ona je bila sjedište kraljeva, strateški smještena na tom brdu iznad rijeka Plive i Vrbasa, koje su ještitele od neprijatelja. Tvrđava je bila neosvojiva i Turci su je jedino prevarom osvojili. Praveći se da odustaju od opsade, ostavili su pred gradom kužnu odjeću koju su stanovici Jajca uzeli kao plijen i unutar tvrdave unijeli zarazu. Grad je ubrzo opustio zbog kuge, a Turci su ga zauzeli bez podizanja mača!

Toranj Svetog Luke je zvonik gotičke crkve Svetе Marije iz XV vijeka, a tu je papa Pio II krunisao posljednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića.

Na udaljenosti od 5km od centra Jajca nalaze se prelijepa Plivska jezera (Veliko i Malo), Veliko jezero je najveće prirodno jezero u Bosni i Hercegovini. Možete se njime provozati u brodici, kajaku, šetati oko jezera ili „gušterati“ na suncu u jednom od restorana na samoj obali. U julu i avgustu u Velikom jezeru održavaju se državna i međudržavna takmičenja u kajakaštvu i veslanju.

Oko 500m od restorana na obali između Velikog i Malog Plivskog jezera nalaze se Mlinčići, skup od dvadeset drvenih mlinova na Plivi, koji su obnovljeni i od kojih neke još uvijek melju žito. Mlinčići su postojali od 1562. godine, a od 2009. godine su nacionalni spomenici Bosne i Hercegovine, jer su visoke etnografske vrijednosti.

Jajce je jedan lijepi gradić pun istorijskih znamenitosti i ljeti je pun turista, pa se nadamo da će i vas put dovesti do njegovih lijepih kaldrmisanih ulica i jedinstvenog vodopada. Ostalo je još dosta toga da se posjeti i ispriča još legendi: Hram Boga Mitre, Ženska džamija, Dizdareva kula.... Do nekog drugog puta.

Piše: Anton DŽAJA

Motiv za tako masovno uništavanje velikih zwjieri bile su viške novčane nagrade. Taj način smanjenja broja zwjieri u Kraljevini Jugoslaviji i prošloj državi Jugoslaviji primjenjivao se samo na vukove, no uz njih su stradavali medvjedi i divlje svinje, orlovi, gavrani te bjeloglavci supovi, koji su potpuno nestali u BiH. Zabrana uporabe otrova donesena je 1957. godine.

Poratnih godina, od 1945. do 1956., lov na medvjede bio je strogo ograničen, osim u iznimnim slučajevima. Sredinom pedesetih godina prošloga stoljeća, kao mladi lovac bez iskustva, bio sam nekoliko puta u lovu hajkom na medvjede u općini Kotor Varoš, na obroncima Vlašića. To su organizirali domaći iskusni lovci i u njima su sudjelovali brojni hajkači. S obzirom na učestala šteta na usjevima, stoci, šljivicima i pčelinjacima, općine su nastojale da u njima sudjeluju što više ljudi. Godine 1957. u svim općinama na području vlašičke regije u dvodnevnom lovu odstranjeno je dvanaest medvjeda, a tri su ranjena. Bio je to preveliki broj za tadašnju populaciju medvjeda. Nauviše registriranih napada na stoku bilo je u općini Skender Vakuf, no bilo je tu i lažnih prijava, odnosno šteta na sitnoj stoci koju su počinili psi. Tih je godina 70 posto šteta plaćala BiH, a trideset posto općina. Komisije za utvrđivanje štete nisu bile dovoljno osposobljene i često su davale nerealne procjene.

Lovci na Vlašiću

(Vraćajući se u daleku prošlost, nailazimo na dokumente Žemaljske vlade za vrijeme Austro-Ugarske, koja je također organizirala velike hajke radi smanjenja broja medvjeda na ugroženim područjima.)

Zbog porasta šteta seljani iz mnogih sela kotorvaroške i travničke općine zahtijevali su veći broj odstrjela medvjeda.

Sredinom rujna 1962. obaviještena su lavačka društva iz Banje Luke, Travniku, Skender Vakufu i Kotor Varošu da će 5. listopada biti organizirana velika hajka na medvjede na području Vlašića i njegovih obronaka. Dvadesetak lovaca iz Banja Luke pripremalo se za taj lov, nestripljivo čekajući da polaska za Kotor Varoš. Mnogi nisu imali odgovarajuće oružje pa se većina odlučila nositi puške sačmarice, nabijene olovnim kuglama „idealkama“ i „brennekama“. Prijatelj mi je posudio lavački karabin 8 x 57 bez optike i deset komada vojnog streljiva oštrog vrha, koji ima slab učinak na pogodenog divljača.

Osvanuo je prekrasan dan, 4. listopada, kada smo kamionom u ranim poslijepodnevnim satima krenuli prema selu Šiprage, gdje su

Lov na medvjeda u BiH

Velika hajka

Prema vjerodostojnim podacima, za vrijeme Austro-Ugarske u BiH, od 1880. do 1907., dakle za 27 godina, najviše trovanjem, a malim dijelom oružjem i „gvožđima“, uništeno je skoro dvije tisuće medvjeda (tačnije njih 1961). Taj je broj sigurno mnogo veći, jer nisu pronađene sve jedinke otrovane strihnom, od kojega životinje ugibaju u mukama i često odlaze daleko od postavljenih mamaca.

nas dočekali organizatori velike sutrašnje hajke, iznijevši nam plan lova. Svi su sudionici lova dobili od Lovačkog društva „Borčići“ Šiprage pisane dozvole za odstrel medvjeda. (Taj sam dokument sačuvao do danas.) U kasnim večernjim satima, nakon dugih lavačkih razgovora, pošli smo na konak u školski zgradu gdje su nam pripremljeni ležaji na debelom sloju slame. Dugo nisam mogao zaspati razmišljajući o sutrašnjem danu i ishodu lova.

Ustali smo prije svitanja, jedva čekajući da krenemo u lovište. Sa svih su strana dolazili brojni seljani naoružani lavačkim puškama „kokotarama“ uglavnom na crni barut, sjekirama nasađenim na duga držala, raznim klepetalima, u pratnji desetaka ovčarskih pasa. Među hajkačima bilo je nekoliko golobradih dječaka. Glavni organizatori lova, lugar Živko Miljanović i predsjednik lavačkog društva Mujo Hasić, davali su posljednje upute. Vode lova su nas podijelili u grupe od pet lovaca i poveli na već odabranе busije. Uz put smo nailazili na ostatke vatri uz koje su seljaci provodili noći čuvajući usjeve i ovce u torovima od medvjeda. Prolazeći kroz mali zaselak, vidjeli smo statiju u koju je prije nekoliko dana medvjed ušao iskopavši rupu ispod slabog temelja i ubio kravu. Kilometar dalje nailazimo još na jednu staju, uz same kuće seljaka, u koju je medvjed ušao provališvi krov od šindre i napravio štetu. Iako je domaćin na obližnjem potocištu napravio klepetalo koje je pokretala voda, no čini se da se na te zvukove i postavljene fenjere divljač brzo privikne. Najmladih pet sudionika lova poveo je iskusni stariji lovac na najudaljenije busije najvišeg dijela lovišta. Nakon pješačenja od jednog sata vodič nas je počeo ostavljati jednog po jednog objašnjavajući iz kojeg će smjera krenuti hajka, koja će početi kada čujemo tri uzastopna pucnja.

Na busiji

Kretali smo se tihog, bez razgovora, kroz prekrasne predjele miđešane šume uz planinski potok, gdje nailazimo na sveže trag jakog medvjeda. Mene je kao najmladeg ostavila na najudaljenijoj busiji, uz obalu potoka, pokazujući mi smjer odakle mogu očekivati medvjeda. Poželio mi je lavačku sreću i rekao: „Na ovom prijevoju viden je trag „šeste“, što je značilo da na prednjoj šapi ima šest prstiju, ali bila je to zabluda, jer medvjed stražnjom šapom staje u prednju pa se na trag uočava šesta jagodica. Ta je priča godinama kolala među mještanimi, ali nikada nije odstranjena ni jedan „šesto“. Još mi je kazao da ide nekoliko stotina metara te da slobodno mogu putati na sve strane, jer će on biti u sigurnom zaklonu, gdje će ostati do kraja pogona. Smještio sam se ispod velike krošnje bukve, odakle sam imao dobar pregled. Uživao sam u toplopm prekrasnom danu rane mirisne jeseni, bez vjetra, na 700 m/nm. Savršeni mir remetilo je kuckanje djetlića i zujanje kukaca.

Nestripljivo sam čekao početak hajke. Prenulo me je pucketanje suhih granica, a onda um sagledao osrednjeg vepru koji je izlazio iz bujadi prema potoku. Dugo sam ga imao na nišanu, ali poštovao sam pravila i dogovor da se puca samo na medvjeda. U to vrijeme, šezdesetih godina 20. stoljeća, divlje su svinje bile malobrojne. Ništa se

nije čulo, osim prigušenog klokotanja potočića. Sjedim mirno više od jednog sata očekujući pucnjeve koji će oglasiti početak hajke. Stari su lovci govorili, bolje je praviti kraće pogone, jer se podignuta divljač tada rjeđe probija kroz redove pogonića i vraća. Čujem kliktanje surog orla, a onda visoku na nebuh ugledam par kojim kruži i nestaje iza vrhova planine. Sjedeći naslonjen na bukvu malo sam zadriješao, kada su me iz polusna trgnuli daleki putnji - znak da je hajka počela. Onda se u daljinu začula velika galama iz grila više desetaka hajkača. Svake su se minute glasnije čuli ljudski glasovi i klepetala, poneki pucanj, udaranje ušicama sjekira u stabla i lavez pasa. Držim spremnu pušku i kontroliram vidokrug, kada sam čuo i video dvije srne koje u velikim skokovima nestaju u gustom podrastu. Hajkači su sve bliže, lavez pasa na jednom mjestu pouzdan je znak da psi „drže“ divlju svinju ili medvjeda. Čula se nekoliko glasova: „pazi gore“, „eto mededa“. Nakon upozorenja odjeknula su dva pucnja na busiji do mene, a onda je slijedila još veća galama i pucnjevi iz pogona. U jednom trenutku čuo sam radosnu ciku i nerazumljiv govor. Bio sam siguran da je „pao“ medved, ali sam ostao miran. Kada je utihnula galama ugledao sam velikog medvjeda na udaljenosti od pedesetak metara koji ide ravno prema meni čekajući da se na trenutak zaustavi, ali on je napredovao polako s izbačenim jezikom od velike pregrijanosti. Pucao sam mu u prsa. Oglasio se jakim urlikom - narodnim jezikom „prokrivo“. Vratio se nazad vidno šepajući na prednju nogu. Uspio sam još jednom pucati, što ga je na trenutak zaustavilo i usporilo u kretanju.

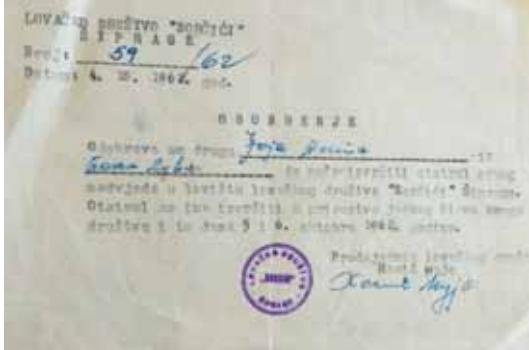
Ranjeni medved

Ne znam otkud se tada stvorio dječak sa sjekirom koji mi je pokazivao da je medved krenuo uz potok. Napunio sam karabin i potračao za njim ugledavši mnoge krvi, što nije dobar znak, jer se zna dogoditi da je tada riječ o površinskom ranjavanju, kao i glasno javljanje poslije hica. Došao sam do potoka, video krvavu vodu i pomislio, u vodije. Polako krenuh uzvodno gledajući na sve strane. Ugledah ga kako stoji pokraj većeg kamena na obali, no brzo se okrenuo i žurno krenuo uz veliki uspon prema planinskoj livadi. Sada sam bio siguran, kad ide na tri noge uzbrdo, daleko će otici.

Teže ranjena divljač obično se kreće vodoravnim putem ili se spušta. Iza lude prišao mi je pas tornjak ubrzano dašćući. Legao je u potok da se rashladi, a onda je, raspletjavajući trag ranjenog medvjeda, nastavio glasno ga goniti. Pomislio sam, izgubit će vrijedan trofej, pa sam žurno krenuo za njim, orijentirajući se prema lavezu. Na tragu je sve manje krvi. Povremeno čujem tornjaka koji se udaljava. Nemam više snage, stao sam odmoriti se. Stižem zaduhan do guste crnogorične šume u kojoj je usred dana polumrak. U blizini čujem dubok pseći glas. Polako s otkočenim karabinom napredujem prema mjestu gdje vidim medvjedu koji se zalijeće na psa. U jednom trenutku, očito razjaren, naglo je krenuo prema meni, bez podizanja na stražnje noge o čemu se često govoriti među lovcima, što izgleda nije točno. (Mnogo godina nakon toga lova zaključio sam da se medvjed uspinje na stražnje noge da bi bolje video ono što ga zanima. Takav stav najčešće vidamo kod mlađunčadi.) Imao sam vremena i čist prostor rukohranu i nakon dva hica odstrijeliti svoga prvog medvjeda. Kada sam mu prišao video sam da je to veliki stari medved potpuno crn s kratkom dlakom sa svježim velikim očiljkom na ledima. Još nisam bio svjestan da sam odstrijelio kapitalnoga medvjeda velike težine, dakako, s pomoću psa, koji je legao pored lovine. Probao sam ga pogladiti, ali mi nije dopustio upozorivši me tihim režanjem. Kako nikoga nije bilo u blizini, oglasio sam se s tri hica i čekao, nadajući se, da će netko ubrzno doći.

Moj prvi trofej

Sat sam vremena proveo čekajući i promatrajući medvjeda, poglavito veličinu njegovih šapa i gotovo istrošene zube, koji su pokazivali veliku starost. U daljinu sam čuo „hop-hop“, na što sam im odgovorio nekoliko puta dok nisu stigli do mene. Čestitali su mi i bili radosni, jer su „palala“ dva medvjeda u blizini njihovih sela i za-

selaka. Razjarenog mladića kojemu je medved ubio kravu jedva smo sprječili da ne uništi trofej udarcima sjekire, što se već dogodalo. Jedan je od hajkača otisao do selo po konja kojim čemo dovesti medvjeda u dolinu, jer ga ni snažni momci gorštaci ne bi mogli nositi na stožini. Procijenili smo da je težak oko 250 kila, ali točnu težinu saznali ćemo kada dođemo do Šiprage. Čekajući mladića, ugledali smo ga kako na uzbrdici jaše konja s opremom za izvlačenje manjih trupaca. Čim je dojaha, nasjekli smo mnogo četine koju smo položili ispod medvjeda, omotali mu konopac oko vrata i priverezali za „vagir“, ali konj se nije dao upregnuti prestrašen mirisom lovine. Vlasnik ga je uspio smršiti milovanjem i ponavljanjem imena: „Doro, Doro“, nakon čega smo polako krenuli u dolinu pazeći da ne zapnemo za panj ili ostar kamen koji bi mogao oštetići krzno.

Na velikoj zaravni blizu Šiprage zatekli smo zadovoljne seljane koji su očekivali naš dolazak. Jedan mi je stari „hadžija“ prišao i zagrljio me te rekao: „Mašala, aferim, momče, kada si došao glave ovome šejtanu i zulumčaru“. Izvadio je uštipak iz njedara zamotan u novinski „čag“ i rekao mi: „Bujrum“. Bio sam počašćen pažnjom tog starca. Medvjeda smo natovarili na mala zaprežna kola koja su vukli bosanski konjiči, takoder uznenimireni mirisom medvjeda. Došli smo do tvrdog puta i ubrzo stigli pred zemljoradničku zadrugu. Tu smo ga izvagali i iznenadili se dobroj procjeni seljaka. Vaga je pokazivala približno 250 kilograma. Imao sam sreću da je pred kraj dana našao vozač kamiona s oblovinom, koji se zaustavio vidjeti medvjeda. Zamolio sam ga da utovarimo lovini na kamion i da me prevezе do Kotor Varoši, što je rado prihvatio. Mještani su pronašli fotografu, koji je ovjekovječio uspešan lov na kapitalnog medvjeda danje 1962. godine.

Dan se bлизи kraj. S pomoću lovaca pronašao sam mesara, koji je dosta dobro oderao medvjeda. U njemu je pronašao više raznih projektila: sačnu, „devetake“, sitno olovno, dvije „idealke“ olovne plombe i komadiće narezanog željeza. To je dokaz da je za života imao više susreta sa seljacima koji su čuvali svoju stoku i njivice sazidane slobi. Nakon deranja izmjerili smo krzno: dužina 230 i širina 140 centimetara, ali ne elemente ljepote krzna dobio je samo 20 posto, jer kod veoma starih medvjeda krzno gubi na kvaliteti. Ocjena u sirovom stanju iznosila je 386 točaka. Nažalost, još je preparator umislio ovaj kapitalni trofej i smanjio mu trofejnu vrijednost. Zanimalo me je koliko je bio star, pa sam godine 2007. iz njegove sačuvane lubanje izvadio Zub i poslao ga na Veterinarski fakultet u Zagrebu, koji ga je poslao s ostalim uzorcima u Ameriku. Za dva mjeseca dobio sam rezultat analize s točno utvrđenom dobi od 16 godina.

Lov medvjeda hajkom zabranjen je 1977. godine. Zakonom o lovstvu dopušteno je loviti medvjeda šuljnjem i čekanjem. Nekadašnji je lov imao puno više čari u slušanju glasova hajkača, lavezu pasa pucnjevima u pogon te neprestanim iščekivanjem medvjeda mrije stoeći na busiji.

Danas je lov na tu vrijednu divljač do kraja pojednostavljen i donekle banaliziran, jer se obavlja iz zatvorenih komformnih čeka s velikom sigurnošću u uspjeh.

Aleksandra Savić: Traganje koje je urodilo plodom

Prednja strana korice knjige koja priča o imenjakinji Banjaluke

Povodom jednog zanimljivog izdanja Kako je Banjaluka dala ime jednoj princezi

Aleksandra Savić pronašla i priredila skoro zaboravljeni roman "Priča o princezi Banjaluci" Hieronima Morština, poljskog pisca iz 17. vijeka, a za Dan Banjaluke objavili su ga Udrženje Poljaka Banjaluka i Udrženje lektora Republike Srpske

Tekst: Ranko PAVLOVIĆ

Banjaluka je za svoj praznik, 22. april, Dan grada, dobila neobičan, zanimljiv i vrijedan dar. Udrženje Poljaka ovog grada i Udrženje lektora Republike Srpske objavili su prevod zaboravljenog romana "Priča o princezi Banjaluci", takođe gotovo zaboravljenog poljskog književnika iz 17. vijeka Hieronima Morština (1581–1622).

Oko ovog malog pravog poduhvata okupila se grupa stručnih ljudi, vođenih entuzijazmom. Slijedeći neke podatke iz literature objavljene prije jednog vijeka, predsjednica Udrženja lektora RS Aleksandra Savić uspjela je da pronađe ovo djelo pisano na staropoljskom jeziku, priredila ga za štampu i napisala vrlo zanimljiv, informativan i istovremeno analitičan predgovor koji je odličan putokaz nekim novim istraživačima. Odgovornog posla prevodenja prihvatala se Gordana Durđević-Malkjević, recenzenti su bili mr Željko Vujadinović i mrs Dejan Đošlić, a lektor je bio prof. dr Dragomir Kozomara. Svi su oni, stiče se utisak, odgovorno obavili svoj posao i jedina zamjerkra može se uputiti što ni na koricama ni na naslovnoj stranici nema imena autora, Hieronima Morština. Opravданje za to može se naći u činjenici da je tako objavljeno i prvo izdanje (1650), što su izdavači slijedili, i da je tek 1820. godine profesor Radoslav Gžeškovjak otkrio ko je autor ove lirske bajke, u originalu pisane u stilu za koju piše da je "prije svega srećna priča: peripetija junaka, njihov trud, pokušaji, determinacija u borbi sa sudbinom nagraduju se finalnom svadbom... Ovo Morštinovo djelo je prava bajka ili ako više volite, magična bajka u poljskoj književnosti u kojoj važnu ulogu igraju začarani revizitzi i čudesne moći".

Istražujući časopis "Južnoslovenski filolog", Aleksandra Savić je, kako piše u predgovoru, u broju iz 1923. godine naišla na zanimljiv članak Frana Ilešića, profesora jezika i komparativiste, "u kome gov-

ori o svojim saznanjima da u Poljskoj postoji neobičan izraz banialuki, zabilježen kako u stariim rječnicima tako i u modernim izrazima". Tragajući dalje, Ilešić je saznao da je poljski pjesnik Hieronimo Morštini napisao „Zabavnu historiju o odličnoj princezini iz istočnih krajeva Banjaluci“ 1650. godine značenjem da je ovog baroknog pjesnika inspirisala upravo varoš u Bosni i Hercegovini, te da je putem njegove pjesme riječ prvobitno i ušla u poljski jezik".

Sve ukazuje na to da je egzotično ime grada Banjaluka poljskom piscu dalo povodu da takozove svoju princezu. A što je doprinijelo tome da je izraz banialuki uđe u poljski jezik s posebnim značenjem. A. Savić je i to istraživala i koristila različite izvore koji to vrlo zanimljiv način objašnjavaju. Kritičari i "kritičari" Morštinovu bajku su dočekali kao besmislicu, pa je tako ime princeze postalo neka vrsta sinonima za to značenje. U nekim tekstovima poljskog Nacionalnog centra za kulturu Aleksandra Savić naišla je i na ovo tumačenje: "Pošto je Morštinova bajka, koja je bila veoma popularna, pobijedila sve svoje prethodnike u smislu nakupljanja bajkovitih, magičnih i fantastičnih elemenata, riječ banjaluka počela se koristiti prvo sa značenjem "nev-

Zahvalna sam svim saradnicima i onima koji su finansijski podržali pripremanje i objavljivanje ove knjige: Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ambasadi Poljske u Bosni i Hercegovini i Gradu Banjaluka – kaže priredačica Aleksandra Savić.

Drevna Banjaluka (na slici Gornji Šeher), inspiracija za ime književnoj princezi

jerovatne priče, neuobičajene priče', na kraju 'gluposti'.

Profesor Gžeškovjak tvrdi da su priči o princezi Banjaluci kritičari ismijavali i omalovažavali. Ti napadi su bili toliko jaki da je glavna junakinja "otisla u poslovicu predstavljajući sinonim gluposti i budalaština ili je čak mogla značiti i glupak, budala".

Daleko bi nas odvelo kada bismo ovde analizirali ili prepričavali bajku o princezi Banjaluci, pa zato prepustamo priredivači A. Savić da saopšti ono osnovno:

- Možemo zaključiti da ovo djelo predstavlja neku vrstu sinteze bajke kao podloge iz narodne književnosti i baroka kao književnog pravca u kome je Morštin stvarao. Osnova ovog djela jeste ljubavna priča između neimenovanog princa iz sjeverne zemlje i princeze Banjaluke, koja je, izgubivši roditelje, stigla u neobičan zamak nadomak

Libejnovog kraljevstva... Iako je Morštinova bajka napisana u stihu, u dogовору са prevodiocem odlučila sam se за prevod у прози. Prvo zato što bi tekst у стиху – zbog дужине, arhaičног језика, броја слогова – заhtijevaо mnogo више времена, а друго ради same razumljivosti priče. Budуći да je namijenjena шiroј читаошткој publici, прозни текст чини se sasvim opravdanim.

U knjizi je na kraju objavljena i originalna verzija stihovanog romana podijeljenog u deset poglavља, коју je A. Savić ustupio profesor Gžeškovjak.

I tako je princeza Banjaluka, која је у međuvremenu neobičnim izrazom obogatila poljski rječnik, у шtampanom облику стигла у svoju imenjakinju, grad koji joj je podario име.

Brinemo za vašu nekretninu kao za vlastiti POSJED!

Šta naši NALOGODAVCI - klijenti koji prodaju i daju u najam svoju nekretninu mogu očekivati od tima POSJEDA?

Agenti POSJEDA će, u skladu sa visoko profesionalnim standardima, sugerisati korektno odmjeravanje prodajne cijene i iznosa najamnine.

POSJED preduzima sve potrebne marketing aktivnosti – uključujući sve pogodne savremene kanale, društvene mreže, promocije u digitalnom marketingu (MLS – multiple listing services).

Professionalci POSJEDA će sa vama održavati kontinuiranu i nemametljivu komunikaciju, izvještavajući vas redovno o progresu svojih posredničkih aktivnosti.

POSJED će uvijek nastojati da vas povezuje s kvalifikovanim kupcima i najmoprincima, vodeći računa o vašem vremenu i interesima.

U razgovorima sa potencijalnim kupcima i najmoprincima POSJED se neće rukovoditi vlastitim interesom i pritiskom za zaključenje ugovora, jer su interesi i zadovoljstvo naših nalogodavaca naš prioritet.

Zaposlenici POSJEDA temeljito organizuju i prisustvuju na prezentacijama nekretnine zainteresovanim kupcima i pri tome pažljivo slušaju i vjerodostojno prenose informacije i komentare nalogodavcu.

POSJED vodi računa o svim potrebnim detaljima za ugovornu transakciju sa trećim licima – ugovorni, tehnički detalji, režije, troškovi i sl.

POSJED ostaje vaša dobra lokacija.

Vaš POSJED u domovini

Svoj agencijom Posjed

Lociranje Vaši novi stan

Izrađujte Vašu nekretninu

Predajte na upravljanje u sigurne ruke

Za kupovinu, najam i brigu o Vašoj nekretnini kontaktirajte agenciju posjed

info@posjed.ba | tel. +387 62 07 978

posjed

Haj' malo prošetaj po čaršiji

Napisala: Senada BEŠIĆ

Foto: Mirsad Filipović

Jedna gospoda, dobrodržeca, otmjena, obrazovana i vidi se finih, kulturnih manira, priča mi kako se zadesila na jednom sastanku važnih predstavnika dijaspore. Sastanak se održavao u našoj metropoli, dragom nam Sarajevu. Predstavnici dijaspore iz gotovo cijelog svijeta te poslovni svijet u našoj domovini i naši političari trebali su se sastati da u nekoliko dana diskutuju na temu ulaganje dijaspore u brži razvoj privrede BiH. Shvatili konačno bosanskohercegovački političari i privrednici da se jedan znatan dio dijaspore dobro snašao u bijelom svijetu i da to njihovo znanje domovina može upotrijebiti za svoj interes. Osnivali su ti ugledni privrednici u dijaspori privatne firme i stekli imetak i ugled u zemljama gdje žive, a želja za ulaganjem u domovinu itekako postoji. Raspitali se političari o dijaspori, ko je gdje uspio, pa ih pozvali na dnevnu manifestaciju koju bi otvorila vrata u novo, bolje sutra. Hoće naši političari da pokažu kako im je stalo da se što veći broj dijaspore vrati, nema veze što je dosta godina prošlo, što se hrpa zakona i pravila promijenila i što je privredna i politička situacija još uvijek nesređena. Nema to veze, bitno je da postoji dobra

volja i inicijativa a sve ostalo se može dogоворити. Jašta da je političarima stalno, postoje i institucije u zemlji koje se bave i rade na povratku dijaspore. Najveća prepreka po njima da taj rad bude uspješniji od ranijeg, dosadašnjeg jesu kao i uvijek nedovoljna sredstva. Ali ovaj put, nakon ovoga sastanka, će se stvari bitno promjeniti, obećavaju oni, jer ovako se ne može dalje. Fine se plakate ispisale, urađen je program kojega se ne bi postigjela nijedna zemlja na svijetu. Najavljenja je bila velika pratnja od strane raznih medijskih kuća, ama sve isplanirano kao da dolaze najvažniji politički čelnici iz drugih zemalja a ne dijaspora koja ima svoje firme po bijelom svijetu. Ova gospoda, supruga jednog privrednika koji u Njemačkoj čuda stvara, priča mi sa kakvim iščekivanjima su ona i njen muž došli u Sarajevo. Pripremili se pravo, ona je u njihovoj firmi zadužena za sve administrativne poslove. Skromni i vrijedni ne žele ni spominjati koliko su dali za humanitarnu pomoć i došli su sa nadom da se konačno ostvari neki dogovor koji bi olakšao otvaranje jednog pogona u njihovom rodnom mjestu. – Trebaju se ljudi početi zapošljavati, govorи ona meni. – Ne može se ništa razvijati ako se privreda ne razvija. Žalosno je da naša zemlja samo tone i idu nazad kada imamo takav potencijal. – Mi smo mislili otvoriti jedan pogon i odmah zaposlitи dvadeset ljudi, prvenstveno mladih. Imamo podršku i od Švaba, kažu nam da ako mi uspijemo onda će i oni investirati, sve smo tako planirali i vjeruj mi, dobro smo se pripremili sa pitanjima za odgovorne. Prvoga dana sastanka, pri samom otvoru manifestacije, pojavиše se predstavnici medija. Dijspora gleda oko sebe kako bi prepoznała političare čija lica poznaće iz štampe i sa televizije i pripremljenih plakata ali od najavljenih čelnika ne dode niti jedan. Jedna pravnica, zaposlena u nekom min-

istarstvu, najavi i otvori sastanak, te predstavi sebe kao moderatoricu. Pozdravi ona skup i svu gospodu koja se tu sakupila. Dijaspora nije navikla da je u zemljama gdje trenutno živi smatraju gospodom, ali su takva pravila ponašanja kod nas. Sve ti je sada gospoda, nema veze što si. Eh, majko moja. Pozva ona i predstavnike najavljenih političara da kažu svoju riječ. I tako neki sekretari, glasnogovornici, članovi raznih štabova i ko ti zna što već počeš izlaziti jedan po jedan. Zajedničko im je bilo da su se izvinili prisutnim što i njihovi šefovi nisu mogli doći, imaju druge obaveze, ali ih oni sruđuju pozdravljaju i žele im konstruktivan i kvalitetan rad. U svakom slučaju oni su tu danas da mogu odgovoriti na pitanja i dati prijedloge. Poče se dijaspora zagledati i meškoljiti u finim foteljama. Malo razočarana pokušava sebi objasniti razloge nedolaska političke elite. Snimaju kamere sve prisutne i nakon svih pozdravnih govora krenu i dijaspora postavljati pitanja. Sve to fino vodi pravnica-moderatorica, popunjava ponekad vrijeme šalama kojima tu nije mjesto, pravi nekakve dvoosmislene aluzije na račun dijaspora kojih eto ništa ne fali, ima sve u bijelome svjetlu. Ovi zamjenici političara na neka pitanja imaju odgovor a na neka i nemaju. Nakon sat vremena spakova se jedan reporter sa kamerom i samo nesti, oda, a poslije njega oda i drugi. Dva politička predstavnika počeše gledati na svoje satove pa se i oni kopušiće uz izvinjenje da su dobili poruke da se jave vezane za druge poslove. Izide za govornicu suprug ove gospode, govori o svojoj situaciji u Njemačkoj, prikazuje dijagrame i slike pogona, statistiku, planove. Spremio se čovjek baš onako kako treba, i prije nego što će moderatorica najaviti pauzu za kafu, pojavi se na ekrani iz njezina nekoliko pitanja vezanih za mogućnosti ulaganja u pogon u njegovom rodnom gradu. Malo je on postao iritiran pokazanim odnosom prema dijaspori od strane i medija i političara i malo oštro zahtijeva odgovor na svoja pitanja. Utom bi i vrijeme za kafu. Pauza pola sata. Na pauzi, u auli, divnom kafiću sa upola jeftinijim cijenama kafe nego što je cijena u kafićima u gradu, naručile se kafe, zapalile cigarete i malo se opustilo u diskusijama. Moderatorica djeluje malo iznervirano i uznemireno posljednjim izlaganjem i oštrim tonom u diskusiji. Pridge njoj ova gospoda, supruga budućeg investitora, da joj kaže da nije u redu taj odnos političara prema dijaspori. Ako su nas zvali mogli su i prisustvovati sastanku, bar nekoliko sati. Žalila se ona na još par stvari kada moderatorica prigušenim, smirenim tonom i najljubaznijim, vještačkim osmijehom reče ovoj gospodici: – Pa nemojte biti takvi. Došli ste u Sarajevo. Hoćete da nas napuste i ovi mediji i političari što su ostali. Hoćete i njih da iznervirate. Opustite se malo. Hajte na čaršiju. Divan je dan, hajte malo prošetajte po Baščarsiji. Osta ova gospoda bez teksta, bez riječi. Dugo nije mogla sebi doći. – Ama za šta nas smatraju, koja neobuzdljost, priča mi ona. Niti moj muž dobi odgovore na postavljena pitanja niti se što dogovorimo. Kao da smo mi došli malo da se igramo privrednika i sastanaka. Ma dobro je u toj zemlji kako se radi, ustvari ne radi a neće biti bolje ni za još dvadeset godina. Završi se seminar o ulaganju dijaspora privredni razvoj BiH a da se nikto od dijaspore ne odluči na bilo kakvu investiciju u domovini. Što bi se reklo, naša posla.

Tenderi. Javne nabavke.
Dodjele ugovora. Pobjednici na
tenderima. Vijesti. Ličnosti.
Registrar kompanija i institucija.
Finansijski pokazatelji, EU fondovi,
Grant sredstva,
Investicije. Najave dogadaja.
Seminari. Edukacija. Stečajevi.
Likvidacija. Privatizacija/Berze.
Nekretnine.

+ 387 31 762 215
+ 387 31 762 217

info@akta.ba
www.akta.ba

Pripremio: Vlado Bojer

HAZARDER

Pacijent na koga anestezija još nije počela djelovati upita medicinsku sestruru:

- Zbog čega kirurg nije ovdje?
- Još razmišlja da li vam treba izvaditi pankreas ili slijepo crijevo?
- A što sada radi?
- Otišao je po kovanicu!

PRIZNANJE

Mali Mujica pita učiteljicu:

- Učiteljice, biste li vi kaznili nekoga za nešto što nije kriv?
- Naravno da ne bih.
- A mališan iskreno kaže:
- Odlično, ja nisam napravio domaću zadaću.

OGLASNIK

Iz nekog razloga, roditelji me nisu voljeli-iako sam jedinac. Došla mi je jednja sumnja u glavu i upitao sam:

- Mama, jesam li ja posvojen?
 - Odgovorila je:
 - Još nisi, ali smo dali oglas.
- ISKLJUČENJE**
- Vazi mujo mrtav pijan auto, kad ga zaustavi policajac:
- Toliko ste pijani, da će vas morati isključiti iz prometa.
 - Nemoj, jarane, matere ti, jedva sam se nekako uključio u promet.

ISTI GRIJESI

Mama:

- Sine kako je bilo na izletu?

Sin:

- Dobro, tata je upoznao jednu tetu,zaključao se sa njom u prazan kupe, ali ja sam sve video kroz ključaonicu.

Mama:

- Hoćeš li to ponoviti kad tata dodje s posla kući, a mama će ti sve kupiti šta poželiš.

-Hoću-kaže sin.

Tata došao kući, a mama pita sina:

- I kako je bilo na izletu sine?

-Dobro, tata je upoznao jednu tetu i sa njom se zaključao u prazan kupe, ja sam virio i video da ju je skinuo do gola.

Mama:

- I šta je onda bilo?

Sin:

- Ništa naročito, napravio je isto ono što radi poštar kad tebi donese paket!

**Prodajem kuću
sa pogledom na budućnost**

POZIRANJE

Sretmu se dvije prijateljice:
 -Što to čujem pozirala si nekom slikaru?
 -Da slika se zove "Eva i zmija".
 A druga mudro upita:
 -Lijepo.... A tko je pozirao za Eva?

NIJE LJUBOMORA

Razgovaraju dvojica zatvorenika:

-Zašto si ti ovdje?
 -Ubio sam ženu!
 -Je li iz ljubomore?

A drugi hladnokrvno odgovori:
 -Jok, iz pištolja!

NEPOTIZAM

Razgovaraju na poslu:

I,kakvu stručnu spremu ima kolega?

Ovaj hladnokrvno odgovori:

-Rodjak je.....

PROFESIONALIZAM

Plavuša se obraća vozaču:

-Slušaj,nema ništa besplatno! Ja sam profesionalnika i ovo će te stajati 100 eura! Po svršetku posla krenu se voziti natrag u grad, a vozač će:
 -Gledaj, ja sam profesionalni takstist, ova vožnja će te koštati 100 eura!

Završni ispit za Policajce....

Uzme ispitivač lopoticu u jednu ruku i zatvori je. Drugu ostavi otvorenu i postavi pitanje:

• U kojoj je ruci loptica?

Ispit za inspektore je malo komplikovaniji.

Ispitivač uzme lopticu u jednu ruku i zatvori je. Ali i drugu ruku zatvori i pita:

• U kojoj je ruci loptica?

Tip kaže:

• Ne znam.

Tada ispitivač počne da otvara i zatvara jednu ruku....

Šta je to, pitate se...

Pa podpitanje!

Zauustavi policajac BMW i odmah saopšti vozaču:

Prebrzo ste vozili, morate da platite kaznu.

Vozач odgovori:

Sačekajte malo da pozovem mobilnim vašeg šefa, pa će on riješiti problem oko kazne.

Pošto vozač na telefonu dobi saopštenje da je traženi šef nedostupan, policajac mu saopšti:

Gospodine, iskoristili ste pomoći prijatelja, publike nema, ostalo vam je samo pola-polna.

Ide Mujo s dvije kante pune riba kad ga predusretne lovočuvare.

- Imaš li ti ribolovnu dozvolu? – upita on.

- Nemam, je**ga...

- To će te onda skupo koštati! – reče lovočuvare.

- Neće, odvrati Mujo... jer su to moje rive.

- Kako tvoje? – začudi se lovočuvare.

- Lijepo, odgovori Mujo. Ja ih svako jutro donesem ovdje na jezero da se malo naplivaju i kada ih zovnem one skoče nazad u moje kante i ja ih nosim kući.

- Nemoguće – odgovori lovočuvare – to još nisam vidio, ali' vjerovat ću ti ako mi to primjerom dokažeš.

- Dobro. – kaže Mujo i krene prema jezeru, izvrne kante, a rive veselo otplove.

Nakon kraće stanke reče lovočuvare:

- Onda?

– Što "onda"?

– Pa hoćeš li ih zvati?

– Zvati koga?

– Pa ribe... – nastavi lovočuvare.

– Kakve rive?

Plavuša, brineta i crvenokosa rade zajedno za šeficu koja uvijek ide ranije s posla.

“Hej, djevojke,” reče brineta, “idemo i mi danas ranije kući, šefica neće saznati!”

I tako one odu. Brineta ode u grad i završi neke poslove. Crvenokosa ode na piće, a plavuša ode kući i nade muža sa šeficom!

Ona se polako iskrade da je ne čuju, vrati se na posao i ode kući u uobičajeno vrijeme.

“Stvarno je bilo super,” reče brineta sutradan.

“Slažem se.” kaže crvenokosa, “trebalo bi to da ponovimo još koji put.”

“Nema šanse,” reče plavuša, “mene zamalo da uhvatit!”

Krenuo Perica u prvi razred i poslije prvog školskog dana, upita ga mama:

– Šta je Perice, zašto si tako ljut?

– Ma bilo je užasno, učiteljica ništa ne zna, sve nas je pitala!

Uđe Perica u autobus i pita ga vozač :

Koliko imać godina?

Sedam!

Kada bude došao konduktuer, reci da imać šest, da ne platiš kartu.

Dolazi ubrzo konduktuer i pita Pericu:

Koliko imać godina?

Šest!

A kad puniš sedam?

Čim izadem iz autobusa!

Mujo jede na skakanje padobranom, ali kad dođe red na njega, on kaže kapetanu:

– Kapetane, ja ne smijem.

– Zašto?

– Pa juće mi je tetka gledala u dlani i rekla mi je da mi se padobran neće otvoriti.

– Ma gluposti! Evo ti, zamjenićemo padobrane.

Tako oni zamjene padobrane, skoči Mujo, povuče ručici u padobran se otvori. Kad, pored njega pada kapetan, i više:

– Muuuuoooo, j... tiiii teeetkoooooooooooo...

ADEM SLIPAC
"AROMA"- CAFE
LOS ANGELES

Adem Slipac (15.07.1946 - 16.03.2021)

Drug, prijatelj i divan čovjek

Poznati banjalučki privrednik i američki biznismen Adem Slipac iznenada je preminuo 16. marta 2021. godine u Los Angelesu (Kalifornija, SAD). Njegov „Aroma Cafe“ sa pljeskavicom u kajmaku bila je na četvrtom mjestu u anketi LA Timesa, među 10 najboljih jela u 2005. u SAD. Ostavio je tragove ne samo kao privrednik, već i kao čovjek i velika ljudina.

Piše: Fikret TUFEK

20.03.2021.

Adem Slipac je rođen 15. jula 1946. u Đušićanu kod Glamoča, siroče bez oca, majka ga je othranila sa dvije kćerke. U mladosti je igrao fudbal u Glamoču. Školovao se u Zenici, kod sestre. U Banjaluku je došao 1970-tih, gdje je radio komercijalni „Krajina-autu“, bio je više godina i komercijalni direktor „Centar-servisa“ u „Autoservisu“. Prvi je otvorio privatnu firmu „AS“ za promet autodjelova i auta u Banjaluci i još u Četri bh. grada, sa više zaposlenih, bile su to prve privatne firme u BiH. Bio je uspešan poduzetnik u Banjaluci, BiH i Jugoslaviji. Pomaže brojne humanitarne akcije. Angažirao se politički pred kraj 1990. i bio u reformskim snagama Ante Markovića.

Glumac Rade Šebedžija na Facebook profilu 19. marta, oprostio se od Adema Slipca:

- Držao je malu Aroma Café na ugлу Overlanda i Pico Bulevara, u kome smo se mi došljaci iz bivše Jugoslavije, sakupljali i družili. Jeli smo tu bosanske specijalitete koje su on i njegova Amra božanski spremlali i tako živjeli našu podijeljenu stvarnost u toj dalekoj i stranoj Americi, u kojoj je iz toga začaranog kutka dolazila naša Bosna i sjecala nas nekad ušnjeg vremena i naših života. Adem je bio božanstven čovjek. Jedan od najdovinjnih ljudi koje sam u svome životu sreto!

Dok se avet rata nadivila i nad Banjaluku Sliperu nije bilo lako, jer su ga kao poznatu ličnost ponizili, oduzeli mu imovinu, privodili i saslušavali...! Izbjegao je u maju 1992. u Srbiju, pa Makedoniju, zatim Grčku, Česku i konačno u Ameriku, u Los Angeles.

O tome Adem Slipac slikovito govori baš glumcu Radi Šebedžiji:

- Eto, Rode, 14. aprila '92. majka mi umrla. A onda nekako i rat krenuo u Bosni. Izgubio domovinu. Izgubio sve što sam imao... Jedne

noći su pokucali na vrata. „Ko je“, pitao sam... „Otvoraj“, rekli su i upali s dugim puškama u naš stan. Bilo ih je sedam u crvenim beretkama i osmi koji ga sam, čini se, znao, ali od straha se nisam mogao sjetiti mu imena ni odakle ga poznajem. Oni nas je i spasio, jer je nakon grubih ispitivanja i premetanja stvari po našem stanu, rekao: „Ajde, pustite čovjeka, vidite da je sve u redu...“. Sutradan sam uspiš preko nekog prijatelja Srbina ubaciti Amru i djecu u avion za Beograd. Ja sam odlučio ostati još koji dan, da probam spasiti što se spasiti moglo... Nije se ništa moglo... Za dva dana, isti prijatelj me je ubacio u zadnji avion za Beograd. Iz Srbije za Đeđveliju. Tamo smo bili šezdeset dana. Igrao sam biljara sa svojim prijateljem Tošom i čekao vizu za Grčku. U Grčkoj smo otišli u malo mjesto Stavros, blizu Soluna, gdje sam znao neke poslovne partnerne. Imali su restoran. Amra i ja smo pomagali u restoranu. Ja sam čistio stolove, a Amra je prala sude. I tako dvije godine... Jednom je u restoran ušao neki Banjalučanin. Obojica smo se pravili da ne pozajmemo jedan drugoga. Poslije sam čuo da je u Banjaluci krenula priča da Adem Slipac čisti stolove u nekom malom grčkom restoranu. Valjda sam baš zbog toga odlučio predložiti gazdi restoranu da se okušam na roštilju. Kontam... bolje to nego da čistim stolove. U Banjaluci sam bio sam „čeven“ roštiljdžija. Bila je moja kuća, rode moj, otvorena za svakoga. Srbi, Hrvati, Muslimani ... mali smo se družili ... uvečer tiho zapjevali sevdalinku, starogradske, dalmatinske i makedonske.

E rode moj, Jugoslavija, to je ono što mi fali ... Onda sam jednog dana otišao u Đeđveliju da s prijateljem Tošom odigram par partija biljara. Dobio sam crni pečat od grčkih carinika i nisam se mogao vratiti. Zatim Češku, dvije godine, Plasi kod Plzna. „Crveni Ujezd“ - azi-

lantski logor. Ponižavajući pregledi za privremena papire. Amri i djeci sam pisao da živim u hotelu s bazenom i slične gluposti, da mi što prije dodu ... jer djeca se, Rode, navikla na Grčku ... naučili jezik ... stekli prijatelje ... Ljutili se na mene dva dana, kad su vidjeli gdje su došli, a onda oprostili. Što sam tamo radio? Igrao lopte, igrao odbojku, brao pećurke i psihički se pripremao za neko novo vrijeme. Imali smo ograničeno kretanje (25 kilometara). U logoru su bili sve sami Bosanci. Znali smo govoriti: Da definicija sreće mi je jesti pod moju trešnju. Onda Frankfurt pola godine. Pa Beč 30 dana. Viza za Ameriku. I eto Los Angeles 11 godina.!

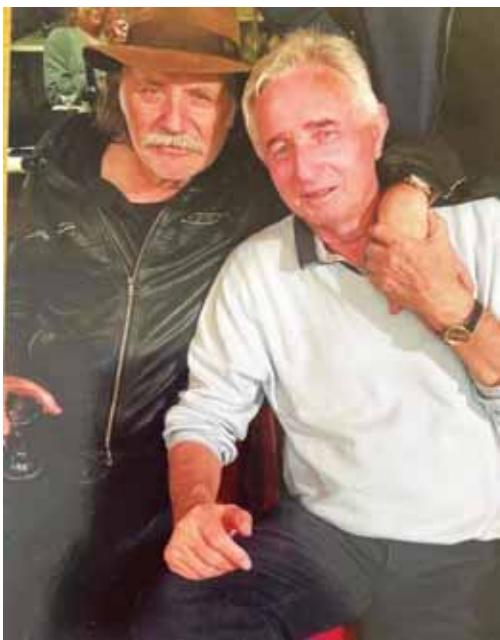
Rade Šerbedžija (odломci iz knjige „Green Card“ -prvi dio pripovijetke „Antiratna pjesma“):

- Eto neki dan sjedim kod prijatelja Adema Slipca, nekada jednog od poznatijih i imućnijih Banjalučana, čija je firma „AS“ uspješno prodavala automobile i rezervne dijelove, te je, osim u Banjaluci, imao još četiri prodavaonice u Bosni. Biznis je ciao, bio je pravi Gazda kako se to kod nas znalo reći. A onda rat, zbjegovi, lutanja po svijetu...Sada drži ljupki kafic „Aroma“ na Overlandu, nedaleko Pico bulevara. U tome malenom restoranu sa svega šest stolova unutra i sa tri stola ispred, uvek je živo i puno naših ljudi. Ali bogami i Amerikanaca, jer Ademova pjeskavica s kajmakom pročula se nadaleko. Bila je na četvrtom mjestu u anketi LA Timesa, među 10 najboljih jela u 2005. godini. Ima u Ademu i njegove mile i dobre žene gospode Amre, i pita zeljanica i sirljica i meni najdražih krompiruša (ko o čemu, Ličanin o krompiru) i jagnjeće i piletče čorbe i juha od paradajza i povrća i punjene paprike, sarne, bosanska lonča i, naravno, banjalučkih čevapčića, koji onako specijalno spravljeni u somunu (jer Adem je pravi meistar), bolji ukus imaju od svih baščarskih čevapa, valjda zbog one silne čežnje koja, daljinama umnožena, luči neke dodatne sokove u našim usnim šupljinama i pretvara svu tu poznatu hranu u najdragocjenije poslastice. Pa tako i američki paradajz, koji, kad ga jedeš u svojoj kući ili po američkim restoranima, ima onaj slammati i hladni ukus, u Ademovoju obradi postaje jednako ukusan ko najčešniji makedonski ili opuzenski paradajz, iz kojega je mirisala zemlja, južnim suncem i toplim kišama natopljena. Na policama Ademove i Amrine „Yugobutige“, mogu se naći razni Yu-specijaliteti. Kraševe napolitanke, vojvodanske ukisljene paprike punjene kupusom, srpske kobasice, crnogorski sudžuk, makedonski ajvar i pindžur, oblatne, kompoti, čokolino, Vegeta, Bronhi bomboni - lakše se diše, neki konzervirani začini (vjerojatno iz Slovenije) i, naravno, bosanski kolači: baklave, urmašice i strudle od jabuka i višnja. Nema tu što nema.U uglu, između tehničke robe, nalaze se CD-ovi naše muzeike, od srpskih "novokomponovanih" i Bijelog dugmeta do najsjumrvenijih hitova Severine i Olivera Dragojevića. Po, vjerojatno Amrinom izboru, najčešće se vrte pjesme Kemala Montena, čiji svijetao i tako prepoznatljiv glas odjekuje cijelim kvartom, te već dok parkirao auto u blizini restorana, tvoje tijelo podhrata i ubrzava hod prema toplini toga domaćinskogognjišta čije vatre griju neka ozebla srca u ovim dalekim tudinama.Ne bez ponosa, uvijek primijetim kako se medju video-kasetama poznatih jugoslavenskih filmova, filmovi Dragana Nikolića, a bogami i moji, najkraće zadržavaju na policama ...“

Znala je cijelu prijeratnu Banjaluku dobrog privrednika i još boljeg čovjeka Adema Slipca, koji je pomagao sve one koje je mogao, bio glavni u brojnim humanitarnim akcijama, bio sretan da drugima pomogne. Navraćao je često i u Radio-Banjalučku, družio se sa novinarom Radovanom Marčetom, zajedno smo često bili uključeni u brojne humanitarne aktivnosti. Srelj smo se u ljetu 2019. ponovo sa Ademom Slipcom ja i novinar Radovan Marčeta, u bivšoj čevapčinici „Kod Bilog“ u Banjaluci, obnovili sjećanja, obecali mi doći u Los Angeles ...! Nažalost, nismo stigli, jer vrijeme ne čeka! Neponovljiv, ljudina, čovjek kojeg je znala cijela Banjaluka. Govore o tome i objavljene smrtnovice u novinama koje izlaze u BiH, najviše je onih od prijatelja Srba, ali i Hrvata, Bošnjaka ... jer, Adem nije dijelio ljude po nacionalnosti! BiH je izgubila puno bez ljudi kao što je i kakav je bio Adem Slipac.

Brojni su prilozi na Facebooku i drugim društvenim mrežama, koji prenose sjećanje na Adema Slipca.U jednom od video-isječaka STORY about KRUPSKA RAJA autor Zoran Majkić, piše:

„Slikom

želim da ga se još jednom sjetimo. U LA je umro moj drug, prijatelj i divan čovjek. Poznavalač i poštovalač krupske raje: Adem Slipac“. U video-isječku (2:34 min) priča je o NK „Bratstvo“ Bosanska Krupa i u kojem govori Adem Slipac koji pozdravlja trenera Neđu Amidžića i želi „Bratstvu“ da uđe u Republičku ligu, što se i dogodilo nakon susreta sa „Vrbasom“ u Banjaluci.

Na društvenim mrežama brojni su prilozi i sjećanja sa fotografijama na dobrog čovjeka i biznismena Adema Slipca, koji se vidi i na fotografijama sa veoma poznatim javnim ličnostima. Nije to ni čudno jer Slipac je bio jako omiljen ne samo u Banjaluci, već i u Sarajevu, Mostaru, Beogradu, Solunu, Los Angelesu i svugdje gdje se našao. Takav je bio Adem Slipac, više je brinuo o drugima nego o sebi ...

Svakako, najteže je obitelji Adema Slipca: supruga Amra, kćer Senita (40), sin Elvedin (38), zet Kerim, snaha Dženana, te četvero unučadi, koja su Ademu život značila. Oni će nositi u srcima dobrog čovjeka Adema i produžiti njegovo životno djelo ..!

Tradicionalni 18. susreti Banjalučana „VEZENI MOST 2021.“

Medunarodni centar za izgradnju povjerenja

„VEZENI MOST“ Banjaluka

Kalemegdanska broj 7, Banjaluka

Tel.: 051/432-780; 065/402-202

zugbl@blic.net; www.zugbl.ba

BANJALUKA, 23.-26. juli 2021. godine

Petak 23. juli

PROGRAM

Viseći most u Šeheru 10 h „Ne ponovilo se“ Bacanje cvijeća sa visećeg mosta u Šeheru

Dvoriste kuće Nasihe Kapidžić 18 h Polaganje cvijeća na spomen ploču Nasihe Kapidžić Hadžić
uz prigodan program

Koncertna dvorana KC "Banski dvor" 20 h Otvaranje manifestacije "Vezeni most 2021"
Svečani koncert: Duo "Dženana & Dženana"

Subota 24. juli

PROGRAM

Vijećnica KC "Banski dvor" 11 h Omaži banjalučanima: Aliji Saracu, Mini Karabegović,
Kolji Mičeviću i Enisi Osmančević Ćurić

Hol KC Banski dvor 19 h Otvaranje izložbe: Zlatka Valentića i Branka Babića

20 h Književno veče uz učešće pjesnika i književnika
Dodjela književne nagrade

Nedjelja 25. juli

PROGRAM

Plaža Abacija 11 h Vožnja dajak čamcima

Park „Petar Kočić!“ 18:30 h Igrokaž za djecu: „Sedam gotovana“, Dječiji studio glume "Roda"

Hol KC "Banski dvor" 19 h Izložba "Stara Bosna" BZK "preporod" Zenica

Koncertna dvorana KC "Banski dvor" 20 h Koncert BZK "preporod" Zenica

Ponedjeljak 26. juli

PROGRAM

Prostorije Centara 16 h Memorijalni šahovski turnir

Stadin Borca 18 h Revijalna utakmica veterana FK "Borac" i veterana ostalih banjalučkih klubova

Safikadin grob 20 h "Cvijeće i svijeće Safikadi" Dječiji studio glume "Roda", Hor "Safikada", pjesnici

BiH-Švedska *redovna autobuska linija* **utorkom i petkom**

09:00	SARAJEVO
10:30	ZENICA
12:10	DOBOJ
11:00	TUZLA
12:30	SANSKI MOST
13:00	PRIJEDOR
14:00	BANJA LUKA
15:15	B. GRADIŠKA (BiH)
15:40	KOBENHAVN (DK)
17:00	MALMÖ (S)
18:00	HELSINKI
20:30	VARNAMO
21:00	GÖTEBORG (S)
21:00	JONKOPING
22:15	MJOLBY (S)
22:45	LINKOPING
23:30	NORKOPING (S)
01:30	STOCKHOLM (S)
09:00	STOCKHOLM
11:00	NORKOPING
11:50	LINKOPING
11:30	UDDEVALLA (S)
12:00	SVANESUND
12:20	MJOLBY
13:25	JONKOPING
14:00	VARNA
16:00	HELSINGBORG
16:25	LANDSKRONA
17:30	MALMÖ
13:30	GÖTEBORG (S)
17:25	B. GRADIŠKA (BiH)
18:15	BANJA LUKA
19:10	PRIJEDOR
19:40	SANSKI MOST
20:10	DOBOJ
21:45	TUZLA
22:30	ZENICA
24:00	SARAJEVO

travel agency

BISS-TOURS

Agencija Sarajevo

Morića han, Saraci 77

tel./fax: 033 236-620; 271-281

Agencija Zenica

Metalurg Business City

tel./fax: 032 245-451; 245-757

Mobitel BiH: +387 (0)61 780 250

Göteborg: +46 737086340

Stockholm: +46 703997516

Malmö: +46 736307882

Oslo: +47 951 481 56

Travel agency
BISS-TOURS

www.biss-tours.ba

PLIVIT ROŠTILJSKI KONCEPT

Sa ponosom predstavljamo naš novi Plivit roštiljski koncept koji je nastao u saradnji sa šefom Edinom Džematom.

Ovaj roštiljski koncept sadrži 94% junećeg mesa, a ostalo su začini koji nemaju nikakvih E-brojeva. Čisti proizvodi bez nepotrebnih sastojaka. Više od godinu dana smo u suradnji sa Edinom Džematom radili na razvoju ovog koncepta i na kraju možemo reći da smo veoma zadovoljni i sretni sa konačnim rezultatom. U asortimanu možete pronaći Startbox, Balkan grillbox, čevape i pljeskavice. Uskoro u prodavnicama!

